

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΠΡΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ Γ'

ΚΥΠΡΟΣ Η ΑΓΙΑ ΝΗΣΟΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ 1997

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΠΡΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ Γ΄

ΚΥΠΡΟΣ Η ΑΓΙΑ ΝΗΣΟΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ 1997

© Copyright Ίερά Αρχιεπισκοπή

ISBN 9963-556-15-9

Έκτύπωση: Τυπογραφείο «IMPRINTA Λτδ», τηλ.: 772410, Λευκωσία.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ὁ ἀείμνηστος Ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος ὁ Γ' ἐπεχείρησε μὲ τὴ μελέτη του «Κύπρος ἢ Ἁγία Νῆσος» νὰ συγκεντρώσει τοὺς Ἁγίους τῆς Κύπρου καὶ νὰ τοὺς παρουσιάσει κατ' ἐξοχὴν στὸ ὀρθόδοξο πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου. Γνώριζε ὅτι τὸ ἐγχείρημα δὲν ἦταν εὐκόλο. Εἶχε λάβει ὑπ' ὄψιν ὅλα, σχεδὸν, ὅσα εἶχαν γραφῆ γιὰ τοὺς Ἁγίους τῆς Κύπρου, ὅπως φαίνεται καὶ ἀπὸ τὴν ἐκτεταμένη βιβλιογραφία πὺν παραθέτει στὸ τέλος τῆς μελέτης του. Δὲν ἔδωσε ὅμως σ' αὐτὴ αὐστηρὰ ἐπιστημονικὸ χαρακτήρα, ἐπειδὴ ἤθελε νὰ εἶναι προσιτὴ σ' ἐκείνους γιὰ τοὺς ὁποίους προωρῶριζτο.

Μετὰ τὴν δημοσίευση ὅμως τῆς μελέτης αὐτῆς ἔγινε ἀποδέκτης πολλῶν εἰσηγήσεων γραπτῶν καὶ προφορικῶν γιὰ μιὰ πιὸ συνεκτικὴ μελέτη, αὐστηρότερου ἐπιστημονικοῦ χαρακτήρα, στὴν ὁποία ἔπρεπε νὰ ἐξετάζετο μὲ κριτικὸ πνεῦμα ἡ Κυπριακὴ Ἁγιογραφία. Πρὸς τὴν κατεύθυνση αὐτὴ ἐγίνονταν καὶ εἰσηγήσεις στὴν παρουσίαση τῆς μελέτης ἀπὸ διαφόρους μελετητὲς σὲ περιοδικὰ τοῦ ἔξωτερικοῦ. Γι' αὐτὸ καὶ εἶχε ἐκφράσει τὴν πρόθεση νὰ ἐπεξεργασθῆ τὸ ὑλικὸ πὺν εἶχε στη διάθεση του, νὰ προσθέσει ἢ νὰ ἀφαιρέσει ἀπ' αὐτὸ καὶ νὰ τὸ παρουσιάσει μὲ αὐστηρὰ ἐπιστημονικὸ τρόπο. Δυστυχῶς οἱ συνεχεῖς ἀγῶνες του γιὰ τὴν προστασία τοῦ Κυπριακοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀπὸ τὶς ἐπιβουλὲς τῶν ξένων καὶ τῶν ντόπιων ὀργάνων τοὺς ἀπορρόφησαν ὁλόκληρο τὸ ἐνδιαφέρον του καὶ ὀδήγησαν στὸν πρόωρο θάνατό του.

Ἔτσι ἢ β' αὐτὴ ἔκδοση τῆς μελέτης του «Κύπρος ἢ Ἁγία Νῆσος» ἐπανεκδίδεται χωρὶς καμμιά ἀλλαγὴ. Δὲν θὰ ἦταν, ἄλλωστε, θεμιτὴ ὁποιαδήποτε ἐπέμβαση. Ἡ μόνη ἀλλαγὴ πὺν ἔγινε σ' αὐτὴ, εἶναι ἡ προσθήκη τοιχογραφιῶν ἢ εἰκόνων Κυπρίων Ἁγίων, πὺν γνωρίζω ὅτι ἦταν μέσα στὰ σχέδια του γιὰ τὴν νέα μελέτη πὺν εἶχε πρόθεση νὰ κάμει. Ἡ προσθήκη αὐτὴ πινάκων, ὅπως καὶ τὰ Ἁγιώννυμα τοπωνύμια τῆς Κύπρου πὺν εἶχε συλλέξει, πὺν δὲν γνωρίζω πὺν βρίσκονται σήμερα, ὄχι μόνον τεκμηριώνουν τὴν ὑπαρξὴ τῶν Ἁγίων πὺν ἀναφέρονται, ἀλλὰ βοηθοῦν ἴσως καὶ τοὺς νεώτερους Ἁγιογράφους νὰ ζωγραφίζουν Κυπρίους Ἁγίους. Δυστυχῶς οἱ σωζόμενες προσωπογραφίες Κυπρίων Ἁγίων εἶναι πολὺ περιορισμένες, εἶναι ἴσως λιγώτερες τῶν πενήντα καὶ πολλὰς ἀπ' αὐτὰς δὲν σώζονται σὲ καλὴ κατάσταση. Ἄλλες πάλι εἶναι πολὺ νεώτερες, μόλις τοῦ 18ου ἢ 19ου αἰῶνα. Εἶναι ὅμως πολὺ σημαντικὲς γιὰτὶ ἀποδεικνύουν, πέρα ἀπὸ κάθε ἀμφιβολία, τὸν σεβα-

σμὸ τοῦ πληρώματος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου πρὸς τοὺς Ἁγίους αὐτοὺς καὶ τὴν ἀπόδοση σ' αὐτοὺς ἰδιαίτερης τιμῆς. Ἦδη ἀπὸ τὸν 11ο αἰῶνα παρουσιάζονται τοιχογραφίες Κυπρίων Ἁγίων σὲ ἐκκλησίες τῆς Κύπρου. Ὁ ἀριθμὸς τῶν τοιχογραφιῶν Κυπρίων Ἁγίων ἀυξάνεται τὸν 12ο αἰῶνα καὶ τοὺς αἰῶνες πὸν ἀκολουθοῦν. Δυστυχῶς πολλὲς ἀπ' αὐτὲς ἔχουν καταστραφῆ ἢ ἔχουν καταστῆ ἀδιάγνωστες. Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ μὲ τὶς φορητὲς εἰκόνες. Λόγω τῆς φύσης τους καταστρέφονταν εὐκόλα καὶ ἀντικαθίσταντο ἀπὸ ἄλλες, οἱ ὁποῖες, ὅμως, ζωγραφίζονταν σύμφωνα μὲ τὶς ἱκανότητες τῶν ζωγράφων τῆς ἐποχῆς καὶ τὰ αἰσθητικὰ κριτήρια τῶν ἀποδεκτῶν τους. Ὁ ἀριθμὸς τῶν δημοσιευόμενων πινάκων περιορίζεται καὶ ἀπὸ τὸν χρονικὸ περιορισμὸ πὸν ἐτέθη. Εἰκόνες νεώτερες τῶν μέσων τοῦ 19ου αἰῶνα ἢ πὸν δὲν εἶναι σὲ ὑποφερτὴ κατάσταση ἀποκλείσθηκαν. Εἶναι ὅμως ὅλες ἐνδεικτικὲς τοῦ σεβασμοῦ τοῦ πληρώματος τῆς Ὁρθοδόξου ἐκκλησίας τῆς Κύπρου πρὸς τοὺς Κυπρίους Ἁγίους τὰ ὀνόματα τῶν ὁποίων διαφύλαξε ἢ εὐσέβεια τῶν προγόνων μας.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

Κύπρος ἡ ἁγία νῆσος*

Ἡ Κύπρος ἔσχε κατὰ τὴν μακρὰν ἱστορίαν τῆς διαφόρου ὀνομασίας, ὡς Ἀκαμαντίς, Ἀλασία, Κερασία κ.ἄ., ὡς ἐπίσης καὶ πολλὰς προσωνυμίας, ὡς Ἀσπελία,¹ Ἀερία, Μακαρία κ.ἄ. Ἡ νῆσος ἦτο ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων πολὺ γνωστὴ διὰ τὰ πλούσια αὐτῆς μεταλλεῖα χαλκοῦ, διὸ καὶ χαλκόεσσα ἐπίσης ἀπεκλήθη. Εἶχεν ἀνέκαθεν φήμην πλουσίας καὶ ὠραίας νήσου, ἀναφέρεται δὲ εἰς πολλοὺς ἀρχαίους Ἑλληνας καὶ Λατίνους συγγραφεῖς, ὡς εἰς τὸν Ὅμηρον, τὸν Ἐρατοσθένην, τὸν Στράβωνα, τὸν Γαληνόν, τὸν Πλίνιον, τὸν Ὀβίδιον, τὸν Βιτρούβιον κ.ἄ.

Ὁ κατὰ τὸν 15ον αἰῶνα ἀκμάσας Κύπριος χρονογράφος Λεόντιος Μαχαιρᾶς ἀπεκάλεσε τὴν Κύπρον ἁγίαν νῆσον διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐκ Κύπρου Ἀγίων καὶ Μαρτύρων τῆς Ἐκκλησίας. Σεμνυόμενος ὁ Μαχαιρᾶς διὰ τὴν στρατιάν τῶν Ἀγίων τῆς ἰδιαίτερας αὐτοῦ πατρίδος γράφει εἰς τὸ Χρονικόν του: «χρῆσι εἶνε νὰ φουμίσωμεν τὴν ἁγία νῆσον, καὶ ὅσον τὴν φουμίσω δὲν θέλω πεῖν ψέματα».² Μακρὸς δὲ πράγματι εἶναι ὁ κατάλογος τῶν Ἀγίων, οἵτινες, εἴτε γεννηθέντες ἐν Κύπρῳ εἴτε ἔξωθεν ἐλθόντες εἰς τὴν νῆσον, εὐηρέστησαν τῷ Θεῷ διὰ τῆς ἀγιότητος τοῦ βίου των ἢ ἐμαρτύρησαν ὑπὲρ τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Κύπρου, λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τῆς ἐκτάσεως τῆς νήσου καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κατοίκων τῆς, δύναται νὰ καυχηθῇ ὅτι στρατευθεῖσα προσέφερε συγκριτικῶς πρὸς τὰς ἄλλας κατὰ τόπους Ἐκκλησίας μεγαλυτέραν στρατιάν Ἀγίων καὶ Μαρτύρων.

Πολλοὶ Ἅγιοι τῆς Κύπρου παραμένουν ἀνώνυμοι, σφζομένων μερικῶν πληροφοριῶν περὶ αὐτῶν, ἢ, εἷς τινὰς περιπτώσεις, τῶν Ἀσκητηρίων αὐτῶν, ἐν τοῖς ὁποίοις καὶ λείψανα αὐτῶν φυλάσσονται καὶ τιμῶνται ὑπὸ τοῦ λαοῦ. Δὲν εἶναι, ὅμως, ὀλίγοι ἐκεῖνοι, τῶν ὁποίων γνωρίζομεν τὰ ὀνόματα καὶ τὴν δρᾶσιν. Μερικοὶ

* Ἀθῆναι 1968.

1. Ἡ λέξις Ἀσπελία παράγεται πιθανῶς ἐκ τοῦ ἄθροιστικοῦ α καὶ τῆς αἰολικῆς λέξεως σπέλος ἢ σπέλιος, ἀντιστοιχοῦσης πρὸς τὴν ἀπτικὴν λέξιν ψέλιον, κοινῶς βραχιόλιον. Ὅθεν, μεταφορικῶς, Ἀσπελία σημαίνει τὴν κατάκοσμον ἢ τὴν πλουσίαν.

2. *Λεοντίου Μαχαιρᾶ*, Χρονικὸν Κύπρου, ἔκδοσις ὑπὸ R.M. Dawkins, Leontios Makhairas – Recital concerning the Sweet Land of Cyprus entitled “Chronicle”, Oxford 1932, τόμ. I, σ. 28.

τούτων διέπρεψαν καὶ ὡς συγγραφεῖς, ὡς ὁ Ἐπιφάνιος, ὁ Ἰωάννης ὁ Ἐλεήμων, ὁ Κυριακὸς Πάφου, ὁ Φίλων Καρπασίας, ὁ Λεόντιος Νεαπόλεως, ὁ Θεόδωρος Πάφου, ὁ Νεόφυτος ὁ Ἑγκλειστος κ.ἄ. Ὁ Λεόντιος Μαχαιρᾶς, ἀποκαλέσας τὴν Κύπρον ἁγίαν νῆσον, ἐδικαιολόγησε τὴν τοιαύτην προσωνυμίαν συντάξας πρῶτος αὐτὸς κατάλογον Κυπρίων Ἁγίων, δυνάμενος οὕτω νὰ κληθῆ πατὴρ τῆς Κυπριακῆς Ἀγιολογίας.

Ἡ Κύπρος, δεχθεῖσα ἐκ τῶν πρώτων τὸν Χριστιανισμόν, τῷ 45 μ.Χ., διὰ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου καὶ ἰδιαιτέρως τοῦ Ἀποστόλου Βαρνάβα, ὅστις ἦτο Κύπριος τὴν καταγωγὴν καὶ ἐγένετο ὁ ἰδρυτὴς τῆς Ἐκκλησίας Κύπρου, ἀπηλλάγη ἐντὸς μικροῦ χρονικοῦ διαστήματος τῆς εἰδωλολατρείας, δυνάμεθα δὲ νὰ εἰπώμεν ὅτι ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν πρώτη ἡ Κύπρος ἐξεχριστιανίσθη πλήρως. Ἦδη κατὰ τὸν 4ον αἰῶνα ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία φαίνεται καλῶς ὀργανωμένη ἐν Κύπρῳ, ἔχουσα δεκατρεῖς ἐπισκόπους. Τὸν πλήρη ἐκχριστιανισμόν τῆς Κύπρου ἀπὸ τῶν πρώτων χριστιανικῶν αἰῶνων μαρτυρεῖ καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀρχαίων χριστιανικῶν ναῶν καθ' ἅπασαν τὴν νῆσον. Παρὰ τὴν ἔλλειψιν συστηματικῆς ἀρχαιολογικῆς ἐρεῦνης ἔχουν μέχρι σήμερον ἀνασκαφῆ ἢ ἐπισημανθῆ ὑπερπεντήκοντα βασιλικαί, χρονολογούμεναι ἀπὸ τοῦ 4ου-6ου αἰῶνος.

Πλῆθος Ἁγίων προβάλλει ἡ Κύπρος καὶ ἁγία νῆσος διὰ τοῦτο ἀπεκλήθη. Ἀλλὰ καὶ πλῆθος ναῶν καὶ μοναστηρίων παρουσιάζει, μαρτυροῦντων τὴν βαθεῖαν εὐσέβειαν τῶν κατοίκων της. Ὑπὲρ τὰς πέντε χιλιάδας ὑπολογίζονται οἱ ναοὶ τῆς Κύπρου, παλαιοὶ καὶ νεώτεροι, ἐκ τῶν ὁποίων πεντακόσιοι περίπου διασφύζουν βυζαντινὰς τοιχογραφίας, τινὲς τῶν ὁποίων ἀποτελοῦν σημαντικὴν πηγὴν διὰ τὴν Κυπριακὴν Ἀγιολογίαν.³ Εἰς τινὰ χωρία τῆς νήσου βλέπομεν ναοὺς ἀπέχοντας ἀλλήλων ὀλίγα μόνον μέτρα, ὡς εἰς τὸ χωρίον Γαλάτα Σολέας, ὅπου εἰς ἕκτασιν μικροτέραν τοῦ ἐνὸς τετραγωνικοῦ χιλιομέτρου σφύζονται ὀκτῶ ναοί, χρονολογούμενοι ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ 16ου αἰῶνος. Εἰς τὴν πόλιν τῆς Ἀμμοχώστου ἐλέγετο ὅτι ὑπῆρχον 365 ναοί, ἀφιερωμένοι εἰς τοὺς καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἑορταζομένους Ἁγίους· σήμερον σφύζονται περὶ τοὺς εἴκοσι. Μέγας ἐπίσης εἶναι καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν Κύπρῳ Μονῶν, τινὲς τῶν ὁποίων χρονολογοῦνται ἀπὸ τοῦ 4ου αἰῶνος, ὡς ἡ Μονὴ τοῦ Ἀγ. Νικολάου Ἀκρωτηρίου, ἡ Μονὴ Σταυροβουνίου, ἡ Μονὴ τῶν Ἱερῶν κ.ἄ. Ὑπερβαίνει τὰς διακοσίας ὁ ἀριθμὸς τῶν κατὰ καιροὺς ἀκμασασῶν Μονῶν. Ὁ μοναχικὸς βίος ἤκμαζε μεγάλως ἐν Κύπρῳ, ἰδιαιτέρως κατὰ τὸν 11ον

3. Α. Παπαγεωργίου, Ἡ Παλαιοχριστιανικὴ καὶ Βυζαντινὴ τέχνη τῆς Κύπρου, Λευκωσία 1966.

καὶ 12ον αἰῶνα, ὅτε ἰδρῦθησαν αἱ καὶ σήμερον ἀνθοῦσαι Μοναί, ὡς ἡ Μονὴ Κύκκου, ἡ Μονὴ Μαχαιρᾶ, ἡ Μονὴ Ἁγ. Νεοφύτου κ.ἄ. Παραλλήλως πρὸς τὸν μοναχικὸν βίον ἤγκμασεν ἐν Κύπρῳ καὶ ὁ ἀναχωρητισμός. Πλεῖστα Ἀσκητήρια σφύζονται σήμερον εἰς ἀποκρήμινους περιοχὰς τῶν ὀρέων τῆς νήσου, μερικὰ τούτων μὲ διάκοσμον καὶ ἐπιγραφὰς τοῦ 8ου καὶ 9ου αἰῶνος. Εἰς τὰς Μονὰς καὶ τὰ Ἀσκητήρια ταῦτα διέλαμψαν πλεῖστοι τῶν Κυπρίων Ἁγίων.

Ἡ Κύπρος ἦτο ἐπίσης, ὡς πληροφοροῦμεθα ἐκ τοῦ βίου τοῦ Ἁγ. Κωνσταντίνου τοῦ ἐξ Ἰουδαίων⁴ καὶ τοῦ βίου τοῦ Ἁγ. Πέτρου Ἀτρώας,⁵ τόπος προσκυνήματος, διότι εὕρισκοντο ἐν αὐτῇ τὰ λείψανα πολλῶν Ἁγίων, ὡς τοῦ Ἁπ. Βαρνάβα, τοῦ Ἁγ. Λαζάρου, τοῦ Ἁγ. Ἐπιφανίου, τοῦ Ἁγ. Θεράποντος καὶ ἄλλων Ἁγίων. Λόγω τῶν Ἀραβικῶν ἐπιδρομῶν κατὰ τῆς νήσου λείψανα πολλῶν Κυπρίων Ἁγίων μετεφέρθησαν εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ἐκεῖθεν μερικὰ τούτων ἀλλαχοῦ, ὡς τὸ λείψανον τοῦ Ἁγ. Σπυριδῶνος εἰς Κέρκυραν.

Διάφοροι ἐρευνηταὶ ἠσχολήθησαν μὲ τὴν Κυπριακὴν Ἀγιολογίαν.⁶ Εἰς τῶν μεγαλύτερων νεωτέρων ἀγιολόγων, ὁ Hippolyte Delehaye, ἠσχολήθη μὲ τοὺς Ἁγίους τῆς Κύπρου καὶ ἐδημοσίευσεν σχετικὴν μελέτην τοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον “Saints de Chypre” εἰς τὸ περιοδικὸν “Analecta Bollandiana”, τόμ. XXVI, Bruxelles, 1907. Ἡ μελέτη αὕτη εἶναι λίαν ἀξιόλογος, καίτοι, λόγῳ ἀγνοίας τῆς Βυζαντινῆς τέχνης τῆς Κύπρου, τῶν τοπωνυμίων τῆς νήσου καὶ τῶν παραδόσεων τοῦ λαοῦ, παρουσιάζει ἄρκετὰ κενά.

Τινὲς τῶν Κυπρίων Ἁγίων περιλαμβάνονται εἰς τὸ Συναξάριον τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Πολλῶν Κυπρίων Ἁγίων ὁ βίος ἐδημοσιεύθη εἰς τὰ Acta Sanctorum

4. Acta Sanctorum, Novembris, τόμ. IV, σ. 637-639.

5. V. Laurent, La vie merveilleuse de St. Pierre d' Atroa, Bruxelles 1956, σ. 101.

6. Σημαντικὴν ὄθησιν εἰς τὰς περὶ τὴν Κυπριακὴν Ἀγιολογίαν ἐρεῦνας ἔδωσεν ὁ Κύπριος καθηγητὴς Χαροίλαος Παπαϊωάννου, ὅστις, εἰς τὴν ὑπ' αὐτοῦ μεταφρασθεῖσαν ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ Ἱστορίαν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου τοῦ John Hackett, συνεπλήρωσε τὸν ὑπὸ τοῦ Hackett καταρτισθέντα κατάλογον Κυπρίων Ἁγίων (Πρὸβλ. John Hackett-X. Παπαϊωάννου, Ἱστορία τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου, τόμ. Β', Πειραιεὺς 1927). Ἀξιόλογος ἐπίσης διὰ τὴν Κυπριακὴν Ἀγιολογίαν ὑπῆρξεν ἡ προσφορὰ τοῦ καθηγητοῦ Σίμου Μενάρδου καὶ τοῦ καθηγητοῦ Ἰωάννου Συκουτρῆ. Μελέτας ἢ κείμενα Ἀκολουθιῶν Κυπρίων Ἁγίων μετὰ εἰσαγωγῆς ἐδημοσίευσαν οἱ Κ. Σάθας, πρ. Λεοντοπόλεως Σωφρόνιος Εὐστρατιάδης, Λ. Πιερίδης, Χ. Παπαδόπουλος, Ν. Κυριαζῆς, Λ. Φιλίππου, Κ. Σπυριδάκις, Ν. Κληρίδης, Γ. Παπαχαραλάμπους, Π. Κυριμίτης, Α. Ἰντιάνος, Κ. Χατζηψάλτης, Α. Παπαγεωργίου, Ι. Τσικνόπουλλος, Α. Μιτσιδης, Κ. Κύρης, Κίτρους Βαρνάβας, Ἰωάννης Ἀγιορείτης κ.ἄ.

ἢ ἐγένετο ἀντικείμενον ἰδιαίτερας μελέτης, ὡς ὁ βίος τοῦ Ἀπ. Βαρνάβα, τοῦ Ἀγ. Τύχωνος, τοῦ Ἀγ. Ἡρακλειδίου κ.ά. Ἄλλων Κυπρίων Ἀγίων ὁ βίος περιλαμβάνεται εἰς διαφόρους χειρογράφους κώδικας, ἐκ Κύπρου κυρίως προερχομένους, οἵτινες εὑρίσκονται εἰς τὰς βιβλιοθήκας τοῦ Ἀγίου Ὑδρου, τῆς Μονῆς Σινᾶ, τῶν Ἱεροσολύμων, τοῦ Βατικανοῦ, τῶν Παρισίων καὶ ἄλλων χωρῶν τῆς Εὐρώπης. Μερικὰ τῶν χειρογράφων τούτων εἶναι εἰσέτι ἀνέκδοτα.

Ἡ Κύπρος ἀνέδειξεν Ἀγίους οὐχὶ μόνον κατὰ τὴν παλαιοχριστιανικὴν καὶ βυζαντινὴν περίοδον ἀλλὰ καὶ εἰς νεωτέρους χρόνους. Οὕτω κατὰ τὴν περίοδον τῆς Φραγκοκρατίας ἐν Κύπρῳ (1191-1571) ἔχομεν τοὺς δεκατρεῖς μάρτυρας τῆς Μονῆς Καντάρης, οἵτινες ὑπερασπιζόμενοι τὴν ὀρθόδοξον πίστιν ὑπέστησαν τῷ 1231 μαρτυρικὸν θάνατον, ὡς καὶ τὸν Ὅσιον Θεοφάνη, Ἐπίσκοπον Σολέας, ἀκμάσαντα περὶ τὰ μέσα τοῦ 16ου αἰῶνος. Κατὰ τὴν περίοδον τῆς Τουρκοκρατίας (1571-1878) ἔχομεν τοὺς νεομάρτυρας Γεώργιον καὶ Πολύδωρον, ὑποστάντας μαρτυρικὸν θάνατον, διότι δὲν ὑπέκυψαν εἰς τὸν ἐκβιασμὸν ὅπως ἀπαρνηθῶσι τὸν Χριστιανισμὸν καὶ προσέλθωσιν εἰς τὸν Ἰσλαμισμόν, ὡς καὶ τὸν περὶ τὰ τέλη τοῦ 18ου αἰῶνος ἐν ὁσιότητι βίου τελευτήσαντα Μητροπολίτην Πάφου Πανάρετον.

Οὕτω καθ' ἅπασαν τὴν μεταχριστιανικὴν αὐτῆς ἱστορίαν ἡ Κύπρος ἀνέδειξεν Ἀγίους, οἵτινες ἠγωνίσαντο τὸν «ἀγῶνα τὸν καλόν» καὶ ἐλάμπρυναν τὴν κατὰ Κύπρον Ἐκκλησίαν τοῦ Κυρίου. Ἀπαριθμοῦμεν κατωτέρω τοὺς Κυπρίους Ἀγίους, τῶν ὁποίων κατάλογον συνετάξαμεν ἐκ διαφόρων πηγῶν:⁷

7. Ἐν τῶν προβλημάτων τῆς Κυπριακῆς Ἀγιολογίας εἶναι τὸ τῶν λεγομένων Ἀλαμάνων Ἀγίων. Τέσσαρες Ἅγιοι τῆς Κύπρου, ὁ Ἅγ. Κενδέας, ὁ Ἅγ. Θεράπων, ὁ Ἅγ. Αὐξέντιος καὶ ὁ Ἅγ. Ἀναστάσιος, ἀναφέρονται εἰς τὰ συναξάρια τῶν μετὰ τὸ ἐπίθετον Ἀλαμάνος. Λαβὼν ἐκ τούτου ἀφορμὴν ὁ Κ. Σάθας ἐδημοσίευσεν μελέτην ὑπὸ τὸν τίτλον *Vies des Saints Allemandes de l'Église de Chypre*, εἰς τὸ περιοδικὸν "Archives de l'Orient Latin", τόμ. II,2 (1883), σ. 405-426. Εἰς τὴν ὡς ἄνω μελέτην, ἔνθα δημοσιεύει τοὺς βίους τῶν Ἀγ. Θεράποντος, Ἀγ. Αὐξεντίου, Ἀγ. Κενδέου, Ἀγ. Κωνσταντίνου καὶ Ἀγ. Ἀναστασίου, ἰσχυρίζεται, ὅτι οἱ τριακόσιοι Ἅγιοι, οἵτινες ἀναφέρονται ὑπὸ τοῦ Λεοντίου Μαχαιρᾶ ὡς ἐκ Παλαιστίνης καταφυγόντες εἰς τὴν Κύπρον, ἦσαν Ἀλαμάνοι. Ἡ ἄποψις αὕτη τοῦ Κ. Σάθα δὲν δύναται νὰ εὐσταθήσῃ, διότι δὲν στηρίζεται ἐπὶ ἱστορικῶν πηγῶν. Ὁ Λεόντιος Μαχαιρᾶς, καίτοι περιλαμβάνει εἰς τὸ Χρονικὸν του τοὺς ὡς ἄνω Ἀγίους, δὲν ὀνομάζει τούτους Ἀλαμάνους, ἀλλ' ἀναφέρεται εἰς αὐτοὺς ὡς ἐλθόντας μετ' ἄλλων (ἀνερχομένων εἰς τριακοσίους) ἐκ Παλαιστίνης εἰς Κύπρον λόγῳ διωγμῶν ὑπὸ τῶν Ἀράβων. Τὰ συναξάρια, εἰς τὰ ὁποία γίνεται μνεῖα τῶν Ἀλαμάνων ἢ τῆς Ἀλαμανίας, εἶναι λίαν μεταγενέστερα, χρονολογούμενα εἰς τὸν 18ον καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 19ου αἰῶνος.

1. *Ἀββακούμ*. Εἰς βραχὺ συναξάριον τῆς Ἀκολουθίας του φέρεται ὡς εἷς τῶν τριακοσίων Ἀλαμάνων Ἁγίων. Οὗτος ἤσκησεν εἰς Καλαμιθάσαν, παρὰ τὸ χωρίον Φτερικούδι τῆς ἐπαρχίας Λευκωσίας. Ἄγων αὐστηρὸν ἀσκητικὸν βίον ἐτελεύτησεν εἰς βαθὺ γῆρας. Οἱ κάτοικοι τῆς περιοχῆς ἤγειραν πρὸς τιμὴν του ναόν, ἔνθα ἐναπέθεσαν καὶ τὸ λείψανόν του. Ἄγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.⁸

2. *Ἀγάπιος*. Οὗτος μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Λεοντίου Μαχαιρᾶ εἰς τὸ Χρονικόν του ὡς εἷς τῶν τριακοσίων τῶν ἐκ Παλαιστίνης ἐλθόντων εἰς Κύπρον καὶ ἀσκησάντων εἰς διαφόρους περιοχὰς τῆς νήσου. Κατὰ τὸν Μαχαιρᾶν, ἤσκησεν οὗτος παρὰ τὸ χωρίον Ἀρόδας τῆς ἐπαρχίας Πάφου. Ἄγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

3. *Ἀθανάσιος Ἀναγνώστης, μάρτυς*. Οὗτος κατὰ τοὺς ἐπὶ Μαξιμιανοῦ διωγμούς, ὁμολογήσας τὸν Χριστόν, ὑπέστη μαρτυρικὸν θάνατον εἰς τὴν Σαλαμίνα τῆς Κύπρου, τμηθεὶς τὴν κεφαλὴν. Μνημονεύεται μετὰ βραχέος ὑπομνήματος εἰς τὸ Συναξάριον τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὴν 23ην Ἰουνίου μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ μαρτυρησάντων Ἀριστοκλέους πρεσβυτέρου καὶ Δημητριοῦ διακόνου.⁹

4. *Ἀθανάσιος Πεντασχοινίτης*. Μνεῖαν τούτου ποιεῖται ὁ Μαχαιρᾶς εἰς τὸ Χρονικόν του: «...ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος ὁ Πεντασχοινίτης, ἀπὲ τὸ Πεντάσχοινον, καὶ βρῦει ἰάματα». (Τὸ Πεντάσχοινον κεῖται εἰς ἐρείπια νοτίως τοῦ χωρίου Ἅγιος Θεόδωρος τῆς ἐπαρχίας Λάρνακος). Ὁ Ἅγιος οὗτος εἰκονίζεται εἰς τοιχογραφίας πλείστων ναῶν τῆς Κύπρου ὡς διάκονος. Ἄγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

5. *Ἀθανάσιος Χύτρων*. Ὁ Μαχαιρᾶς ἀναφέρει τοῦτον ὡς Ἐπίσκοπον Χύτρων (περιοχὴ Κυθραίας τῆς ἐπαρχίας Λευκωσίας). Ὡς ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ οὕτω καὶ ὑπὸ τοῦ συγγραφέως τοῦ βίου τοῦ Ἁγ. Δημητριοῦ ὁ Ἀθανάσιος Χύτρων θεωρεῖται διάδοχος τοῦ Ἁγ. Πάππου: «...ἐν ἣ πρὸ πολλῶν ἄλλων Πάππος τε καὶ Ἀθανάσιος οἱ τῷ τῆς φύσεως συνδέσμῳ ὡς τῷ τοῦ πνεύματος συνδεόμενοι, καὶ μεγάλων αὐτουργοῖ θαυμάτων γενόμενοι κατὰ διαδοχὴν τὴν καθέδραν ἐδέξαντο».¹⁰ Ἐὰν ἀποδεχθῶμεν ὡς ἀκριβῆ τὴν πληροφορίαν ἐκ τοῦ βίου τοῦ Ἁγ. Ἐπιφανίου ὅτι ὁ Πάππος ἔζησε τὸν 4ον αἰῶνα, τότε καὶ ὁ Ἅγ. Ἀθανάσιος δέον νὰ θεωρηθῆ ὡς Ἐπίσκοπος Χύτρων κατὰ τὸν ἴδιον αἰῶνα.

8. Γ. Α. Σγκουτρηῆ, *Desiderata Cyprica*. Κυπριακὴ Ἁγιογραφία, περιοδικὸν Κυπριακὰ Χρονικά, ἔτος Β', Λάρναξ 1924, σ. 51-52.

9. *Synaxarium Ecclesiae Constantinopolitanae*, Bruxellis 1902, στήλη 765 καὶ *Hip. Delehaye*, *Saints de Chypre*, σ. 260.

10. *Byzantinische Zeitschrift*, τόμ. XVI, σ. 231.

6. *Ἀκάκιος ἢ Ἰσαάκιος* Ἐπίσκοπος Σίτης. Ἀπλή μνεία τούτου γίνεται εἰς τὸ Συναξάριον τῆς Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τὴν 21ην Σεπτεμβρίου: «Ἰσαακίου ἐπισκόπου Σίτης τῆς Κύπρου». Εἰς ἄλλα χειρόγραφα ἀναγράφεται κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμερομηνίαν: «Ἀκακίου ἐπισκόπου Σίτης τῆς Κύπρου».

7. *Ἀλέξανδρος*. Μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ μεταξὺ τῶν ἐκ Παλαιστίνης τριακοσίων ὡς ἀσκήσας παρὰ τὸ χωρίον Ἀξύλου τῆς ἐπαρχίας Πάφου. Ἄγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

8. *Ἀλέξανδρος* Ἐπίσκοπος Ἀμαθοῦντος. Οὗτος μετέσχε καὶ ὑπέγραψε τὰ Πρακτικὰ τῆς Ζ' ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου (787).

9. *Ἀλέξανδρος* μάρτυς. Μνεία τούτου γίνεται εἰς τὸ Martyrologium Hieronymianum κατὰ τὴν 9ην Φεβρουαρίου καὶ εἰς τὴν Διάταξιν τοῦ Καρδινάλιου Eudes de Châteauroux, διὰ τῆς ὁποίας καθορίζετο ποίους Κυπρίους Ἁγίους ἔπρεπε νὰ τιμᾷ ἢ ἐν Κύπρῳ καθιδρυθεῖσα ἐπὶ Φραγκοκρατίας Λατινικῇ Ἐκκλησίᾳ.¹¹ Κατὰ τὸν Κύπριον χρονογράφον τοῦ 18ου αἰῶνος Ἀρχιμανδρίτην Κυπριανὸν ἑμαρτύρησεν εἰς τὴν Σολέαν τῆς Κύπρου.¹²

10. *Ἀλέξιος*. Μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ ὡς Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου, συναριθμεῖται δὲ μεταξὺ τῶν Ἁγίων τῆς Κύπρου. Ἄγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

11. *Ἀμβρόσιος*. Καταριθμεῖται μεταξὺ τῶν Κυπρίων Ἁγίων, καίτοι οὐδεμία μνεία τούτου γίνεται εἴτε εἰς τὰ συναξάρια εἴτε ὑπὸ τῶν Κυπρίων χρονογράφων. Δύο χωρία ἐν Κύπρῳ φέρουσι τὸ ὄνομα τοῦ Ἀγ. Ἀμβροσίου καὶ τινες ναοὶ εἶναι ἀφιερωμένοι εἰς αὐτόν.

12. *Ἄμμων*. Μνεία τούτου γίνεται εἰς τὸ Martyrologium Hieronymianum κατὰ τὴν 9ην Φεβρουαρίου καὶ εἰς τὴν Διάταξιν τοῦ Καρδινάλιου Eudes de Châteauroux. Φέρεται ὡς συμμαρτυρήσας μετὰ τοῦ προαναφερθέντος Ἀλεξάνδρου (ἀρ. 9), τοῦ ὁποίου ἦτο μαθητής.

13. *Ἀναστάσιος*. Μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ μεταξὺ τῶν ἐκ Παλαιστίνης ἐλθόντων εἰς Κύπρον τριακοσίων: «εὐρίσκεται εἰς τὴν Περιστερόναν τῆς Μεσαρίας ὁ ἅγιος Ἀναστάσιος ὁ θαυματουργός...». Εἰς τὸ περιλαμβανόμενον ἐν τῇ Ἀκολουθίᾳ του σύντομον συναξάριον φέρεται ἀσκήσας ἐπὶ Αὐτοκράτορος Ἀλε-

11. Ordinationes seu institutiones domini Odonis Tusculani episcopi, n. 21, *Hardouin*, Acta Conciliorum, τόμ. VII, σ. 1276.

12. *Ἀρχιμ. Κυπριανοῦ*, Ἱστορία χρονολογικῆ τῆς νήσου Κύπρου, ἔκδοσις β', Λευκωσία 1902, σ. 518.

ξίου τοῦ Κομνηνοῦ καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰωάννου. Εἰς τὸ χωρίον Περιστερώνα τῆς ἐπαρχίας Ἀμμοχώστου ὑπάρχει σήμερον Μονὴ καὶ ναὸς ἀφιερωμένος εἰς τὸν Ἅγ. Ἀναστάσιον, εἰς παρακείμενον δὲ πρὸς τὸν ναὸν μαυσωλεῖον δεικνύεται ὁ τάφος τοῦ Ἁγίου. Ἡ μνήμη αὐτοῦ ἐορτάζεται τὴν 17ην Σεπτεμβρίου. Ἀγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

14. *Ἀνδρόνικος*. Μοναδικὴ μνεία τούτου γίνεται ὑπὸ τοῦ χρονογράφου Κυπριανοῦ. Καίτοι μεγάλως τιμᾶται οὗτος ἐν Κύπρῳ, δύο δὲ χωρία καὶ τριάκοντα πέντε τοῦλάχιστον ναοὶ εἶναι ἀφιερωμένοι εἰς αὐτόν, δὲν εἶναι ἐν τούτοις ἀπίθανον νὰ ταυτίζεται μὲ τὸν Ἅγ. Ἀνδρόνικον, σύζυγον τῆς Ἁγ. Ἀθανασίας.

15. *Ἀπρίων* Ἐπίσκοπος. Οὗτος μνημονεύεται, ἄνευ ὑπομνήματος, εἰς τὸ Συναξάριον τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὴν 7ην Φεβρουαρίου: «τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἀπρίωνος ἐπισκόπου Κύπρου».

16. *Ἀργά*. Δὲν εἶναι γνωστὸν τὸ ὄνομα εἰς τοὺς Κυπρίους χρονογράφους καὶ συναξαριστάς. Διασφύζεται ὁμως παρὰ τὸ χωρίον Μηλικούρι τῆς ἐπαρχίας Λευκωσίας ἠρειπωμένος ναὸς ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἁγίας Ἀργᾶς ἢ Ἀρκᾶς. Σήμερον ὡς τοπωνύμιον μᾶλλον εἶναι γνωστὴ ἢ Ἁγία Ἀργά.

17. *Ἀριστίων* ἢ *Ἀρίστων*. Οὗτος μνημονεύεται εἰς τὰς Πράξεις τοῦ Ἁπ. Βαρνάβα ὡς ἱερόδουλος εἰς Κρομμυακίτην (τὸ σημερινὸν χωρίον Κορμακίτης τῆς ἐπαρχίας Λευκωσίας). Ὁ Ἀριστίων πιστεύσας εἰς Χριστὸν ἐγένετο πιστὸς ἀκόλουθος τοῦ Ἁπ. Βαρνάβα. Ὁ Κύπριος χρονογράφος Κυπριανὸς ταυτίζει τοῦτον πρὸς τὸν πρεσβύτερον Ἀρίστωνα, τὸν ὁποῖον ὁ ἐκκλησιαστικὸς ἱστορικὸς Εὐσέβιος ἀναφέρει ὡς ἓνα τῶν πρεσβυτέρων, παρ' ὧν ἠντλησε τὰς παραδόσεις αὐτοῦ ὁ Παπίας. Ἀγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

18. *Ἀριστόβουλος* Ἀπόστολος. Καταλέγεται μεταξὺ τῶν Ὁ Ἀποστόλων. Κατὰ τὸ Συναξάριον τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἦτο ἀδελφὸς τοῦ Ἁπ. Βαρνάβα. Χειροτονηθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἁπ. Παύλου εἰς Ἐπίσκοπον, ἀπεστάλη ὑπ' αὐτοῦ εἰς Βρεταννίαν, ἔνθα εἰργάσθη διὰ τὴν διάδοσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἡ μνήμη αὐτοῦ ἐορτάζεται τὴν 15ην Μαρτίου. Τὴν 31ην Ὀκτωβρίου συνορτάζεται μετὰ τῶν Ἀποστόλων Στάχυος, Ἀπελλοῦ, Ἀμπλίου, Οὐρβανοῦ καὶ Ναρκίσσου.

19. *Ἀριστοκλειανὸς* Ἐπίσκοπος. Ἄγνωστος εἰς τοὺς Κυπρίους χρονογράφους καὶ τοὺς συναξαριστάς. Μνεία τούτου γίνεται εἰς τὰς Πράξεις τοῦ Ἁπ. Βαρνάβα. Κατ' αὐτάς, τὴν ἐπομένην τῆς ἀναχωρήσεως ἐκ τῆς πόλεως Κουρίου, ὁ Ἁπ. Βαρνάβας ἔφθασε μετὰ τῶν μαθητῶν του εἰς κώμην «ἐνθα Ἀριστοκλειανὸς κατέμενεν οὗτος λεπρὸς ὃν ἐκαθαρίσθη ἐν Ἀντιοχείᾳ, ὃν καὶ ἐσφράγισαν Παῦλος καὶ Βαρνάβας εἰς ἐπίσκοπον, καὶ ἀπέστειλαν εἰς τὴν κώμην αὐτοῦ ἐν Κύπρῳ διὰ τὸ

πολλοὺς Ἑλληνας ὑπάρχειν ἐκεῖ». ¹³

20. Ἀριστοκλῆς Πρεσβύτερος. Κατὰ τὸ Συναξάριον τῆς Κωνσταντινουπόλεως οὗτος κατήγετο ἐκ τῆς πόλεως Ταμασοῦ, νῦν χωρίου Πολιτικοῦ, τῆς ἐπαρχίας Λευκωσίας. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ διωγμοῦ ὑπὸ Μαξιμιανοῦ ἤκουσε φωνὴν ἐξ οὐρανοῦ προτρέπουσαν αὐτὸν ὅπως μεταβῆ εἰς Σαλαμίνα. Ἀφοῦ ἔφθασεν εἰς Λήδραν (τὴν σημερινὴν Λευκωσίαν) συνήντησεν εἰς τὸν ἐκεῖ ναὸν τοῦ Ἀπ. Βαρνάβα τὸν διάκονον Δημητριάδην καὶ τὸν ἀναγνώστην Ἀθανάσιον, εἰς τοὺς ὁποίους ἀνεκώωσεν τὴν πρόθεσίν του νὰ μεταβῆ εἰς Σαλαμίνα καὶ νὰ ὁμολογήσῃ τὸν Χριστόν. Μεταβὰς εἰς Σαλαμίνα καὶ ὁμολογήσας ἐνώπιον τοῦ ἡγεμόνος τὸν Χριστόν ὑπέστη μαρτυρικὸν θάνατον, ἀπομηθεὶς τὴν κεφαλὴν. Ἡ μνήμη αὐτοῦ συνεορτάζεται μετὰ τῶν συμμαρτυρησάντων αὐτῷ Δημητριάδου διακόνου καὶ Ἀθανασίου ἀναγνώστου τὴν 23ην Ἰουνίου.

21. Ἀρίστων Ἐπίσκοπος. Ἦτο Ἐπίσκοπος ἐν Κύπρῳ, συλληφθεὶς κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν διωγμῶν ἐπὶ Διοκλητιανοῦ. Κατὰ τὸ Συναξάριον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐλευθερωθεὶς τῶν δεσμῶν, συνέγραψε τὸν βίον τοῦ μάρτυρος Φιλονείδου.

22. Ἀρίστων Ἐπίσκοπος Ἀρσινόης. Ὁ Ἁγ. Νεόφυτος εἰς τὸ «ἐγκώμιον εἰς τὸν βίον καὶ εἰς τὰ θαύματα τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἀρκαδίου ἐπισκόπου πόλεως Ἀρσινόης» λέγει περὶ Ἀρίστωνος: «Ἀρίστων ὁ περιβόητος κατὰ δαιμόνων ἄριστος ἀριστεύς». Ἦτο Ἐπίσκοπος Ἀρσινόης (νῦν πόλεως Χρυσοχοῦς τῆς ἐπαρχίας Πάφου). Ἀγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

23. Ἀρκάδιος Ἀρχιεπίσκοπος. Οὗτος μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ, καταριθμεῖται δὲ μετὰ τῶν Ἁγίων τῆς Κύπρου. Ἐζησε τὸν 7ον αἰῶνα, ποιμένας θεοφιλῶς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Σαλαμίνας (πρωτευούσης τότε τῆς Κύπρου) μετὰ τὴν 626-642. Ἡ μνήμη αὐτοῦ εορτάζεται τὴν 29ην Αὐγούστου. Ἀγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

24. Ἀρκάδιος Ἐπίσκοπος Ἀρσινόης. Μνημονεύεται οὗτος ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ, περισσοτέρας ὁμως πληροφορίας περὶ αὐτοῦ ἔχομεν εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ Ἁγ. Νεοφύτου «ἐγκώμιον εἰς τὸν βίον καὶ εἰς τὰ θαύματα τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἀρκαδίου ἐπισκόπου πόλεως Ἀρσινόης». Κατὰ τὰς εἰς τὸ ἐγκώμιον πληροφορίας, ὁ Ἀρκάδιος κατήγετο ἐκ κώμης Μελάνδρας τῆς ἐπαρχίας Πάφου. Ἐστάλη, πιθανῶς πρὸς συμ-

13. «Περίοδοι καὶ μαρτύριον τοῦ Ἁγίου Βαρνάβα τοῦ Ἀποστόλου», *R. Lipsius* καὶ *M. Bonnet*, *Acta Apostolorum Apocrypha*, Lipsiae 1903, τόμ. II, 2, σ. 299.

πλήρως τῆς μορφώσεώς του, ὑπὸ τῶν εὐσεβῶν γονέων του εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ἐπανελθὼν εἰς Κύπρον ἐξελέγη, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Νίκωνος, Ἐπίσκοπος Ἀρσινόης, ἀπέκτησε δὲ φήμην διὰ τὸν ἀσκητικὸν αὐτοῦ βίον, τὴν ἀρετὴν καὶ τὰ θαύματά του.

25. *Ἀρκαδιος* Τριμιθοῦντος. Οὗτος μνημονεύεται, ἄνευ ὑπομνήματος, εἰς τὸ Συναξάριον τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὴν 7ην Μαρτίου: «Ἀρκαδίου καὶ Νέστορος ἐπισκόπων Τριμιθοῦντος τῆς Κύπρου». Εἰς τὸν Λαυρεωτικὸν Κώδικα I, 70 ἀναφέρεται, ὅτι οἱ Ἀρκαδιος καὶ Νέστωρ εὗρον τὴν Κύπρον κατειδωλον, πολλοὺς δὲ κόπους κατέβαλον διὰ τὴν ἐξάλειψιν τῆς εἰδωλολατρείας καὶ πολλὰ θαύματα ἐπετέλεσαν καὶ ὅτι ἐξεδήμησαν πρὸς Κύριον «ἐν αὐτοῖς τοῖς πόνοις καὶ ἐξορίαις καὶ θλίψεσιν ἀνηκέστοις».

26. *Ἀρτέμων*. Ἀναφέρεται μόνον ὑπὸ τοῦ χρονογράφου Κυπριανοῦ, ὅστις θεωρεῖ τοῦτον ὡς ἓνα τῶν ἑξωθεν ἐλθόντων καὶ ἀσκησάντων ἐν Κύπρῳ τριακοσίων Ἁγίων.

27. *Αὐγώνα* ἢ *Ἀγκώνα*. Ὁ Etienne de Lusignan εἰς τὸ ἔργον του “Raccolta di cinque discorsi intitolati, Corone...” ἀναφέρει, ὅτι εἷς τι ἑλληνικὸν συναξάριον ἀνεῦρεν “Ancona vergine”. Εἰς τοὺς παλαιοὺς χρονογράφους εἶναι ἄγνωστος. Παρὰ τὸ χωρίον, ὅμως, Μανδριά τῆς ἐπαρχίας Πάφου ὑπάρχει τοποθεσία πλήρης ἐρειπίων ὀνομαζομένη Ἁγία Αὐγώνα.

28. *Αὐξέντιος*. Ἄγνωστος εἰς τοὺς Κυπρίους χρονογράφους καὶ τοὺς συναξαριστάς. Οὗτος, κατὰ τὸ εἰς τὴν Ἀκολουθίαν του περιλαμβανόμενον συναξάριον, ἦτο Ἀλαμάνος στρατιωτικὸς, ὅστις ἐλθὼν εἰς Κύπρον ἐμόνασεν εἰς σπήλαιον μετὰ τῶν χωρίων Κώμης Κεπήρ καὶ Ἐπτακώμης. Μετὰ τὸν θάνατόν του κάτοικοι ἐκ τῶν δύο χωρίων ἀνεῦρον ταυτοχρόνως τὸ λείψανον τοῦ Ἁγίου καὶ ἐφιλονεύκουν περὶ τοῦ ποῖον χωρίον θὰ φυλάττη τοῦτο. Τελικῶς, τὸ λείψανον μετεφέρθη ἐφ’ ἀμάξης εἰς Κώμην Κεπήρ, ὅπου ἐκτίσθη πρὸς τιμὴν του ναός. Ἡ μνήμη αὐτοῦ ἐορτάζεται τὴν 28ην Σεπτεμβρίου.

29. *Αὐξίβιος* Ἐπίσκοπος Σόλων. Οὗτος μνημονεύεται μετὰ βραχείος ὑπομνήματος εἰς τὸ Συναξάριον τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὴν 17ην Φεβρουαρίου. Κατήγετο ἐκ Ρώμης, ὁπόθεν ἀνεχώρησε κρυφίως διὰ νὰ ἀποφύγη γάμον, τὸν ὁποῖον ἤθελον οἱ γονεῖς του. Ἀφικόμενος εἰς Κύπρον συνήντησεν εἰς Λίμνην (τὸ σημερινὸν χωρίον Λιμνίτης), δυτικῶς τῆς πόλεως Σόλοι, τὸν ἀνεψιὸν τοῦ Ἀπ. Βαρνάβα Μάρκον. Κατηχηθεὶς καὶ βαπτισθεὶς ὑπὸ τοῦ Μάρκου ἐχειροτονήθη ἀκολούθως ὑπ’ αὐτοῦ Ἐπίσκοπος Σόλων. Ὁ Αὐξίβιος εἰργάσθη μετὰ ζήλου καὶ κατώρθωσε νὰ ἐκχριστιανίσῃ τοὺς Σόλους. Ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ, «τὴν ἱερωσύνην τι-

μήσας ἐπὶ ἔτεσι πεντήκοντα πλέον ἢ ἔλαττον», κατὰ τὸν εἰς τὸν κώδικα Parisinus Graecus 1452, fol. 153-159, περιλαμβανόμενον βίον του.¹⁴ Εἰς τὸ χωρίον Ἀστρομερίτης τῆς ἐπαρχίας Λευκωσίας ὑπάρχει ναὸς ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγ. Αὐξιβίου.

30. *Αὐξίβιος Β'* Ἐπίσκοπος Σόλων. Ἄγνωστος εἰς τοὺς Κυπρίους χρονογράφους καὶ τοὺς συναξαριστάς. Πληροφορίας περὶ αὐτοῦ ἔχομεν ἐκ τοῦ βίου τοῦ ὡς ἄνω μνημονευθέντος Ἁγ. Αὐξιβίου, τοῦ ὁποῦ ὑπῆρξε μαθητῆς καὶ διάδοχος. Κατήγετο ἐκ τοῦ χωρίου Σαλαποταμίου καὶ διεκρίθη ἐπὶ ἀγιότητι βίου.

31. *Αὐξουθέnius*. Μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ μεταξὺ τῶν ἐκ Παλαιστίνης ἐλθόντων τριακοσίων καὶ ὡς ἀσκήσας παρὰ τὸ χωρίον Ἀχεράν ὁμοῦ μετὰ τῶν Ἡλιοφώτου, Παμφοδίτου, Παμμεγίστου καὶ Παφνουτίου. Συνοπτικῶς οὗτοι καλοῦνται Ἅγιοι Ἡλιόφωτοι καὶ ἐορτάζονται τὴν 13ην Ἰουλίου εἰς τὸ ὁμώνυμον χωρίον, ἔνθα καὶ ὁ ναὸς αὐτῶν, ὅστις ἐπικοινωνεῖ μετὰ σπηλαίου, τὸ ὁποῖον θεωρεῖται ὡς ὁ τάφος τῶν Ἁγίων. Ἄγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

32. *Βαλάντιος*. Θεωρεῖται ὡς εἷς τῶν ἔξωθεν ἐλθόντων καὶ ἀσκησάντων ἐν Κύπρῳ τριακοσίων Ἁγίων. Κατὰ τὸν χρονογράφον Κυπριανόν, οὗτος ἠσκησε παρὰ τὸ χωρίον Πέρα τῆς ἐπαρχίας Λευκωσίας. Ἄγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

33. *Βαρλαάμ*. Ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ μεταξὺ τῶν ἐκ Παλαιστίνης τριακοσίων καὶ ὡς ἀσκήσας παρὰ τὸ χωρίον Ἀρόδας τῆς ἐπαρχίας Πάφου, ἐνῶ ὑπὸ τοῦ Κυπριανοῦ ἀναφέρεται ὡς ἀσκήσας παρὰ τὸ χωρίον Πέρα τῆς ἐπαρχίας Λευκωσίας. Ἄγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

34. *Βαρνάβας* Ἀπόστολος. Ὁ Ἁπ. Βαρνάβας ἦτο Κύπριος τὴν καταγωγὴν, ἐλληνοιστῆς Ἰουδαῖος καὶ εἷς τῶν Ὁ', διαμένων εἰς Ἱεροσόλυμα. Συνοδεύων τὸν Ἁπ. Παῦλον κατὰ τὴν πρώτην ἀποστολικὴν αὐτοῦ περιοδείαν, ἐκήρυξε μετ' αὐτοῦ τὸν Χριστὸν εἰς Ἀντιόχειαν, Κύπρον, Λύστρα, Δέρβην καὶ Ἰκόνιον τῆς Μ. Ἀσίας. Ἀποχωρισθεὶς τοῦ Παύλου κατὰ τὴν δευτέραν περιοδείαν αὐτοῦ, ἦλθεν εἰς Κύπρον μετὰ τοῦ ἀνεψιοῦ του Μάρκου καὶ εἰργάσθη διὰ τὴν ἐξάπλωσιν καὶ ἐδραΐωσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς τὴν νῆσον. Ὑπέστη μαρτυρικὸν θάνατον ἐν τῇ ἰδιαιτέρῃ αὐτοῦ πατρίδι, τῇ Σαλαμῖνι τῆς Κύπρου, λιθοβοληθεὶς ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων. Τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐτάφη εἰς τὸ κοιμητήριον τῆς Σαλαμῖνος. Περὶ τὸ 478 ὁ Ἀρχιεπίσκο-

14. Ὁ βίος τοῦ Ἁγ. Αὐξιβίου σφίζεται ἐπίσης εἰς τοὺς ἀκολούθους κώδικας: Vidonbonensis Hist. Gr. XI, fol. 137-151, Vatic. Otthoniensis 92, fol. 203-212 v, Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης man. 95, fol. 62-67v καὶ εἰς τὸν ὑπ' ἀρ. 192 τῆς Bibliotheca Bollandiana, fol. 91-95.

πος Ἀνθέμιος ἀνεῦρε τὸ σῶμα τοῦ Ἁγίου ἔχον ἐπὶ τοῦ στήθους χειρόγραφον τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον. Ὁ Ἀνθέμιος ἐδώρησε τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τὸν αὐτοκράτορα Ζήνωνα,¹⁵ τὸ δὲ σῶμα κατέθεσεν εἰς ναὸν πρὸς τοῦτο ἀνεγεροθέντα παρὰ τὸν τάφον τοῦ Ἁγίου. Τμήματα τοῦ ναοῦ καὶ ὁ τάφος σφίζονται ἐνσωματωμένα εἰς τὸ βυζαντινὸν καθολικὸν τῆς Μονῆς Ἀπ. Βαρνάβα.

35. *Βαρνάβας* Ἀρχιεπίσκοπος. Οὗτος μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ ὡς Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου, καταριθμεῖται δὲ μεταξὺ τῶν Ἁγίων τῆς Κύπρου. Ἀγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

36. *Βαρνάβας Β'* Ἀρχιεπίσκοπος. Ὁ Μαχαιρᾶς ἀναφέρει καὶ ἕτερον Βαρνάβαν ὡς Ἀρχιεπίσκοπον Κύπρου, ὅστις συναριθμεῖται ἐπίσης μεταξὺ τῶν Ἁγίων τῆς Κύπρου. Μνεῖα Βαρνάβα Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου γίνεται εἰς τὸν βίον τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων Λεοντίου: «Βίος τοῦ ὀσίου πατρὸς ἡμῶν Λεοντίου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων, συγγραφεὶς παρὰ Θεοδοσίου μοναχοῦ Κωνσταντινοπολίτου, ἐν Μακαρίου Χρυσοκεφάλου... Λόγοι Πανηγυρικοί...», ἐν Κοσμοπόλει (=Βιέννη), (ἀνευ χρονολογίας), σελ. 420-421. Ἀγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

37. *Βαρνάβας* Ἐπίσκοπος Λαπήθου. Μνεῖα τούτου γίνεται εἰς τὸν βίον τοῦ ὡς ἄνω ἀναφερομένου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων Λεοντίου.

38. *Βαρνάβας* μοναχός. Οὗτος ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ μεταξὺ τῶν ἐκ Παλαιστίνης τριακοσίων ἐλθόντων εἰς Κύπρον καὶ τιμᾶται μετὰ τοῦ Ἁγ. Ἰλαρίωνος εἰς τὸ χωρίον Περιστερώναν τῆς ἐπαρχίας Λευκωσίας. Κατὰ τὸ εἰς τὴν Ἀκολουθίαν του περιλαμβανόμενον συναξάριον «ὑπῆρχον ἐπὶ τῆς βασιλείας Θεοδοσίου τοῦ Μικροῦ, ἐκ τῆς χώρας τῶν Καππαδόκων ὀρμώμενοι καὶ ἐξ εὐγενῶν γονέων τυγχάνοντες, ἐστρατεύθησαν δὲ τῷ βασιλεῖ Θεοδοσίῳ καὶ καλῶς τὴν τῆς στρατείας ὑπηρεσίαν διήρκεσαν». Ἀλλὰ «τὴν στρατείαν ἀποθέμενοι καὶ τὸν μονήρη βίον ἀναλαβόντες νηστεῖαις καὶ ἀγρυπνίαις τὰ ἑαυτῶν σώματα κατέτρυχον... καὶ οὕτω πλείστοις ἔτεσιν ὑπομείναντες τὰ ἑαυτῶν πνεύματα τῷ Θεῷ παρέδωκαν...».¹⁶ Ἡ μνήμη αὐτοῦ ἐορτάζεται τὴν 21ην Ὀκτωβρίου. Ἀγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

15. Ἐκ τούτου τοῦ γεγονότος ὁ αὐτοκράτωρ Ζήνων ἐπεκύρωσε τὸ αὐτοκέφαλον τῆς Ἐκκλησίας Κύπρου καὶ ἐδώρησάτο εἰς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Κύπρου αὐτοκρατορικὰ προνόμια, ἥτοι νὰ κρατῆ σκήπτρον ἀντὶ τῆς συνήθους ποιμαντορικῆς ράβδου, νὰ φέρῃ πορφυροῦν μανδύαν καὶ νὰ υπογράφῃ διὰ μινναβάρεως.

16. Γ. Α. Συκουτρῆ, Κυπριακὴ Ἁγιογραφία Β', ἐν Κυπριακὰ Χρονικὰ, τόμ. Β' (1924), σ. 235-236 καὶ Χαρ. Παπαδοπούλου, Ἀκολουθίαι τῶν ὀσίων Βαρνάβα καὶ Ἰλαρίωνος, ἐν Κυπριακαὶ Σπουδαί, τόμ. Β' (1938), σ. 81-104.

39. *Βαρνάβας* μοναχός. Μνείαν τούτου ποιείται ὁ Μαχαιρᾶς: «εἰς τὴν Βάσαν ὁ ἅγιος Βαρνάβας μοναχός». Εἰς τὸ χωρίον Βάσαν Κοιλανίου τῆς ἐπαρχίας Λεμεσοῦ ἐσφώζετο μέχρι τοῦ 1897 ναὸς ἐπ' ὀνόματι τοῦ ὁσίου Βαρνάβα. Εἰς τὴν χειρόγραφον ἀκολουθίαν του δὲν περιέχεται συναξάριον καὶ οὕτω οὐδὲν περὶ τοῦ βίου αὐτοῦ γνωρίζομεν. Ἡ μνήμη αὐτοῦ ἐορτάζεται τὴν 11ην Ἰουνίου. Ἄγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

40. *Βαρνάβας* μοναχός. Ἄγνωστος εἰς τοὺς Κυπρίους χρονογράφους καὶ τοὺς συναξαριστάς. Οὗτος ἦτο εἷς τῶν δεκατριῶν μοναχῶν τῆς Μονῆς Καντάρας, οἵτινες ὑπέστησαν μαρτυρικὸν θάνατον τῷ 1231. Ἡ μνήμη αὐτοῦ ἐορτάζεται τὴν 19ην Μαΐου, ἡμέραν τοῦ μαρτυρίου του.

41. *Βασίλειος* Ἀρχιεπίσκοπος. Ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ ὡς Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου, καταριθμεῖται δὲ μετὰ τῶν Ἁγίων τῆς Κύπρου. Ἄγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

42. *Βασίλειος* Ἐπίσκοπος Ταμασοῦ. Μνείαν τούτου ποιείται ὁ Μαχαιρᾶς: «εἰς τὴν Ταμασίαν, εἰς τὰ Πέρα, ὁ Ἅγιος Βασίλειος ἐπίσκοπος». Ἄγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

43. *Βερενίκη*. Μνεία αὐτῆς γίνεται ἐν τῷ βίῳ τοῦ Ἁγ. Ἐπιφανίου. Ἦτο ἀνάδοχος τῆς ἀδελφῆς τοῦ Ἁγ. Ἐπιφανίου Καλλιτρόπου, τῆς ὁποίας ἀνέλαβε καὶ τὴν παιατρῶν φροντίδα. Ἄγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

44. *Βηχιανός*. Ἄγνωστος εἰς τοὺς Κυπρίους χρονογράφους καὶ τοὺς συναξαριστάς. Εἰς τὸ χωρίον, ὅμως, Ἀνάγια τῆς ἐπαρχίας Λευκωσίας ὑπάρχει ναὸς ἀφιερωμένος εἰς τοὺς Ἁγίους Βηχιανὸν καὶ Νόμωνα, οἵτινες συνεορτάζονται τὴν 11ην Δεκεμβρίου. Ἀμφότεροι εἰκονίζονται ὡς μοναχοὶ ἐπὶ φορητῆς εἰκόνας τοῦ 17ου αἰῶνος. Ὁ Ἁγ. Βηχιανὸς εἰκονίζεται εἰς τοιχογραφίας πλείστων ναῶν τῆς Κύπρου ἤδη ἀπὸ τοῦ 14ου αἰῶνος, ὡς εἰς τοὺς ναοὺς Ἁγ. Δημητρίου Ἰδαλίου (1313), Σταυροῦ Ἁγιασμάτι (1466), Ἁγ. Σωζομένου Γαλάτας (1514), Ἁγ. Ἀνδρονίκου Καλοπαναγιώτη 16ου αἰῶνος κ.ἄ.

45. *Γελάσιος* Ἐπίσκοπος Σαλαμῖνος. Οὗτος παρέστη εἰς τὴν Α' ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικὴν Σύνοδον τῷ 325 μετὰ τοῦ Ἁγ. Σπυρίδωνος καὶ τοῦ Ἁγ. Κυριακοῦ Πάφου. Ἐν τῷ βίῳ τοῦ Ἁγ. Ἐπιφανίου φέρεται διωχθεὶς διὰ τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν μετὰ τοῦ Ἐπισκόπου Χύτρων Πάππου.

46. *Γεννάδιος* Κωνσταντινουπόλεως. Ἀνῆλθεν εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον τῷ 458 καὶ ἐποίμανεν ἀποστολικῶς ἐπ' ἄρκετὸν τὸ ποίμνιόν του. «Μὴ θέλων», κατὰ τὴν ἀφήγησιν τοῦ Ἁγ. Νεοφύτου, «νὰ ἀποθάνῃ ἐν πόλει ἐν ἧ ἔβασίλευεν αἰρετικὸς βασιλεὺς, παρητήθη τοῦ θρόνου» (ἐπὶ Ἀναστασίου Α'). Μετὰ τὴν παραί-

τησίν του ἀπῆλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα μετὰ τινος μοναχοῦ Νείλου καὶ ἐκεῖθεν εἰς Πάφον. Ἀνερχόμενος εἰς τὸ ὄρος, ὅπου τὸ Ἀσκητήριον τοῦ Ἁγ. Ἰλαρίωνος τοῦ Μεγάλου, περιεπλανήθη λόγω τῆς ἐπελθούσης νυκτὸς καὶ τῆς ἐνσηψάσης καταγίδος καὶ ἀπέθανεν ἐκ τοῦ παγετοῦ. Μετὰ τὴν ἀνεύρεσιν καὶ ἀναγνώρισιν αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ μοναχοῦ Νείλου, ὁ Ἐπίσκοπος Πάφου μετὰ κλήρου καὶ πολλοῦ λαοῦ μετέβησαν διὰ νὰ μεταφέρουν τοῦτον εἰς Πάφον πρὸς ταφήν. Ὅταν ἡ πομπὴ ἔφθασεν εἰς τὸν τόπον, ὅπου ἀργότερον ἐκτίσθη ναὸς πρὸς τιμὴν τοῦ Ἁγίου, οἱ βαστάζοντες τὸ φέρετρον ἀπέθεσαν τοῦτο ἵνα ἀναπαυθῶσι, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ δυνηθῶσι μετὰ ταῦτα νὰ ἄρῳσι τοῦτο ἐκεῖθεν. Πάντες τότε ἐπίστευσαν, ὅτι ἐκεῖ ἤθελεν ὁ Ἅγιος νὰ ταφῆ καὶ ἐκεῖ ἔθαψαν αὐτὸν «καὶ γίνεται ὁ τάφος τοῖς πιστῶς προσιοῦσιν ἰαματοφόρος πηγὴ».¹⁷

47. *Γεννάδιος* μοναχός. Ἄγνωστος εἰς τοὺς Κυπρίους χρονογράφους καὶ τοὺς συναξαριστάς. Οὗτος ἦτο εἷς τῶν δεκατριῶν μοναχῶν τῆς Μονῆς Καντάρας, οἵτινες ὑπέστησαν μαρτυρικὸν θάνατον τῷ 1231. Ἡ μνήμη αὐτοῦ ἐορτάζεται τὴν 19ην Μαΐου, ἡμέραν τοῦ μαρτυρίου του.

48. *Γεράσιμος* μοναχός. Ἄγνωστος εἰς τοὺς Κυπρίους χρονογράφους καὶ τοὺς συναξαριστάς. Οὗτος ἦτο εἷς τῶν δεκατριῶν μοναχῶν τῆς Μονῆς Καντάρας, οἵτινες ὑπέστησαν μαρτυρικὸν θάνατον τῷ 1231. Ἡ μνήμη αὐτοῦ ἐορτάζεται τὴν 19ην Μαΐου, ἡμέραν τοῦ μαρτυρίου του.

49. *Γερμανός* μοναχός. Ἄγνωστος εἰς τοὺς Κυπρίους χρονογράφους καὶ τοὺς συναξαριστάς. Οὗτος ἦτο εἷς τῶν δεκατριῶν μοναχῶν τῆς Μονῆς Καντάρας, οἵτινες ὑπέστησαν μαρτυρικὸν θάνατον τῷ 1231. Ἡ μνήμη αὐτοῦ ἐορτάζεται τὴν 19ην Μαΐου, ἡμέραν τοῦ μαρτυρίου του.

50. *Γεώργιος* Βαβατσιμιώτης. Ἄγνωστος εἰς τοὺς Κυπρίους χρονογράφους καὶ τοὺς συναξαριστάς. Συγκαταλέγεται ὑπὸ τινων μεταξὺ τῶν Ἁγίων τῆς Κύπρου, θεωρούμενος ὡς εἷς τῶν τριακοσίων τῶν ἐκ Παλαιστίνης ἐλθόντων εἰς τὴν νῆσον.

51. *Γεώργιος* Ἐπίσκοπος Τριμυθοῦντος. Οὗτος μετέσχε καὶ ὑπέγραψε τὰ Πρακτικὰ τῆς Ζ' ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου τῷ 787.

52. *Γεώργιος* Ἐπιτηδεώτης. Ἄγνωστος εἰς τοὺς Κυπρίους χρονογράφους καὶ

17. «Νεοφύτου πρεσβυτέρου, μοναχοῦ καὶ ἐγκλείστου ἐγκώμιον κεφαλαιῶδες εἰς τὸν ἐν ἁγίοις πατέρα ἡμῶν Γεννάδιον Ἀρχιεπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως· καὶ περὶ τῆς αὐτοῦ ἐγκυκλίου ἐπιστολῆς· καὶ διατὶ τὸ τίμιον αὐτοῦ λείψανον οὐκ ἀνεκομίσθη πρὸς τὴν βασιλεύουσαν πόλιν», εἰς *Analecta Bollandiana*, τόμ. XXVI (1907), σ. 221-228.

τοὺς συναξαριστάς. Συγκαταλέγεται ὑπὸ τινων μεταξὺ τῶν Ἁγίων τῆς Κύπρου, θεωρούμενος ὡς εἷς τῶν τριακοσίων τῶν ἐκ Παλαιστίνης ἐλθόντων εἰς τὴν νῆσον.

53. *Γεώργιος Ἡγούμενος*. Ἄγνωστος εἰς τοὺς Κυπρίους χρονογράφους καὶ τοὺς συναξαριστάς. Μνεία τούτου γίνεται εἰς τὸν κώδικα Coislin.402 τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης τῶν Παρισίων. Ὁ κώδιξ οὗτος περιέχει τὸ τυπικὸν τῆς ἐν Κύπρῳ Μονῆς Χρυσσοτόμου, κτισθείσης τῷ 1091, ὡς ἐν αὐτῷ ἀναγράφεται. Εἰς τὸ ἐν λόγῳ τυπικὸν κατὰ τὴν 26ην Ἀπριλίου ἀναφέρονται τὰ ἐξῆς: «Ἰστέον ὅτι κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν ἐπιτελοῦμεν τὰ μνημόσυνα τοῦ Ἁγίου Πατρὸς ἡμῶν καὶ καθηγητοῦ ἡγουμένου Γεωργίου τοῦ κτίτορος τῆς ἐν Κύπρῳ ἁγίας μονῆς τοῦ Χρυσσοτόμου».¹⁸

54. *Γεώργιος Μαχαιρωμένος*. Μνεία τούτου γίνεται ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ: «καὶ ὁ ἅγιος Γεώργιος ὁ Μαχαιρωμένος εἰς τὸν Ἀχλίοντα, τοπικὸς θαυματουργός» (πιθανῶς ὁ Ἀχλίοντας εἶναι τὸ σημερινὸν χωρίον Ἀναλιόντας). Εἰς τὸν Πατριακὸν Κώδικα 266 σημειοῦται κατὰ τὴν 31ην Δεκεμβρίου: «μνήμη τοῦ ὁσίου Γεωργίου τοῦ Κυπρίου». Κατὰ πᾶσαν ὁμως πιθανότητα ἡ σημείωσις ἀφορᾷ εἰς τὸν Γεώργιον μοναχὸν (ἀρ. 55) καὶ οὐχὶ εἰς τὸν Γεώργιον Μαχαιρωμένον. Ἄγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

55. *Γεώργιος μοναχός*. Οὗτος ἤκμασε περὶ τὰ μέσα τοῦ 8ου αἰῶνος, ἦτο δὲ θερμὸς ὑπέρμαχος τῶν εἰκόνων. Τὴν περὶ τῶν ἁγίων εἰκόνων διδασκαλίαν του, καθὼς καὶ τινα συζήτησιν αὐτοῦ μετὰ τινος εἰκονομάχου, διέσωσεν ὁ μαθητὴς του Θεόσεβος. Ὁ Γεώργιος ἀνεθεματίσθη ὑπὸ τῆς εἰκονομαχικῆς Συνόδου τοῦ 754 ὁμοῦ μετὰ τοῦ Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ. Ἀμφοτέρους, ὁμως, ἀποκατέστησεν ἀργότερον ἡ Ζ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος.¹⁹

56. *Γεώργιος νεομάρτυς*. Οὗτος, ἐκ Κύπρου καταγόμενος, μετέβη εἰς Πτολεμαῖδα τῆς Παλαιστίνης πρὸς ἐργασίαν. Ἐκεῖ εὐρισκόμενος ἐπιέσθη ὅπως ἀσπασθῆ τὸν Ἰσλαμισμόν, μὴ δεχόμενος δὲ νὰ ἀπαρνηθῆ τὸν Χριστὸν ἐλιθοβολήθη καὶ ἀκολούθως ἀπεκεφαλίσθη τὴν 23ην Ἀπριλίου 1752.²⁰

18. *Aleksej Dmitrievskij*, *Opisanie Liturgitseskish Rukopisej*, τόμ. III, Τυπικά II, Petrograd 1917, σ. 123.

19. *M. B. Melioranskij*, *Georgij Kiprjanin i Joan Jerusalimjanin*, Petersburg 1901. *Mansi*, *Sacrorum Conciliorum nova et amplissima collectio*, τόμ. 13, στήλη 357.

20. Τὰ ὁστᾶ τοῦ Ἁγ. Γεωργίου μετεφέρθησαν τὴν 13ην Ἀπριλίου 1967 ἐκ τῆς Ἀγκρας (Πτολεμαῖδος), ἔνθα ἐμαρτύρησε καὶ ἐτάφη, εἰς Κύπρον καὶ φυλάσσονται ἐν τῷ καθεδρικῷ ναῷ τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου Λευκωσίας.

57. *Γεώργιος* Περαχωρίτης. Ἄγνωστος εἰς τοὺς Κυπρίους χρονολογούς καὶ τοὺς συναξαριστάς. Συγκαταριθμεῖται μεταξύ τῶν Κυπρίων Ἁγίων, ναὸς δὲ πρὸς τιμὴν του ὑπάρχει εἰς τὸ χωρίον Κακοπετριὰν τῆς ἐπαρχίας Λευκωσίας, χρονολογούμενος ἀπὸ τοῦ 16ου αἰῶνος.

58. *Γεώργιος* ὁ Σαλαμάνος ἢ Ἀλαμάνος. Ἄγνωστος εἰς τοὺς Κυπρίους χρονολογούς καὶ τοὺς συναξαριστάς. Θεωρεῖται ὡς εἷς τῶν ἔξωθεν ἐλθόντων καὶ ἀσκησάντων ἐν Κύπρῳ Ἁγίων. Παρὰ τὸ χωρίον Πεντάκωμον τῆς ἐπαρχίας Λεμεσοῦ ὑπάρχει ναὸς καὶ Μονὴ φέρουσα τὸ ὄνομα αὐτοῦ.²¹

59. *Γεώργιος* Χοζεβίτης. Οὗτος κατήγετο ἐκ Κύπρου, μεταβάς δὲ εἰς προσκύνησιν τῶν Ἁγίων Τόπων ἀπεσύρθη εἰς τὴν παρὰ τὸν Ἰορδάνην Μονὴν Χοζεβᾶ. Διεκρίθη διὰ τὸν ἀσκητικὸν αὐτοῦ βίον, ἀναδειχθεὶς εἷς τῶν περιφημοτέρων Χοζεβιτῶν μοναχῶν. Ἀπέθανε περὶ τὸ 625. Τὸν βίον αὐτοῦ ἔγραψεν ἕτερος σύγχρονός του Χοζεβίτης μοναχὸς ὀνόματι Ἀντώνιος.²²

60. *Γρηγόριος* Ἀρχιεπίσκοπος. Οὗτος μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ μεταξύ τῶν Ἀρχιεπισκόπων Κύπρου. Εἰς τὸ Συναξάριον τῆς Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τὴν 5ην Μαρτίου ἀναγράφεται: «τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου ἐπισκόπου Κωνσταντίας τῆς Κύπρου». Ὁ Le Quien (Oriens Christianus I, 1049) ἐσφαλμένως ταυτίζει τοῦτον μὲ τὸν ἐπὶ Λέοντος Γ' τοῦ Ἰσαύρου ἀκμάσαντα Γεώργιον μοναχὸν (τὸν ὁποῖον ἀνωτέρω ἀνεφέρομεν) καὶ ὀνομάζει Ἀρχιεπίσκοπον Κύπρου.

61. *Δαμιανὸς* Ἀρχιεπίσκοπος. Οὗτος μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ μεταξύ τῶν Ἀρχιεπισκόπων Κύπρου. Εἰς τὸ Συναξάριον τῆς Κωνσταντινουπόλεως μνημονεύεται μετὰ βραχέος ὑπομνήματος μετὰ τοῦ διαδόχου αὐτοῦ Σωφρονίου τὴν 8ην Δεκεμβρίου.²³

21. Ἡ Μονὴ τοῦ Ἁγ. Γεωργίου τοῦ Ἀλαμάνου, ἀρχικῶς ἀνδρῶνα, μετεβλήθη εἰς γυναικείαν τῷ 1949, ἀφοῦ παρέμεινε προηγουμένως ἐπὶ μακρὸν ἄνευ μοναχῶν.

22. *Analecta Bollandiana*, τόμ. VII (1888), σ. 97-114 καὶ 336-359 καὶ *K. M. Κοικυλίδου*, Τὰ κατὰ τὴν λαύραν καὶ τὸν χεῖμαρρον τοῦ Χουζεβᾶ. Οἱ βίοι τῶν ἁγίων Γεωργίου καὶ Ἰωάννου τῶν Χουζεβιτῶν..., Ἱερουσαλήμ 1901, σ. 1-46.

23. Ὁ *V. Laurent* εἰς τὴν μελέτην του *Les fastes episcopaux de l' Église de Chypre*, δημοσιευθεῖσαν εἰς τὸ περιοδικὸν *Revue des études Byzantines*, τόμ. 6, Paris 1948, σ. 159, τοποθετεῖ τὸν Δαμιανὸν εἰς τὸν 8ον αἰῶνα. Ὁ *A. Dikigoropoulos*, εἰς τὴν μελέτην του *The Church of Cyprus during the period of the Arab wars, A.D. 649-965*, δημοσιευθεῖσαν εἰς τὸ περιοδικὸν *Greek Orthodox Theological Review*, τόμ. XI, No 2, Brookline Mass, Winter 1965-1966, σ. 246, τοποθετεῖ τοῦτον εἰς τὸν 8ον αἰῶνα, ἐπὶ τῇ βάσει σφραγίδος φυλαττομένης εἰς τὸ Κυπριακὸν Μουσεῖον.

62. *Δημητριανός* Ἐπίσκοπος. Μνεΐαν τούτου ποιεΐται ὁ Μαχαιρᾶς εἰς τὸ Χρονικόν του: «εἰς τὴν Ταμασιάν, εἰς τὸ Πέρα, ὁ ἅγιος Βασίλειος ἐπίσκοπος καὶ ὁ ἅγιος Δημητριανός ἐπίσκοπος». Εἰς τὸ χωρίον Πέρα τῆς ἐπαρχίας Λευκωσίας ὑπάρχει ἠρειπωμένος ναὸς ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγ. Δημητριανοῦ. Ἄγνοεΐται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

63. *Δημητριανός* Ἐπίσκοπος Χύτρων. Τούτου ὁ βίος διεσώθη εἰς χειρόγραφον τῆς Μονῆς Σινᾶ, ἐκδοθὲν ὑπὸ τοῦ H. Gregoire.²⁴ Οὗτος ἐγεννήθη ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ αὐτοκράτορος Θεοφίλου (829-840) εἰς τὸ χωρίον Συκᾶν (ἠρειπωμένον σήμερον) τῆς ἐπαρχίας Λευκωσίας. Εἰς ἡλικίαν δεκαεξ ἑτῶν εἰσῆλθεν εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Ἁγ. Ἀντωνίου παρὰ τὴν πόλιν Χύτροι (τὴν σημερινὴν κωμόπολιν Κυθραϊάν). Παρέμεινεν ἐν τῇ Μονῇ ἐπὶ τεσσαράκοντα ἔτη, ὅτε ὁ Ἐπίσκοπος Χύτρων Εὐστάθιος ἐχειρόνησε τοῦτον πρεσβύτερον καὶ οἰκονόμον τῆς ἐπισκοπῆς Χύτρων. Ὅταν ὁ Εὐστάθιος ἐγένετο Ἀρχιεπίσκοπος, ἐχειροτόνησε τὸν Δημητριανὸν Ἐπίσκοπον Χύτρων. Διεκρίθη διὰ τὴν ἀγιότητα τοῦ βίου του καὶ τὴν ὑπὲρ τοῦ ποιμνίου του μέριμναν. Ὅταν περὶ τὸ 912 οἱ Ἀραβες ἐπέδραμον κατὰ τῆς Κύπρου δηψάσαντες αὐτὴν καὶ ἀπαγαγόντες πλῆθος αἰχμαλώτων εἰς Βαγδάτην, ὁ Δημητριανός, καίτοι γέρων, ἠκολούθησε τὸ ποιμνιὸν του εἰς τὴν ἔξορίαν, μετὰ τινα δὲ χρόνον ἐπέτυχε, συνελκουρούμενος καὶ ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Νικολάου τοῦ Μυστικοῦ, ἐπιτροπεύοντος τότε τὸν ἀνήλικον αὐτοκράτορα Κωνσταντῖνον Ζ' τὸν Πορφυρογέννητον, τὴν ἀπελευθέρωσιν καὶ ἐπιστροφὴν τῶν αἰχμαλώτων εἰς Κύπρον. Τιμᾶται μεγάλως ἐν Κύπρῳ καὶ τέσσαρες τοῦλάχιστον ναοὶ εἶναι ἀφιερωμένοι εἰς αὐτόν. Εἰκονίζεται ἐπίσης εἰς τοιχογραφίας διαφόρων ναῶν. Ἡ μνήμη τοῦ Ἁγ. Δημητριανοῦ ἑορτάζεται τὴν 6ην Νοεμβρίου.

64. *Δημητριανός* μάρτυς. Κατὰ τὸ Συναξάριον τῆς Κωνσταντινουπόλεως οὗτος ἦτο διάκονος εἰς τὸν ἐν Λευκωσίᾳ ναὸν τοῦ Ἁπ. Βαρνάβα. Ἐμαρτύρησε κατὰ τοὺς ἐπὶ Μαξιμιανοῦ διωγμοὺς εἰς τὴν Σαλαμίνα τῆς Κύπρου ὁμοῦ μετὰ τοῦ πρεσβυτέρου Ἀριστοκλέους καὶ τοῦ ἀναγνώστου Ἀθανασίου, μετὰ τῶν ὁποίων συνεορτάζεται τὴν 23ην Ἰουνίου.

65. *Δίδυμος* μάρτυς. Μνεΐα τούτου γίνεται εἰς τὸ χειρόγραφον Βέρνης τοῦ Ρωμαϊκοῦ Μαρτυρολογίου κατὰ τὴν 20ὴν Φεβρουαρίου. Ἀναφέρεται ἐπίσης ὑπὸ τοῦ χρονογράφου Κυπριανοῦ.

66. *Διομήδης* μάρτυς. Οὗτος μνημονεύεται εἰς τὸ Συναξάριον τῆς Κωνσταν-

24. Byzantinische Zeitschrift, τόμ. XVI (1907), σ. 217-237.

τινουπόλεως τὴν 28ην Ὀκτωβρίου. Ὁ Μαχαιρᾶς καὶ ὁ Ἅγ. Νεόφυτος ἀναφέρουν τὸν Διομήδη ὡς μαθητὴν τοῦ Ἅγ. Τριφυλλίου καί, ἐπομένως, τοποθετοῦν τοῦτον εἰς τὸν 4ον αἰῶνα. Συγχρόνως ὁμως φέρουν αὐτὸν ἀποθανόντα κατὰ τινὰ Ἀραβικὴν ἐπιδρομὴν καί, συνεπῶς, μετὰ τὰ μέσα τοῦ 7ου αἰῶνος. Ὁ Ἅγ. Νεόφυτος ἔγραψεν ἐγκώμιον «εἰς τὸν ὅσιον καὶ θαυματουργὸν πατέρα ἡμῶν Διομήδη τὸν νέον, τὸν ἐγγὺς Λευκουπόλεως Κύπρου καὶ κώμης Λευκωμιάδος τηλαυγῶς διαλάμπαντα», ἐκδοθὲν ὑπὸ τοῦ Hip. Delehay.²⁵

67. *Δομέτιος* Ἀρχιεπίσκοπος. Ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ ἀναφέρεται μεταξὺ τῶν Ἀρχιεπισκόπων Κύπρου, καταριθμεῖται δὲ μεταξὺ τῶν Ἁγίων τῆς Κύπρου. Ἄγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

68. *Εἰρήνη*, θυγάτηρ Ἅγ. Σπυριδῶνος. Ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Etienne de Lusignan²⁶ καὶ καταριθμεῖται μεταξὺ τῶν Ἁγίων τῆς Κύπρου. Εἰς τὸν νάρθηκα τοῦ ναοῦ τῆς Παναγίας εἰς τοποθεσίαν Ἀσίνου, παρὰ τὸ χωρίον Νικητάρι τῆς ἐπαρχίας Λευκωσίας, ὑπάρχει τοιχογραφία αὐτῆς, ἀναγομένη εἰς τὸν 14ον αἰῶνα. Ἄγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

69. *Εἰρηνικὸς* ἢ *Ἀρνιακός*. Οὗτος μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ μεταξὺ τῶν ἐκ Παλαιστίνης τριακοσίων καὶ ὡς ἀσκήσας παρὰ τὸ χωρίον Ζώδιαν τῆς ἐπαρχίας Λευκωσίας.

70. *Ἐλπίδιος*. Οὗτος μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ μεταξὺ τῶν ἐκ Παλαιστίνης τριακοσίων καὶ ὡς ἀσκήσας παρὰ τὸ χωρίον Κοφίνου τῆς ἐπαρχίας Λάρνακος. Ἄγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

71. *Ἐπαφρᾶς* ἢ *Ἐπαφροδίτος* Ἀπόστολος. Εἰς τὸ Συναξάριον τῆς Κωνσταντινουπόλεως μνημονεύεται τὴν 30ὴν Ἰουνίου καὶ τὴν 8ην Δεκεμβρίου ὡς εἷς τῶν Ὁ καὶ ὡς γενόμενος Ἐπίσκοπος Ἀδριακῆς (παρὰ τὸ σημερινὸν χωρίον Ἀκανθοῦ τῆς ἐπαρχίας Ἀμμοχώστου), ἔνθα καὶ ὑπέστη, κατὰ τὸν χρονογράφον Κυπριανόν, μαρτυρικὸν θάνατον, ἡ δὲ κάρα αὐτοῦ ἐφυλάσσετο εἰς τὸ χωρίον Νήσου τῆς ἐπαρχίας Λευκωσίας. Εἰς τὸν κώδικα 53 τῶν Βλατέων ἀναγράφεται: «Οὗτος εἷς ὢν τῶν ἑβδουμήκοντα, ἐπίσκοπος γέγονεν ἐν Κύπρῳ τῇ λεγομένῃ Ἀδριακῇ καὶ πολλοὺς ἐκείσε τῇ εὐσεβεῖ πίστει προσαγαγὼν καὶ τῷ Θεῷ οἰκειώσας, ἐν εἰρήνῃ πρὸς ὃν ἐπόθει Χριστὸν μεθίσταται».

25. Hip. Delehay, Saints de Chypre, σ. 212-220.

26. Hip. Delehay, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 262.

72. *Ἐπαφρόδιτος*. Ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ χρονογράφου Κυπριανοῦ ὡς εἷς τῶν ἔξωθεν ἐλθόντων εἰς Κύπρον καὶ ὡς ἀσκήσας παρὰ τὸ χωρίον Ἀχερὰν τῆς ἐπαρχίας Λευκωσίας, ὁμοῦ μετὰ τῶν Ἡλιοφώτου, Αὐξουθενίου, Παμμεγίστου καὶ Παφνουτίου. Τὸν Κυπριανὸν ἠκολούθησαν καὶ ἄλλοι ἀσχοληθέντες περὶ τὴν Κυπριακὴν Ἀγιολογίαν. Ὁ παλαιότερος, ὁμοῦ, τοῦ Κυπριανοῦ χρονογράφος Μαχαιρᾶς, ἀναγράφων τοὺς εἰς Ἀχερὰν ἀσκήσαντας, ἀντὶ Ἐπαφρόδιτος ἀναφέρει Παμφοδίτης. Πιθανῶς πρόκειται περὶ τοῦ αὐτοῦ προσώπου. Ἀγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

73. *Ἐπαφρόδιτος* Ἐπίσκοπος Ταμασοῦ. Οὗτος μετέσχε καὶ ὑπέγραψε τὰ Πρακτικὰ τῆς Δ' ἐν Χαλκηδόνι Οἰκουμενικῆς Συνόδου τῷ 451.

74. *Ἐπίκτητος*. Μνεῖαν τούτου ποιεῖται ὁ Μαχαιρᾶς: «Πρὸς τοῦ Κάζα Πιφάνη ὁ ἅγιος Πίκτητος». Εἰς τὴν περιοχὴν ἔνθα ἤσκησεν ὁ Ἅγ. Ἐπίκτητος ὑπάρχει σήμερον ὁμώνυμον χωρίον μετὰ ναοῦ ἀφιερωμένου εἰς αὐτόν. Ἡ μνήμη τοῦ Ἅγ. Ἐπίκτητου ἑορτάζεται τὴν 12ην Ὀκτωβρίου. Ἀγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

75. *Ἐπιφάνιος* ὁ Μέγας. Κατήγετο ἐκ Παλαιστίνης, ἐνωρὶς δὲ προσήλθεν εἰς τὸν μοναχικὸν βίον, ἐπισκεφθεὶς τὰ μεγάλα κέντρα τῆς Παλαιστίνης καὶ τῆς Αἰγύπτου. Τῷ 367 ἐγένετο Ἐπίσκοπος Κωνσταντίας τῆς Κύπρου, ἐργασθεὶς μετὰ ζήλου διὰ τὴν καταπολέμησιν τῶν αἱρέσεων. Ἀπέθανε τῷ 403. Ὑπῆρξεν εἷς τῶν πολυγραφοτέρων ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων τοῦ 4ου αἰῶνος.²⁷ Δύο χωρία ἐν Κύπρῳ, εἰκοσιδύο ναοὶ καὶ πλῆθος τοπωνυμίων φέρουσι τὸ ὄνομα τοῦ Ἅγ. Ἐπιφανίου. Ἡ μνήμη αὐτοῦ ἑορτάζεται τὴν 12ην Μαΐου.

76. *Ἐπιφάνιος*. Ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ μεταξὺ τῶν ἐκ Παλαιστίνης τριακοσίων καὶ ὡς ἀσκήσας παρὰ τὸ χωρίον Κυθραίαν τῆς ἐπαρχίας Λευκωσίας. «Πρὸς τὴν Κυθραίαν ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος· τὸ κοιμητήριον του εἶναι εἰς μοναξίαν, καὶ οἱ τόποι ἐρημώθησαν· ἐπῆραν τὴν ἁγίαν του κάραν καὶ τὰ εἰκονίσματα καὶ ἔβαλάν τα εἰς φύλαξιν εἰς τὸν Κουτζουβέντην». Εἰς τὸν τόπον, ἔνθα ἤσκησε, σῴζεται ἡρειπωμένος ναὸς αὐτοῦ.

77. *Ἐπιφάνιος*. Ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ μεταξὺ τῶν ἐκ Παλαιστίνης

27. Εἰς τὴν Κωνσταντίαν (παλαιὰν πρωτεύουσαν τῆς Κύπρου) ἀνεσκάφη πρό τινων ἐτῶν μεγάλων διαστάσεων βασιλικὴ τῶν ἀρχῶν τοῦ 5ου αἰῶνος, εἰς τὸ ἔσω νότιον κλίτος τῆς ὁποίας ἀνευρέθη μαρμαρεπένδυτος τάφος, ἀνήκων προφανῶς εἰς τὸν Ἅγ. Ἐπιφάνιον (Α. Παπαγεωργίου, Ἡ Παλαιοχριστιανικὴ καὶ Βυζαντινὴ τέχνη τῆς Κύπρου).

τριακοσίων καὶ ὡς ἀσκήσας παρὰ τὸ χωρίον Ἀξύλου τῆς ἐπαρχίας Πάφου. Παρὰ τὴν Ἀξύλου ὑπάρχουν δύο τοποθεσίαι «Μούττη (κορυφή) τοῦ Ἁγίου Ἐπιφανίου» καὶ «Κάμπος τοῦ Ἁγίου Ἐπιφανίου». Ἀγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

78. *Ἐπιφάνιος* Ἐπίσκοπος Σόλων. Μετέσχε καὶ ὑπέγραψε τὰ Πρακτικὰ τῆς Δ' ἐν Χαλκηδόνι Οἰκουμενικῆς Συνόδου τῷ 451.

79. *Ἐρμογένης*. Μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Κυπριανοῦ, ἡ δὲ μνήμη αὐτοῦ ἐορτάζεται τὴν 5ην Ὀκτωβρίου. Ὁ τάφος αὐτοῦ δεικνύεται εἰς τὸν παρὰ τὴν ἀρχαίαν πόλιν τοῦ Κουρίου ναόν του. Ἀκολουθία τοῦ Ἁγ. Ἐρμογένους περιέχουσα ἐκτεταμένον συναξάριον ἐξεδόθη τῷ 1771 ἐν Βενετία «σπουδῇ μὲν καὶ δαπάνῃ τοῦ πανιερωτάτου καὶ λογιωτάτου Μητροπολίτου Κιτιαίων κυρίου Μακαρίου τοῦ Κυπρίου, ἐπιστάσις δὲ τοῦ λογιωτάτου ἐν μοναχοῖς κυροῦ Ἀθανασίου Καρούδη Κυπρίου». Ἀγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

80. *Ἐρμόλαος*. Ἀγνωστος εἰς τοὺς Κυπρίους χρονογράφους καὶ τοὺς συναξαριστάς. Ὁ Ἁγ. Νεόφυτος ἀναφέρει τοῦτον ὡς ἓνα τῶν Ἁγίων Ἀναργύρων. Εἰς τὰ Πρακτικὰ τῆς ἐν Χαλκηδόνι Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου μνημονεύεται Ἐρμόλαος Χωρεπίσκοπος τοῦ Κωνσταντίας τῆς Κύπρου Ὀλυμπίου, τὸν ὁποῖον ὁ Le Quien θεωρεῖ Ἐπίσκοπον Καρπασίας. Δὲν εἶναι βέβαιον, ἐὰν δύναται νὰ ταυτισθῇ οὗτος μὲ τὸν ὑπὸ τοῦ Ἁγ. Νεοφύτου μνημονευόμενον Ἐρμόλαον ὡς ἓνα τῶν Ἀναργύρων. Χωρίον τῆς Κύπρου ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Κυρηνείας φέρει τὸ ὄνομα Ἁγιος Ἐρμόλαος, ἔνθα ἐπίσης καὶ ὁμώνυμος ναός. Ἡ μνήμη αὐτοῦ ἐορτάζεται τὴν 26ην Ἰουλίου.

81. *Εὐάγριος* Ἐπίσκοπος Σόλων. Οὗτος μετέσχε καὶ ὑπέγραψε τὰ Πρακτικὰ τῆς Γ' ἐν Ἐφέσῳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου τῷ 431.

82. *Εὐθύμιος* Ἀρχιεπίσκοπος. Οὗτος ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ μεταξὺ τῶν Ἀρχιεπισκόπων Κύπρου καὶ καταριθμεῖται μεταξὺ τῶν Ἁγίων τῆς Κύπρου. Ἀγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν. Τοποθετεῖται εἰς τὰ τέλη τοῦ 9ου αἰῶνος.

83. *Εὐλάλιος* Ἐπίσκοπος Λαπήθου. Μνεῖαν τούτου ποιεῖται ὁ Μαχαιρᾶς: «Εὐλαλίου τοῦ ἀγιωτάτου ἐπισκόπου Λαπήθου». Τούτου σφάζεται ναός παρὰ τὴν Μονὴν Ἀχειροποιήτου εἰς Λάμπουσαν (ἀρχαίαν Λάπηθον) τῆς ἐπαρχίας Κυρηνείας. Ἡ μνήμη αὐτοῦ ἐορτάζεται τὴν 22αν Ὀκτωβρίου. Ἀγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

84. *Εὐράσιος* ἢ *Εὐφράσιος*. Ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Κυπριανοῦ μεταξὺ τῶν ἔξωθεν ἐλθόντων ὑπὸ τὸ ὄνομα Φράσης καὶ ὡς ἀσκήσας παρὰ τὸν Λιθροδόνην τῆς ἐπαρχίας Λευκωσίας.

85. *Εὐστάθιος* Ἐπίσκοπος Ἀμαθοῦντος.²⁸ Ἄγνωστος εἰς τοὺς συναξαριστάς. Τὴν περὶ αὐτοῦ πληροφορίαν παρέχει ὁ Etienne de Lusignan, ὅστις ἀναφέρει τὰ ἑξῆς κατὰ μετάφρασιν ἐκ τοῦ ἰταλικοῦ κειμένου: «Εὐστάθιος ἐπίσκοπος Ἀμαθοῦντος, ἀνὴρ δίκαιος, εὐσεβὴς καὶ ἅγιος, ἀνεπαύθη εἰς τὴν πόλιν ταύτην τῆς Ἀμαθοῦντος μὲ πολλὰ θαύματα. Ἡ ἑορτὴ του ἑορτάζεται καθ' ὅλην τὴν νῆσον μετὰ ἀγρυπνίας...».²⁹ Ἀγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

86. *Εὐστάθιος* Ἐπίσκοπος Σόλων. Μετέσχε καὶ ὑπέγραψε τὰ Πρακτικὰ τῆς Ζ' ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου τῷ 787.

87. *Εὐστάθιος* Ἐπίσκοπος Χύτρων. Ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ ὡς Ἐπίσκοπος Χύτρων. Μνεία τοῦ Ἀγ. Εὐσταθίου γίνεται καὶ εἰς τὸν βίον τοῦ Ἀγ. Δημητριοῦ, ἐνθα ἀναφέρεται, ὅτι ὁ Χύτρων Εὐστάθιος ἐγένετο ἀργότερον Ἀρχιεπίσκοπος. Ἀγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

88. *Εὐτύχιος*. Ἄγνωστος εἰς τοὺς Κυπρίους χρονογράφους καὶ τοὺς συναξαριστάς. Παρὰ τὸ χωρίον Νήσου τῆς ἐπαρχίας Λευκωσίας σφύζεται λαξευτὸς ναῖσκος ἐπ' ὄνοματι τοῦ Ἀγ. Εὐτυχίου, χρονολογούμενος ἀπὸ τοῦ 11ου αἰῶνος, μὲ ὑπολείμματα τοιχογραφιῶν, ἐν τῷ ὁποίῳ καὶ δεικνύεται σαρκοφάγος, θεωρουμένη ὡς ὁ τάφος τοῦ Ἀγίου. Ἀγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

89. *Εὐτύχιος*. Πληροφορίας περὶ αὐτοῦ παρέχει ὁ Ἐφραιμ ὁ Ἀθηναῖος εἰς τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἐκδοθεῖσαν (1751) περιγραφὴν τῆς Μονῆς Κύκκου. Κατὰ τὴν διασωθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Ἐφραιμ παράδοσιν, ὁ Ἀγ. Εὐτύχιος μετὰ τοῦ Ἀγ. Νικολάου Μύρων ἐλθόντες εἰς τὴν Κύπρον ἵδρυσαν ἐν Πάφῳ τὴν Μονὴν τῶν Ἱερέων, σφζομένην μέχρι σήμερον. Βραδύτερον ὁ Ἀγ. Νικόλαος ἀπῆλθεν εἰς Μύρα τῆς Λυκίας καὶ ἐγένετο Ἐπίσκοπος, ὁ δ' Εὐτύχιος παρέμεινε μέχρι τῆς τελευτῆς αὐτοῦ εἰς τὴν Μονήν.³⁰ Ἀγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

90. *Εὐτύχιος*. Μνεία τούτου γίνεται ὑπὸ τοῦ χρονογράφου Κυπριανοῦ καὶ φέρεται ὡς εἰς τῶν ἔξωθεν ἐλθόντων εἰς Κύπρον, ἀσκήσας παρὰ τὸ χωρίον Λιθοροδόνταν τῆς ἐπαρχίας Λευκωσίας. Ἀγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

28. Τὰ ἐρεῖπια τῆς ἀρχαίας πόλεως Ἀμαθοῦντος εὐρίσκονται περὶ τὰ δέκα χιλιόμετρα ἀνατολικῶς τῆς Λεμεσοῦ. Ὁ Μητροπολίτης Κιτίου φέρει σήμερον καὶ τὸν τίτλον τοῦ Προέδρου Ἀμαθοῦντος.

29. *Hip. Delehaye*, ἐνθ' ἀνωτ., σ. 263.

30. *Κ. Χατζηψάλτη*, Περὶ τῆς ἐν Πάφῳ Μονῆς τῶν Ἱερέων καὶ τῶν κατὰ παράδοσιν ἱδρυτῶν αὐτῆς Ἀγίων Εὐτυχίου καὶ Νικολάου, ἐν Κυπριακαὶ Σπουδαί, τόμ. ΙΣΤ' (1952), σ. 1-8.

91. *Εὐφημιανός*. Ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ μεταξύ τῶν ἐκ Παλαιστίνης τριακοσίων καὶ ὡς ἀσκήσας παρὰ τὸ χωρίον Λευκόνοικον τῆς ἐπαρχίας Ἀμμοχώστου. Ὑπὸ τινων ταυτίζεται οὗτος μετὰ τοῦ Ἁγ. Θεμονιανοῦ, τοῦ ὁποίου ναὸς χρονολογούμενος ἀπὸ τοῦ 15ου αἰῶνος εὐρίσκεται παρὰ τὸ χωρίον Λύσην τῆς ἐπαρχίας Ἀμμοχώστου.³¹ Ἀγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

92. *Ζήνων* Ἐπίσκοπος Κουρίου. Οὗτος μετέσχε καὶ ὑπέγραψε τὰ Πρακτικὰ τῆς Γ' ἐν Ἐφέσῳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου τῷ 431.

93. *Ζήνων* Ἐπίσκοπος Κυρηναίας. Ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ ἀναφέρεται: «Ζήνωνος τοῦ ἁγιωτάτου ἐπισκόπου Κιρυναίων». Εἰς τὸ Συναξάριον τῆς Κωνσταντινουπόλεως γίνεται μνεία ἀνευ ὑπομνήματος τὴν 12ην Ἰουνίου «τῶν ὁσίων Ζήνωνος καὶ Τριφυλλίου ἐπισκόπου». Ὁ Τριφύλλιος εἶναι ὁ γνωστός Ἐπίσκοπος Λευκωσίας τοῦ 4ου αἰῶνος, δὲν εἶναι, ὅμως, βέβαιον κατὰ πόσον ὁ μετ' αὐτοῦ συνορταζόμενος ὅσιος Ζήνων δύναται νὰ ταυτισθῆ μετὸν Ζήωνα Κυρηναίας.

94. *Ἡλιόφωτος*. Μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ μεταξύ τῶν ἐκ Παλαιστίνης τριακοσίων καὶ ὡς ἀσκήσας παρὰ τὸ χωρίον Ἀχεράν τῆς ἐπαρχίας Λευκωσίας. Συνορταζέται τὴν 13ην Ἰουλίου μετὰ τῶν Ἁγίων Αὐξουθενίου, Παμφοδίτου καὶ Παμμεγίστου εἰς χωρίον τῆς ἐπαρχίας Λευκωσίας, τὸ ὁποῖον φέρει τὸ ὄνομα Ἁγιοῦ Ἡλιόφωτοι, ἔνθα καὶ ὁμώνυμος ναός. Ἀγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

95. *Ἡρακλείδιος* Ἐπίσκοπος Ἐφέσου. Ἄγνωστος εἰς τοὺς Κυπρίους χρονολογίους καὶ τοὺς συναξαριστάς. Οὗτος, κατὰ τὸν ἐκκλησιαστικὸν ἱστορικὸν Σωζομενὸν, ἦτο Κύπριος, κατεστάθη δὲ εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν Ἐφέσου ὑπὸ τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου.³²

96. *Ἡρακλείδιος* Ἐπίσκοπος Ταμασοῦ. Οὗτος ὑπῆρξε μαθητὴς τῶν Ἀποστόλων Παύλου καὶ Βαρνάβα. Κατὰ τὰς Πράξεις Βαρνάβα ἐχειροτονήθη ὑπ' αὐτῶν Ἐπίσκοπος Ταμασοῦ, μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ Ἀπ. Βαρνάβα ἀνέλαβε τὴν συνέχισιν τοῦ ἔργου του. Εἰς τὸ Συναξάριον τῆς Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τὴν 17ην Σεπτεμβρίου φέρεται συνορταζόμενος μετὰ τοῦ Ἁγ. Μύρωνος Ἐπισκόπου Ταμασοῦ. Τόσον εἰς τὸ Συναξάριον τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὅσον καὶ εἰς τὴν ἐν Βενετία ἐκδοθεῖσαν κατὰ τὸ 1774 Ἀκολουθίαν αὐτοῦ φέρεται ὡς ὑποστάς μαρτυρικὸν

31. *N. Κληρίδη*, Προλεγόμενα καὶ κείμενον τῆς Ἀκολουθίας τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Εὐφημιανοῦ τοῦ θαυματουργοῦ, ἐν Κυπριακαὶ Σπουδαί, τόμ. ΚΘ' (1965), σ. 147-153.

32. *Σωζομενοῦ*, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, ἔκδοσις *J. Bidez* ἐν τῇ σειρᾷ *Die griechischen christlichen Schriftsteller der ersten Jahrhunderte*, Berlin 1960, σ. 358.

θάνατον. Ἄλλ' εἰς τὸν ὑπὸ τοῦ F. Halkin δημοσιευθέντα βίον τοῦ Ἁγ. Ἡρακλειδίου φέρεται ὡς ἀσθενήσας καί, προβλέπων τὸ τέλος αὐτοῦ, ἐχειροτόνησε διάδοχον αὐτοῦ τὸν Μνάσωνα, ἔδωσε τὰς τελευταίας νουθεσίας πρὸς τοὺς μαθητὰς του καὶ «ἀσπασάμενος πάντα παρέδωκε τὸ πνεῦμα». Εἰς Ταμασὸν ὑπάρχει Μονὴ ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγ. Ἡρακλειδίου, ὁπισθεν τοῦ Καθολικοῦ τῆς ὁποίας δεικνύεται ὁ τάφος αὐτοῦ. Ἡ Μονὴ αὕτη, ἀνδρῶα οὔσα, ἐγκατελείφθη ἐπὶ μακρὸν καὶ ἐπανασυνεστήθη τῷ 1963 ὡς γυναικεία.³³

97. *Ἡράκλειος* Ἐπίσκοπος. Ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ μεταξὺ τῶν ἐκ Παλαιστίνης τριακοσίων καὶ φέρεται ὡς ἀσκήσας παρὰ τὸ χωρίον Κοφίνου τῆς ἐπαρχίας Λάρινακος καὶ ὅτι οὗτος ἦτο Ἐπίσκοπος. Εἰς τὸ χωρίον Κοφίνου σώζονται ἐρείπια ναοῦ ἀφιερωμένου εἰς τὸν Ἁγ. Ἡράκλειον. Ἀγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

98. *Ἡσαΐας* Ἀρχιεπίσκοπος. Ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ ὡς Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου, καταριθμεῖται δὲ μεταξὺ τῶν Ἁγίων τῆς Κύπρου. Ἀγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

99. *Ἡσαΐας* μοναχός. Οὗτος ἤσκησε περὶ τὰ τέλη τοῦ 11ου αἰῶνος καὶ ἐγένετο ἰδρυτὴς τῆς Μονῆς Κύκκου, ἀφιερωμένης εἰς τὴν Θεοτόκον. Οὗτος, κατὰ τὴν παράδοσιν, μεταβὰς εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐθεράπευσε θαυματουργικῶς θυγατέρα τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξίου Α' τοῦ Κομνηνοῦ, ὅστις καὶ παρέδωκεν αὐτῷ εἰκόνα τῆς Θεομήτορος καὶ τὰ οἰκονομικὰ μέσα διὰ τὴν ἀνέγερσιν τῆς Μονῆς. Ἡ εἰκὼν αὕτη, φερομένη ὡς μία τῶν ὑπὸ τοῦ Ἀπ. Λουκᾶ ζωγραφηθειῶν τριῶν εἰκόνων τῆς Θεομήτορος, φυλάττεται ἐν τῇ Μονῇ Κύκκου.

100. *Θέλθας*. Μνεία τούτου γίνεται ὑπὸ τοῦ χρονογράφου Κυπριανοῦ καὶ φέρεται ὡς ἀσκήσας παρὰ τὸ χωρίον Λιθοροδόνταν τῆς ἐπαρχίας Λευκωσίας. Ἀγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

101. *Θεμισταγόρας* Ἐπίσκοπος Σόλων. Μνεία τούτου γίνεται εἰς τὸν βίον τοῦ Ἁγ. Αὐξιβίου Α', τοῦ ὁποίου ἦτο ἀδελφός. Οὗτος μετὰ τὸν θάνατον Αὐξιβίου Β' ἐγένετο Ἐπίσκοπος Σόλων. Ἄγνωστος εἰς τοὺς Κυπρίους χρονογράφους καὶ τοὺς συναξαριστάς.

102. *Θεμονιανός*. Ἄγνωστος εἰς τοὺς Κυπρίους χρονογράφους καὶ τοὺς συνα-

33. Ὁ βίος αὐτοῦ διεσώθη εἰς χειρόγραφον τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης τῶν Παρισίων καὶ ἐξεδόθη προσφάτως ὑπὸ τοῦ βολλανδιστοῦ μοναχοῦ F. Halkin, ἐν *Analecta Bollandiana*, τόμ. 82, Bruxelles 1964, σ. 139-169.

ξαριστάς. Παρὰ τὸ χωρίον Λύσην τῆς ἐπαρχίας Λευκωσίας ὑπάρχει ναὸς κοσμούμενος διὰ τοιχογραφιῶν, χρονολογούμενος ἀπὸ τοῦ 15ου αἰῶνος, ὅστις, κατὰ τὴν ἐν τῇ ἀψίδι τοῦ ἱ. βήματος κτιτορικὴν ἐπιγραφὴν, εἶναι ἀφιερωμένος εἰς τὸν Ἅγ. Θεομιανόν.

103. *Θεόγνωστος* μοναχός. Ἄγνωστος εἰς τοὺς Κυπρίους χρονογράφους καὶ τοὺς συναξαριστάς. Οὗτος ἦτο εἷς τῶν δεκατριῶν μοναχῶν τῆς Μονῆς Καντάρας, οἵτινες ὑπέστησαν μαρτυρικὸν θάνατον τῷ 1231. Ἡ μνήμη αὐτοῦ ἐορτάζεται τὴν 19ην Μαΐου, ἡμέραν τοῦ μαρτυρίου του.

104. *Θεοδόσιος*. Μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ μεταξὺ τῶν ἐκ Παλαιστίνης τριακοσίων καὶ ὡς ἀσκήσας παρὰ τὴν κωμόπολιν Μόρφου τῆς ἐπαρχίας Λευκωσίας. Ἄγνωστος εἰς τοὺς συναξαριστάς.

105. *Θεοδόσιος* Ἐπίσκοπος Ἀμαθοῦντος. Μετέσχε καὶ ὑπέγραψε τὰ Πρακτικὰ τῆς Δ' ἐν Χαλκηδόνι Οἰκουμενικῆς Συνόδου τῷ 451.

106. *Θεόδοτος* Ἐπίσκοπος Κυρηνείας. Εἰς τὸ Συναξάριον τῆς Κωνσταντινουπόλεως μνημονεύεται τὴν 19ην Ἰανουαρίου (ἡμέραν τῆς συλλήψεως καὶ φυλακίσεως αὐτοῦ) καὶ τὴν 2αν Μαρτίου (ἡμέραν τῆς ἀπελευθερώσεώς του ἐκ τῶν φυλακῶν). Ἐπὶ Σαβίνου ἡγεμόνος τῆς Κύπρου συνελήφθη κατὰ τοὺς ἐπὶ Λικινίου διωγμοὺς καί, ἀφοῦ ὑπέστη φρικτὰ βασανιστήρια, ἐνεκλείσθη εἰς τὰς φυλακάς, ἀφελθεὶς ἐλεύθερος μετὰ τὸ ὑπὸ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου ἐκδοθὲν διάταγμα τῶν Μεδιολάνων. Ἀπέθανε δύο ἔτη μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσίν του. Ἀκολουθία τοῦ Ἅγ. Θεοδότου μετὰ συναξαρίου διεσώθη εἰς διαφόρους κώδικας.³⁴

107. *Θεόδουλος* ὁ Σαλός. Εἰς τὸ Συναξάριον τῆς Κωνσταντινουπόλεως μνημονεύεται τὴν 3ην Δεκεμβρίου. Ἦτο ἀσκητὴς, ἀγνώστου ἐποχῆς, ὅστις διὰ τὴν ἄκραν αὐτοῦ ἄσκησιν ἠξιώθη νὰ προλέγῃ τὰ μέλλοντα. Μωρίαν πολλάκις ὑποκρινόμενος, διὸ καὶ σαλὸς ἀπεκλήθη, ἤλεγχε σφοδρῶς τοὺς ἁμαρτάνοντας παραινῶν αὐτοὺς εἰς μετάνοιαν. Κατὰ τὸ συναξάριόν του, τὸν βίον ἐν ὁσιότητι διανύσας ἐκοιμήθη ἐν εἰρήνῃ, τὸ δὲ λείψανον αὐτοῦ πολλὰς ἰάσεις παρέχει τοῖς πιστοῖς.

108. *Θεόδωρος Α'* Ἀρχιεπίσκοπος. Οὗτος ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ ὡς Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου, καταριθμεῖται δὲ μεταξὺ τῶν Ἁγίων τῆς Κύπρου. Ἄγνωστος εἰς τοὺς συναξαριστάς.

34. Ἀκολουθίαν τοῦ Ἅγ. Θεοδότου ἐδημοσίευσεν ἐκ Παρισινῶν κωδίκων ὁ πρ. Λεοντοπόλεως *Σωφρόνιος Ἐνστρατιάδης* ἐν τῷ περιοδικῷ τῆς Ἐκκλησίας Κύπρου «Ἀπόστολος Βαρνάβας», περ. Β', τόμ. Δ' (1932), σ. 5-14. Ἴδὲ καὶ *Τοῦ αὐτοῦ*, Ἀγιολόγιον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, σ. 177.

109. *Θεόδωρος Β΄* Αρχιεπίσκοπος. Ὑπὸ τοῦ *Μαχαιρᾶ* ἀναφέρεται καὶ ἕτερος *Θεόδωρος* ὡς *Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου*, ὅστις καταριθμεῖται ἐπίσης μεταξὺ τῶν Ἁγίων τῆς Κύπρου. Ἄγνωστος εἰς τοὺς συναξαριστάς.

110. *Θεόδωρος* Ἐπίσκοπος *Κιτίου*. Μετέσχε καὶ υπέγραψε τὰ Πρακτικὰ τῆς Ζ' ἐν *Νικαίᾳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου* τῷ 787.

111. *Θεόδωρος Ταμασοῦ*. Ἄγνωστος εἰς τοὺς *Κυπρίους* χρονογράφους καὶ τοὺς συναξαριστάς. Οὗτος, κατὰ τὸ εἰς τὴν Ἀκολουθίαν του περιεχόμενον βραχὺ συναξάριον, ἤσκησεν εἰς *Ταμασόν*, ἔνθα καὶ ναὸς ἀφιερωμένος εἰς αὐτὸν ἀνηγέρθη. Μέχρι τέλους τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἐσφύζετο παλαιὸς ναὸς αὐτοῦ εἰς τὸ χωρίον *Πολιτικὸν* (ἀρχαίαν *Ταμασὸν*) τῆς ἐπαρχίας *Λευκωσίας*, ἀντικατεστάθη, ὅμως, ὑπὸ νεωτέρου ναοῦ, ἀφιερωμένου καὶ τούτου εἰς τὸν Ἁγ. *Θεόδωρον*. Ἡ μνήμη αὐτοῦ ἐορτάζεται τὴν 4ην Ὀκτωβρίου.³⁵

112. *Θεόκτιστος* μοναχός. Ἄγνωστος εἰς τοὺς *Κυπρίους* χρονογράφους καὶ τοὺς συναξαριστάς. Οὗτος ἦτο εἷς τῶν δεκατριῶν μοναχῶν τῆς *Μονῆς Καντάρας*, οἵτινες υπέστησαν μαρτυρικὸν θάνατον τῷ 1231. Ἡ μνήμη αὐτοῦ ἐορτάζεται τὴν 19ην Μαΐου, ἡμέραν τοῦ μαρτυρίου του.

113. *Θεόπομπος* Ἐπίσκοπος Ἀμαθοῦντος. Οὗτος μετέσχε καὶ υπέγραψε τὰ Πρακτικὰ τῆς Β' ἐν *Κωνσταντινουπόλει Οἰκουμενικῆς Συνόδου* τῷ 381.

114. *Θεόπροβος* Ἐπίσκοπος *Καρπασίας*. Μνεῖα τούτου γίνεται ὑπὸ τοῦ *Etienne de Lusignan* ὡς Ἐπισκόπου *Καρπασίας*. Ὑπὸ τοῦ χρονογράφου *Κυπριανοῦ* φέρεται ὡς σύγχρονος τοῦ Ἁγ. Ἐπιφανίου, συνεορταζόμενος μετὰ τοῦ Ἁγ. *Φίλωνος* τὴν 4ην Ἰανουαρίου. Ἄγνωστος εἰς τοὺς συναξαριστάς.

115. *Θεοσέβιος* Ἀρσινόϊτης. Ἄγνωστος εἰς τοὺς *Κυπρίους* χρονογράφους καὶ τοὺς συναξαριστάς. Πληροφορίας περὶ τούτου ἀρυόμεθα ἐκ τοῦ πρὸς αὐτὸν ἐγκωμίου τοῦ Ἁγ. *Νεοφύτου* τοῦ Ἐγκλείστου. Κατήγετο ἐξ Ἀρσινόης καὶ ἦτο ἀδελφὸς τοῦ Ἁγ. Ἀρκαδίου, Ἐπισκόπου Ἀρσινόης.³⁶

116. *Θεοφάνης* Αρχιεπίσκοπος. Ἄγνωστος εἰς τοὺς *Κυπρίους* χρονογράφους καὶ τοὺς συναξαριστάς. Ἐν τῷ Ἱεροσολυμιτικῷ Κώδικι 1096 (12ου καὶ 13ου

35. *N. Κληρίδου*, Ἀνέκδοτος Ἀκολουθία τοῦ Ἁγ. Θεοδώρου ἐκ τοῦ χωρίου *Πολιτικῶ* τῆς Κύπρου, ἐν *Κυπριακαῖ Σπουδαί*, τόμ. Γ' (1939), σ. 31-50.

36. «*Νεοφύτου* πρεσβυτέρου, μοναχοῦ καὶ ἐγκλείστου ἐγκώμιον εἰς τὸν βίον καὶ τὰ θαύματα τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν *Θεοσεβίου* τοῦ Ἀρσινόϊτου».

αἰῶνος) ἀναγράφεται κατὰ τὴν 12ην Μαΐου: «τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Θεοφάνους Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου».³⁷

117. *Θεοφάνης* Ἐπίσκοπος Σολέας. Μνεῖα τούτου γίνεται ὑπὸ τοῦ Etienne de Lusignan καὶ τοῦ χρονογράφου Κυπριανοῦ. Οὗτος ἦτο μοναχὸς ἐκ Λευκωσίας, ἐκλεγείς ἀργότερον Ἐπίσκοπος Σολέας (Λευκωσίας). Παραιτηθεὶς τοῦ θρόνου ἀπεσύρθη εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Μέσα Ποταμοῦ, ἔνθα ἔζησεν ἀσκητικὸν βίον, ἀποθανὼν περὶ τὸ 1550. Ἀγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

118. *Θεοφύλακτος* Ἐπίσκοπος Τριμυθοῦντος. Μνεῖα αὐτοῦ γίνεται εἰς τὸν ὑπὸ Θεοδοσίου μοναχοῦ Κωνσταντινοπολίτου βίον τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων Λεοντίου.

119. *Θεράπων* Ἀλαμάνος. Εἰς τὸ συναξάριον τῆς Ἀκολουθίας του, ἐκδοθείσης ἐν Βενετία τῷ 1801, οὗτος φέρεται «ἐπίσκοπος Ἀλαμανίας». Ἐκδιωχθεὶς «ἐκ τῆς τῶν Ἀλαμάνων χώρας», διότι ὑπεστήριξε τὴν τιμητικὴν προσκύνησιν τῶν εἰκόνων, μετέβη εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ ἐκεῖθεν εἰς Κύπρον, ἔνθα κατέστη Ἐπίσκοπος «ἐκκλησίας μᾶς τῆς κατὰ Κύπρον κειμένης, ἣτις καὶ τῷ αἰγιαλῷ προσεπέλαζε». Κατὰ τινα Ἀραβικὴν ἐπιδρομὴν ἐσφάγη ἐν τῷ ναῷ, καθ' ὃν χρόνον ἐτέλει θείαν λειτουργίαν.³⁸ Ἡ μνήμη αὐτοῦ ἐορτάζεται τὴν 14ην Ὀκτωβρίου. Ἀγνωστος εἰς τοὺς συναξαριστάς.

120. *Θεράπων* ἱερομάρτυς. Εἰς τὸ Συναξάριον τῆς Κωνσταντινουπόλεως μνημονεύεται τὴν 26ην Μαΐου. Ὁ βίος τούτου διεσώθη εἰς διαφόρους κώδικας, ἐδημοσιεύθη δὲ εἰς τὰ Acta Sanctorum καὶ ὑπὸ τοῦ L. Deubner.³⁹ Οὗτος ἦτο Ἐπίσκοπος μᾶς παραλίου πόλεως ἐν Κύπρῳ, τῆς ὁποίας τὸ ὄνομα δὲν ἀναφέρεται. Ἀγνωστος ἐπίσης ὁ χρόνος τῆς ζωῆς καὶ τοῦ μαρτυρίου του. Τὸ λείψανον αὐτοῦ μετεκομίσθη εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν κατὰ τὸν χρόνον τῆς λόγῳ τῶν Ἀραβικῶν ἐπιδρομῶν μετοικεσίας τῶν Κυπρίων εἰς Ἑλλάσποντον (690-691) καὶ κατετέθη εἰς ναὸν «πλησίον τῆς Ἑλαίας». Χωρίον ἐν Κύπρῳ φέρει τὸ ὄνομα τοῦ Ἁγίου Θεράποντος.

37. *Σωφρονίου Εὐστρατιάδου*, Μητροπολίτου πρ. Λεοντοπόλεως, Ἀγιολόγιον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, σ. 199.

38. Ἀκολουθία τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Θεράποντος τοῦ θαυματουργοῦ, ἐκδοθεῖσα σπουδῆ τε καὶ φιλοτίμῳ δαπάνῃ τοῦ εὐγενεστάτου Κυρίου Κυρίου Μιχαὴλ τοῦ Μακαριωτάτου Κύπρου, Ἐνετίησι 1801, σ. 15 κ.ἑξ.

39. Acta Sanctorum Maii, τόμ. VI, σ. 682-692 καὶ L. Deubner, De incubatione capita quattuor, Lipsiae 1900, σ. 120-134.

121. *Θεράπων*. Ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ μεταξύ τῶν ἐκ Παλαιστίνης τριακοσίων καὶ ἕτερος Θεράπων ἀσκήσας παρὰ τὸ χωρίον Κοιλάνι τῆς ἐπαρχίας Λεμεσοῦ. Ἄγνωστος εἰς τοὺς συναξαριστάς.

122. *Θεράπων*. Εἰς τὸ χωρίον Λιθροδόνταν τῆς ἐπαρχίας Λευκωσίας ὑπάρχει ναὸς ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ὁσίου Θεράποντος, ὅστις, κατὰ τὴν κρατοῦσαν παράδοσιν, ἤσκησεν ἐκεῖ. Ἡ μνήμη του ἐορτάζεται τὴν 30ὴν Ὀκτωβρίου. Δὲν εἶναι ἀπίθανον οὗτος νὰ ταυτίζεται πρὸς ἓνα τῶν δύο προαναφερθέντων, τοὺς ὁποίους μνημονεύει ὁ Μαχαιρᾶς.

123. *Θεράπων*. Ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ μεταξύ τῶν ἐκ Παλαιστίνης τριακοσίων καὶ ὡς ἀσκήσας παρὰ τὸ χωρίον Σίνταν τῆς ἐπαρχίας Ἀμμοχώστου. Ἄγνωστος εἰς τοὺς συναξαριστάς.

124. *Θύρσος ἢ Θέρισσος*. Ἄγνωστος εἰς τοὺς Κυπρίους χρονογράφους καὶ τοὺς συναξαριστάς. Παρὰ τὸ χωρίον Αἰγιαλοῦσαν τῆς ἐπαρχίας Ἀμμοχώστου ὑπάρχει ναὸς χρονολογούμενος ἀπὸ τοῦ 14ου ἢ 15ου αἰῶνος, ὅστις εἶναι ἀφιερωμένος εἰς τὸν Ἅγ. Θύρσον, ἐορτάζεται δὲ ἡ μνήμη αὐτοῦ τὴν 23ην Ἰουλίου. Εἰς συναξάριον συγγραφέν ὑπὸ Ἀκακίου μοναχοῦ τῷ 1773 οὗτος φέρεται ὡς Ἐπίσκοπος Καρπασίας, παραιτηθεὶς δὲ τοῦ θρόνου ἤσκησεν εἰς τὸν τόπον, ἔνθα σήμερον ὁ ναὸς του.

125. *Ίάσων*. Ἄγνωστος εἰς τοὺς Κυπρίους χρονογράφους καὶ τοὺς συναξαριστάς. Οὗτος ἀναφέρεται εἰς τὴν Διάταξιν τοῦ Καρδινάλιου Eudes de Châteauroux ὡς εἷς τῶν Κυπρίων Ἁγίων, τοὺς ὁποίους ἔπρεπε νὰ τιμᾷ ἢ ἐν Κύπρῳ καθιδρυθεῖσα ἐπὶ Φραγκοκρατίας Λατινικῇ Ἐκκλησίᾳ.

126. *Τερεμίας* μοναχός. Ἄγνωστος εἰς τοὺς Κυπρίους χρονογράφους καὶ τοὺς συναξαριστάς. Οὗτος ἦτο εἷς τῶν δεκατριῶν μοναχῶν τῆς Μονῆς Καντάρας, οἵτινες ὑπέστησαν μαρτυρικὸν θάνατον τῷ 1231. Ἡ μνήμη αὐτοῦ ἐορτάζεται τὴν 19ην Μαΐου, ἡμέραν τοῦ μαρτυρίου του.

127. *Ίάριος* Ἀρχιεπίσκοπος. Μοναδικὴ μνεία τούτου γίνεται ὑπὸ τοῦ Etienne de Lusignan, ἀναφέροντος αὐτὸν ὡς Ἀρχιεπίσκοπον Σαλαμῖνος, ὅστις διὰ τῶν συγγραμμάτων του καὶ τῶν ἀγαθοεργιῶν του προσεῖλκυσε πολλοὺς αἰρετικούς εἰς τὴν Ὀρθοδοξίαν.

128. *Ίλαρίων*. Ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ μεταξύ τῶν ἐκ Παλαιστίνης τριακοσίων. Εἰς τὸ χωρίον Περιστερώναν τῆς ἐπαρχίας Λευκωσίας ὑπάρχει ναὸς ἀφιερωμένος εἰς αὐτὸν καὶ τὸν προαναφερθέντα Βαρνάβαν (ἀρ. 38). Ἡ μνήμη αὐτοῦ ἐορτάζεται τὴν 21ην Ὀκτωβρίου μετὰ τοῦ Βαρνάβα μοναχοῦ. Ἄγνωστος εἰς τοὺς

συναξαριστάς.⁴⁰

129. *Γλαρίων* ὁ Μέγας. Εἰς τὸ Συναξάριον τῆς Κωνσταντινουπόλεως μνημονεύεται τὴν 21ην Ὀκτωβρίου. Ὑπῆρξε μαθητῆς τοῦ Ἁγ. Ἀντωνίου τοῦ Μεγάλου. Κατὰ τὸν Ἱερώνυμον, οὗτος, φεύγων ἐκ Σικελίας «διὰ τὴν τῶν ἀνθρώπων ἐνόχλησιν», ἔφθασεν εἰς Κύπρον μετὰ τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ Ἡσυχίου. Ἦσκησεν εἰς ὄρος παρὰ τὸ χωρίον Ἐπισκοπὴν τῆς ἐπαρχίας Πάφου, ἔνθα δεικνύεται μέχρι σήμερον τὸ ἀσκητήριον αὐτοῦ. Ἀπέθανε τῷ 371.⁴¹

130. *Γλαρίων* ὁ νέος. Ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ μεταξύ τῶν ἐκ Παλαιστίνης τριακοσίων καὶ φέρεται ὡς ἀσκήσας εἰς τὸ ὄρος, ὅπου ἀργότερον ἐκτίσθη φρούριον, τὸ ὁποῖον εἶναι γνωστὸν ὡς φρούριον τοῦ Ἁγίου Ἰλαρίωνος. Ἐντὸς τοῦ φρουρίου διασφύζεται ἡμερεπωμένος ναὸς, ἀφιερωμένος εἰς αὐτόν καὶ χρονολογούμενος ἀπὸ τοῦ 11ου αἰῶνος. Ἄγνωστος εἰς τοὺς συναξαριστάς.

131. *Ἰούλιος* Ἐπίσκοπος Πάφου. Μετέσχε καὶ ὑπέγραψε τὰ Πρακτικὰ τῆς Β' ἐν Κωνσταντινουπόλει Οἰκουμενικῆς Συνόδου τῷ 381.

132. *Ἰωάννης*. Μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ χρονογράφου Κυπριανοῦ μεταξύ τῶν ἔξωθεν ἐλθόντων καὶ φέρεται ὡς ἀσκήσας παρὰ τὸ χωρίον Λιθοροδόνταν τῆς ἐπαρχίας Λευκωσίας. Ἄγνωστος εἰς τοὺς συναξαριστάς.

133. *Ἰωάννης*. Μοναδικὴ μνεία τούτου γίνεται ὑπὸ τοῦ χρονογράφου Κυπριανοῦ: «Ἰωάννης ἀπὸ τὴν Πάφον, τοῦ ὁποῖου τὸ λείψανον εὐρίσκεται δάκαιρον εἰς τὸ χωρίον, ὅπου ἀνεπαύθη, καθὼς γράφει ἢ ἰδίως ἀκολουθία του». Ἄγνωστος εἰς τοὺς συναξαριστάς.

134. *Ἰωάννης* Ἀρχιεπίσκοπος. Ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ ὡς Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου, καταριθμεῖται δὲ μεταξύ τῶν Ἁγίων τῆς Κύπρου. Ἄγνωστος εἰς τοὺς συναξαριστάς.⁴²

135. *Ἰωάννης* ὁ Ἐλεήμων. Εἰς τὸ Συναξάριον τῆς Κωνσταντινουπόλεως μνη-

40. Περὶ τοῦ βίου αὐτοῦ βλέπε ὅσα ἐλέχθησαν ἀνωτέρω περὶ τοῦ Βαρνάβα (ἀρ. 38).

41. Α. *Φιλίππου*, Ἡ ἐν Κύπρῳ διαμονὴ καὶ ὁ θάνατος Ἰλαρίωνος τοῦ Μεγάλου, ἐν Κυπριακαὶ Σπουδαί, τόμ. Δ' (1940), σ. 33-38.

42. Εἰς τὸν ΛΘ' Κανόνα τῆς Πενθέκτης ἐν Τρούλλῳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου τῷ 691 γίνεται μνεία Ἰωάννου Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου, ὅστις μετῴκησε λόγῳ τῶν Ἀραβικῶν ἐπιδρομῶν μετὰ πλήθους Κυπρίων εἰς περιοχὴν παρὰ τὴν Κύζικον, ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ Β' τοῦ Ρινοτιμήτου, ὀνομασθεῖσαν Νέαν Ἰουστινιανούπολιν. Ἐκ τούτου δὲ καὶ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου φέρεται μέχρι σήμερον τὸν τίτλον «Ἀρχιεπίσκοπος Νέας Ἰουστινιανῆς καὶ πάσης Κύπρου». Δὲν εἶναι βέβαιον κατὰ πόσον ὁ Ἀρχιεπίσκοπος οὗτος πρέπει νὰ ταυτισθῇ μὲ τὸν ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ ἀναφερόμενον.

μονεύεται μετὰ ὑπομνήματος τὴν 12ην Νοεμβρίου. Ἐγεννήθη εἰς Ἀμαθοῦντα τῆς Κύπρου, τυχὼν ἐπιμελοῦς ἀνατροφῆς καὶ μορφώσεως ὑπὸ τῶν γονέων του. Κατ' ἀπαίτησιν τῶν χριστιανῶν τῆς Ἀλεξανδρείας ἐγένετο τῷ 609 Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας. Κατέστη περίφημος διὰ τὴν πρὸς τοὺς πτωχοὺς ἀγάπην καὶ φροντίδα, διὸ καὶ Ἐλεήμων ἀπεκλήθη. Τῷ 615, λόγῳ περσικῆς ἐπιδρομῆς, κατέφυγεν εἰς Κύπρον, ἔνθα καὶ ἀπέθανε περὶ τὸ 620, ταφεὶς εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἁγ. Τύχωνος.⁴³

136. *Ἰωάννης* Ἡγούμενος Μονῆς Καντάρας. Ἄγνωστος εἰς τοὺς Κυπρίους χρονογράφους καὶ τοὺς συναξαριστάς. Οὗτος ἦτο Ἡγούμενος τῆς Μονῆς Καντάρας, ὑπέστη δὲ μαρτυρικὸν θάνατον τῷ 1231. Ἡ μνήμη αὐτοῦ ἐορτάζεται τὴν 19ην Μαΐου, ἡμέραν τοῦ μαρτυρίου του.⁴⁴

137. *Ἰωάννης* Ἡγούμενος Μοναγρίου. Εἰς τὸ Συναξάριον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἔνθα μνημονεύεται τὴν 4ην Ἰουνίου, σημειοῦται, ὅτι «ἐν σάκκῳ βληθεὶς καὶ εἰς θάλασσαν ριφθεὶς ἐτελειώθη».

138. *Ἰωάννης* Λαμπαδιστής. Μνεῖαν τούτου ποιεῖται ὁ Μαχαιρᾶς εἰς τὸ Χρονικὸν του: «καὶ ὁ μέγας Ἰωάννης ὁ Λαμπαδιστής εἰς τὴν Μαραθάσαν, ὅπου διώχνει τὰ δαιμόνια, ὁ ποῖος ἦτον διάκος εἰς τὴν ἀνορίαν τῆς Μαραθάσας». Εἰς τὸ χωρίον Καλοπαναγιώτην (Μαραθάσης) τῆς ἐπαρχίας Λευκωσίας ὑπάρχει Μονή, χρονολογουμένη ἀπὸ τοῦ 11ου αἰῶνος καὶ ἀφιερωμένη εἰς τὸν Ἁγ. Ἰωάννην τὸν Λαμπαδιστὴν, καὶ παρεκκλήσιον ἔνθα δεικνύεται ὁ τάφος αὐτοῦ. Εἰς διαφόρους ναοὺς τῆς Κύπρου διασώζονται τοιχογραφίαι παριστάνουσαι αὐτὸν ὡς διάκονον. Ἀκολουθία αὐτοῦ μετὰ συναξαρίου ἐδημοσεύθη ὑπὸ Γερασίμου Ἱερομονάχου τοῦ Κυπρίου ἐν Βενετίᾳ τῷ 1667. Ἡ μνήμη αὐτοῦ ἐορτάζεται τὴν 4ην Ὀκτωβρίου. Ἄγνωστος εἰς τοὺς συναξαριστάς.

139. *Ἰωνᾶς*. Ἄγνωστος εἰς τοὺς Κυπρίους χρονογράφους καὶ τοὺς συναξαριστάς. Εἰς τὸ ἐν τῇ Ἀκολουθίᾳ αὐτοῦ περιλαμβανόμενον συναξάριον ἀναφέρεται ὡς ἀσκήσας εἰς σπήλαιον εἰς τὴν τοποθεσίαν Μάνδρες τῆς Τραχειᾶς παρὰ τὸ χωρίον Ἀχναν τῆς ἐπαρχίας Ἀμμοχώστου. Ἐρείπια ναοῦ ἀφιερωμένου εἰς τὸν Ἁγ. Ἰωνᾶν σώζονται εἰς τὸ χωρίον Πέργαμον τῆς ἐπαρχίας Λάρνακος, εἰκὼν δὲ αὐτοῦ, προερχομένη ἐκ τοῦ χωρίου τούτου καὶ χρονολογουμένη ἀπὸ τοῦ 16ου αἰῶνος, φυλάσσεται εἰς τὸ χωρίον Λύσην τῆς ἐπαρχίας Ἀμμοχώστου.

43. *H. Gelzer*, Leontios von Neapolis, Leben des heiligen Johannes des Barmherzigen, Erzbischofs von Alexandrien, Leipzig 1893. Ἐτερος βίος τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Ἐλεήμονος ἐδημοσιεύθη ὑπὸ *H. Delehaye*, εἰς *Analecta Bollandiana*, τόμ. XLV (1927), σ. 19-73.

44. *K. Σάθα*, Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη, τόμ. Β', Βενετία 1873, σ. 14-16.

140. *Ἰωσήφ*. Μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ χρονογράφου Κυπριανοῦ μεταξὺ τῶν ἔξωθεν ἐλθόντων καὶ φέρεται ὡς ἀσκήσας παρὰ τὸ χωρίον Λιθοροδόνταν τῆς ἐπαρχίας Λευκωσίας. Ἀγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

141. *Καλάνδιος* ἢ *Καλανδίων*. Ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ μεταξὺ τῶν ἐκ Παλαιστίνης τριακοσίων καὶ ὡς ἀσκήσας παρὰ τὸ χωρίον Ἀρόδας τῆς ἐπαρχίας Πάφου. Ἡ μνήμη αὐτοῦ ἐορτάζεται τὴν 26ην Ἀπριλίου. Ἀγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

142. *Καλλιτροπος*, ἀδελφὴ τοῦ Ἀγ. Ἐπιφανίου. Ἀγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

143. *Κασσιανός*. Μνεῖαν τούτου ποιεῖται ὁ Μαχαιρᾶς εἰς τὸ Χρονικόν του: «πρὸς τὴν Ἀλέκτοραν εἰς ἕναν τόπον λεγόμενον εἰς τὴν Γλυφίαν τὸ κοιμητήριον τοῦ ἁγίου Κασσιανοῦ καὶ τὸ σῶμάν του καὶ ἐορτάζουν τον τῆ ἰστ' σепτεμβρίου». Εἰς τὸ χωρίον Ἀλέκτοραν τῆς ἐπαρχίας Λεμεσοῦ ὑπάρχει τοποθεσία φέρουσα τὸ ὄνομα τοῦ Ἁγίου Κασσιανοῦ. Ἀγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

144. *Κασσιανός*. Εἰς τὸ Χρονικόν τοῦ Μαχαιρᾶ ἀναγράφεται: «ἕτερος ἅγιος Κασσιανός εἰς τὴν Αὐδίμουν καὶ ἐορτάζουν τον τὴν ὕστερην Φεβρουάριη, καὶ ἐορτάζουν τον καὶ τὴν δ' Δικεμβρίου, καὶ τὸ κοιμητήριον του». Ἀγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

145. *Κενδέας*. Μνεῖα τούτου γίνεται ὑπὸ τοῦ χρονογράφου Κυπριανοῦ. Κατὰ τὸ εἰς τὴν Ἀκολουθίαν αὐτοῦ (ἐκδοθεῖσαν ἐν Βενετία τῷ 1779) περιλαμβανόμενον συναξάριον, οὗτος μετέβη εἰς τοὺς Ἁγίους Τόπους καὶ ἐμόνασεν εἰς τὴν ἔρημον τοῦ Ἰορδάνου. Κατόπιν ἐπιδρομῆς τῶν Βλεμμύων κατέφυγεν εἰς Κύπρον, ἀποβιβασθεὶς εἰς Πάφον, ἔνθα καὶ ἐγκατεστάθη εἰς ἀσκητήριον παρὰ τὴν θάλασσαν. Ἀργότερον μετεκινήθη εἰς τοποθεσίαν παρὰ τὸ χωρίον Αὐγόρου τῆς ἐπαρχίας Ἀμμοχώστου, ἔνθα ἰδρῦθη βραδύτερον Μονὴ ἀφιερωμένη εἰς αὐτόν. Ἡ μνήμη αὐτοῦ ἐορτάζεται τὴν 6ην Ὀκτωβρίου. Ἀγνωστος εἰς τοὺς συναξαριστάς.

146. *Κιλίσιος* Ἐπίσκοπος Πάφου. Μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ ὡς Ἐπίσκοπος Πάφου, καταριθμεῖται δὲ μεταξὺ τῶν Ἁγίων τῆς Κύπρου. Ἀγνωστος εἰς τοὺς συναξαριστάς.

147. *Κόνων* ἱερομάρτυς. Ἀγνωστος εἰς τοὺς Κυπρίους χρονογράφους καὶ τοὺς συναξαριστάς. Μερικὰς περὶ τούτου πληροφορίας παρέχει ὁ Ἀγ. Νεόφυτος ὁ Ἐγκλειστος εἰς τὸ ὑπ' αὐτοῦ «ἐγκώμιον εἰς τὸν βίον καὶ τὰ θαύματα τοῦ θεοῦ καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Θεοσεβίου τοῦ Ἀρσινοῖτου», ἔνθα μνεῖαν ποιούμενος τοῦ Ἀγ. Κόνωνος ἀναφέρει, ὅτι ἦτο σύγχρονος τῶν Ἀποστόλων καὶ ὅτι «ἐπισκοπικῆς προεδρείας θρόνον εἰληφῶς καὶ πλείστων θαυμάτων ἀναφανείς αὐτουργὸς καὶ τῆς

ἀληθείας ὑπερμαχῶν καὶ τοῦ σωτηρίου κηρύγματος ἀντεχόμενος καὶ διδάσκων, ὕστερον καὶ τῷ τῆς μαρτυρίας στέφει κατακοσμεῖται καὶ πρὸς Κύριον ἐκδημεῖ».⁴⁵

148. *Κόνων* μοναχός. Ἄγνωστος εἰς τοὺς Κυπρίους χρονογράφους καὶ τοὺς συναξαριστάς. Οὗτος ἦτο εἷς τῶν δεκατριῶν μοναχῶν τῆς Μονῆς Καντάρας, οἵτινες ὑπέστησαν μαρτυρικὸν θάνατον τῷ 1231. Ἡ μνήμη αὐτοῦ ἐορτάζεται τὴν 19ην Μαΐου, ἡμέραν τοῦ μαρτυρίου του.

149. *Κουρνούτας* ἢ *Κορνούτος*. Ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ μεταξὺ τῶν ἐκ Παλαιστίνης τριακοσίων καὶ ὡς ἀσκήσας παρὰ τὸ χωρίον Ἀχεράν τῆς ἐπαρχίας Λευκωσίας. Ὑπὸ τοῦ χρονογράφου Κυπριανοῦ φέρεται ὡς ἀσκήσας παρὰ τὴν Λευκωσίαν. Πρόκειται μᾶλλον περὶ τοῦ αὐτοῦ προσώπου. Οὗτος ἐτιμᾶτο εὐρέως ἐν Κύπρῳ, ὡς μαρτυρεῖται ἐκ τοῦ πλήθους τῶν φερόντων τὸ ὄνομα αὐτοῦ τοπωνυμίων καὶ ἠρειπωμένων ναῶν. Εἰς τοιχογραφίαν τοῦ 1465 ἐν τῷ ἱ. ναῶ τοῦ Ἁγ. Μάμαντος, εἰς τὸ χωρίον Λουβαρᾶν τῆς ἐπαρχίας Λεμεσοῦ, εἰκονίζεται ὡς Ἐπίσκοπος. Ἄγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

150. *Κρισπιανός*. Μνεῖα τούτου γίνεται ὑπὸ τοῦ Etienne de Lusignan, ὅστις τὸν ἀναφέρει ὡς μαθητὴν τοῦ Ἁγ. Ἰλαρίωνος τοῦ Μεγάλου. Ἄγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

151. *Κυριακός* (ἢ *Κύριλλος*) Ἐπίσκοπος Πάφου. Οὗτος μετέσχε τῆς Α' ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου.⁴⁶ Ὁ Φώτιος εἰς τὴν «Μυριόβιβλόν» του ἀναφέρει τὸν Κυριακὸν Πάφου ὡς δόκιμον ἐκκλησιαστικὸν συγγραφέα.

152. *Κυριακός* μοναχός. Ἄγνωστος εἰς τοὺς Κυπρίους χρονογράφους καὶ τοὺς συναξαριστάς. Τούτου σφάζεται ναὸς χρονολογούμενος περὶ τὰ τέλη τοῦ 15ου αἰῶνος εἰς τὸ χωρίον Εὐρύχου τῆς ἐπαρχίας Λευκωσίας μετὰ προσηρημένου αὐτῷ κτιστοῦ τάφου τοῦ Ἁγίου. Ἡ μνήμη αὐτοῦ ἐορτάζεται τὴν 24ην Μαΐου.

153. *Κωνσταντία*. Μνεῖα αὐτῆς γίνεται ὑπὸ τοῦ χρονογράφου Κυπριανοῦ: «Κωνσταντία, μαθήτρια τοῦ ἁγίου Ἰλαρίωνος, ἦτον ἀπὸ τὴν Πάφον, ὡς γράφει ὁ θεῖος Ἰερώνυμος εἰς τὸ περὶ Ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων βιβλίον». Κατὰ τὸν

45. Ὁ χρονογράφος Κυπριανὸς ἀναφέρει, ὅτι «εἰς τὴν Πάφον εὐρίσκειται τὸ κρανίον τοῦ ἁγίου Κόνωνος». Ἐπίσης ὁ ἱστορικὸς Προκόπιος, εἰς τὸ «Περὶ κτισμάτων» ἔργον του, κεφ. 9, ἀναφέρει ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς «τὸ πτωχεῖον τοῦ ἁγίου Κόνωνος τὸν ἀγωγὸν αὐτοῦ ἀνενέωσεν ἐν Κύπρῳ».

46. Εἰς τὰ Πρακτικὰ τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου φέρεται ὡς Ἐπίσκοπος Πάφου Κύριλλος, ἐνῶ εἰς τὴν «Μυριόβιβλόν» τοῦ Φωτίου (Migne, PG, τόμ. 103, σ. 1020) φέρεται ὡς Κυριακός.

Etienne de Lusignan ἔθεωρεῖτο προστάτις τῆς Πάφου. Ἄγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

154. *Κωνσταντῖνος* Ἀλαμάνος. Ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ μεταξὺ τῶν ἐκ Παλαιστίνης τριακοσίων καὶ ὡς μαρτυρήσας εἰς τὸ χωρίον Ὁρμήδειαν τῆς ἐπαρχίας Λάρνακος. Κατὰ τὸ εἰς τὴν Ἀκολουθίαν αὐτοῦ περιεχόμενον συναξάριον, οὗτος ἐμόναζεν εἰς τὴν ἔρημον τοῦ Ἰορδάνου, ὅθεν ἀφίκετο εἰς Κύπρον, ἔνθα ἐκήρυσσε τὸν Χριστόν. Ἀρνηθεὶς νὰ θυσιάσῃ εἰς τὰ εἰδῶλα ὑπέστη μαρτυρικὸν θάνατον. Ἐτάφη εἰς Ὁρμήδειαν, ἔνθα καὶ ἐκτίσθη ναὸς ἀφιερωμένος εἰς αὐτόν. Ἡ μνήμη αὐτοῦ ἑορτάζεται τὴν 1ην Ἰουλίου. Ἄγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

155. *Κωνσταντῖνος* Ἀρχιεπίσκοπος. Μετέσχε καὶ ὑπέγραψε τὰ Πρακτικὰ τῆς Ζ' ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου τῷ 787. Εἰς τὰ Πρακτικὰ τῆς Συνόδου συχνάκις ἀναφέρεται λαμβάνων τὸν λόγον.

156. *Λάζαρος* ὁ τετραήμερος καὶ φίλος τοῦ Χριστοῦ. Οὗτος κατὰ τὴν παράδοσιν μετὰ τὴν ἀνάστασιν του διωκόμενος ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων ἦλθεν εἰς Κύπρον. Ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων Παύλου καὶ Βαρνάβα ἐχειροτονήθη Ἐπίσκοπος Κιτιέων, ποιμάντας ἐπὶ δεκαοκτὼ ἔτη τὴν κατὰ Κίτιον Ἐκκλησίαν. Τὸ λείψανον αὐτοῦ μετεφέρθη περὶ τὸ 900 εἰς Κωνσταντινούπολιν ὑπὸ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ. Ἐπὶ τοῦ τάφου του, εἰς τὴν σημερινὴν πόλιν Λάρνακα, ἐκτίσθη μεγαλοπρεπὴς ναός.

157. *Λαυρέντιος*. Ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ μεταξὺ τῶν ἐκ Παλαιστίνης τριακοσίων καὶ ὡς ἀσκήσας παρὰ τὸ χωρίον Κοφίνου τῆς ἐπαρχίας Λάρνακος. Ἄγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

158. *Λεόντιος* Ἐπίσκοπος Νεαπόλεως Κύπρου. Οὗτος ἐγεννήθη περὶ τὸ τελευταῖον τέταρτον τοῦ βου αἰῶνος καὶ ἀπέθανε περὶ τὸ 650. Ἦτο μαθητὴς τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Ἐλεήμονος, βραδύτερον δὲ ἐγένετο Ἐπίσκοπος Νεαπόλεως (τῆς σημερινῆς πόλεως Λεμεσοῦ). Ὑπῆρξε δόκιμος συγγραφεὺς, συγγράψας τοὺς βίους τοῦ Ἁγ. Σπυρίδωνος, τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Ἐλεήμονος, Συμεὼν τοῦ κατὰ Χριστὸν Σαλοῦ καὶ ἄλλων Ἁγίων. Ἐγραψεν ἐπίσης, μεταξὺ ἄλλων, «Ἀπολογία κατὰ Ἰουδαίων καὶ ὑπὲρ τῶν ἁγίων εἰκόνων», ἣτις ἀνεγνώσθη εἰς τὴν Ζ' Οἰκουμενικὴν Σύνοδον. Ἄγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

159. *Λούκιος* μάρτυς. Εἰς τὸ Συναξάριον τῆς Κωνσταντινουπόλεως μνημονεύεται μετὰ βραχέος ὑπομνήματος τὴν 22αν Αὐγούστου. Οὗτος κατήγετο ἐκ Κυρήνης τῆς Λιβύης καὶ προσήλθεν εἰς τὸν Χριστιανισμόν ἰδὼν τὸ μαρτύριον τοῦ Ἐπισκόπου Κυρήνης Θεοδώρου. Ἀφοῦ προσεῖλκυσε πλείστους εἰς τὸν Χριστιανισμόν, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τὸν ἡγεμόνα τῆς πόλεως Διγνιανόν, παραλαβὼν αὐτὸν ἦλθεν εἰς Κύπρον, ἔνθα, κηρύσσων μετὰ παρηρησίας τὸν Χριστόν καὶ πο-

λεμῶν τὰ εἰδῶλα, ὑπέστη μαρτυρικὸν θάνατον.

160. *Μακάριος* Ἐπίσκοπος Πάφου. Εἰς τὸ Συναξάριον τῆς Κωνσταντινουπόλεως μνημονεύεται τὴν 8ην Φεβρουαρίου.

161. *Μακεδόσιος* Ἐπίσκοπος Ταμασοῦ. Μνημονεύεται οὗτος ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ ὡς Ἐπίσκοπος Ταμασίας. Εἰκονίζεται ὡς Ἐπίσκοπος εἰς τοιχογραφίας χρονολογούμενας ἀπὸ τοῦ 12ου αἰῶνος. Ἄγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

162. *Μαλχίων*. Μνεία τούτου γίνεται ὑπὸ τοῦ Etienne de Lusignan ὡς μαθητοῦ τοῦ Ἁγ. Ἰλαρίωνος τοῦ Μεγάλου. Ἄγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

163. *Μάμας* μάρτυς. Ἐπὶ τῶν Κυπρίων χρονογράφων καταριθμεῖται μεταξὺ τῶν Κυπρίων Ἁγίων, καίτοι οὗτος δὲν ἦτο Κύπριος οὔτε ἐμαρτύρησεν ἐν Κύπρῳ. Τὸ λείψανον, ὅμως, αὐτοῦ μετεφέρθη ἐκ Καισαρείας, ὅπου ἐμαρτύρησεν, εἰς Κύπρον καὶ κατετέθη εἰς τὸν πρὸς τιμὴν αὐτοῦ κτισθέντα ναὸν εἰς τὴν κωμόπολιν Μόρφου τῆς ἐπαρχίας Λευκωσίας. Χωρίον τῆς Κύπρου φέρει τὸ ὄνομα τοῦ Ἁγίου Μάμαντος καὶ περὶ τοὺς τεσσαράκοντα πέντε ναοὶ εἶναι ἀφιερωμένοι εἰς αὐτόν. Ἡ μνήμη αὐτοῦ ἐορτάζεται τὴν 2αν Σεπτεμβρίου.

164. *Μάξιμος* μοναχός. Ἄγνωστος εἰς τοὺς Κυπρίους χρονογράφους καὶ τοὺς συναξαριστάς. Οὗτος ἦτο εἷς τῶν δεκατριῶν μοναχῶν τῆς Μονῆς Καντάρας, οἵτινες ὑπέστησαν μαρτυρικὸν θάνατον τῷ 1231. Ἡ μνήμη αὐτοῦ ἐορτάζεται τὴν 19ην Μαΐου, ἡμέραν τοῦ μαρτυρίου του.

165. *Μαρία*. Ἦτο ἀδελφὴ τοῦ Ἁπ. Βαρνάβα καὶ μήτηρ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Μάρκου. Ἐπὶ τῶν Κυπρίων χρονογράφων καταριθμεῖται μεταξὺ τῶν Ἁγίων τῆς Κύπρου.

166. *Μάρκελλος* Ἐπίσκοπος Ἀπαμείας. Εἰς τὸ Συναξάριον τῆς Κωνσταντινουπόλεως μνημονεύεται μετὰ βραχέος ὑπομνήματος τὴν 14ην Αὐγούστου. Οὗτος κατήγετο ἐκ Κύπρου, κατεῖχε δὲ ἀνώτατον πολιτικὸν ἀξίωμα. Μεταβὰς εἰς Συρίαν ἐγένετο Ἐπίσκοπος Ἀπαμείας, διακρινόμενος ἐπὶ εὐσεβείᾳ καὶ ζήλῳ πρὸς διάδοσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ. Καταπολεμῶν τὴν εἰδωλολατρείαν συνελήφθη ὑπὸ τῶν εἰδωλολατρῶν καὶ ὑπέστη τὸν διὰ πυρὸς μαρτυρικὸν θάνατον.

167. *Μάρκελλος* Ἐπίσκοπος Σολέας. Μνεία τούτου γίνεται ὑπὸ τοῦ χρονογράφου Κυπριανοῦ: «Μάρκελλος ἕτερος ἐπίσκοπος τῆς Σολέας, γέννημα καὶ θρέμμα τῆς Κύπρου καὶ Μάρτυς. Ἐορτάζεται Φεβρουαρίου κε'». Εἰς τὸ Συναξάριον τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὴν 25ην Φεβρουαρίου μνημονεύεται ἄνευ ὑπομνήματος: «ἄθλησις τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Μαρκέλλου ἐπισκόπου Ἀπαμείας τῆς Κύπρου». Ἐν Κύπρῳ δὲν ὑπάρχει πόλις Ἀπάμεια, πρόκειται δὲ μᾶλλον περὶ τοῦ Μαρκέλλου

Σολέας, ἀρχαιότερον καλουμένης Αἰπείας, ταυτιζομένου πρὸς τὸν ὑπὸ τοῦ χρονογράφου Κυπριανοῦ μνημονευόμενον.

168. *Μᾶρκος* Ἀπόστολος καὶ Εὐαγγελιστής. Ἦτο Κύπριος τὴν καταγωγὴν, εἰς τῶν Ο΄ ἀνεψιὸς τοῦ Ἀπ. Βαρνάβα καὶ συνεργὸς αὐτοῦ εἰς τὸν ἐκχριστιανισμόν τῆς νήσου. Ἡ μνήμη αὐτοῦ ἐορτάζεται τὴν 25ην Ἀπριλίου.

169. *Μᾶρκος* μοναχός. Ἄγνωστος εἰς τοὺς Κυπρίους χρονογράφους καὶ τοὺς συναξαριστάς. Οὗτος ἦτο εἰς τῶν δεκατριῶν μοναχῶν τῆς Μονῆς Καντάρας, οἵτινες ὑπέστησαν μαρτυρικὸν θάνατον τῷ 1231. Ἡ μνήμη αὐτοῦ ἐορτάζεται τὴν 19ην Μαΐου, ἡμέραν τοῦ μαρτυρίου του.

170. *Μαύρα*. Ἐπὶ τοῦ Etienne de Lusignan καὶ τοῦ χρονογράφου Κυπριανοῦ θεωρεῖται ἡ Ἀγ. Μαύρα, σύζυγος τοῦ Ἀγ. Τιμοθέου, ὡς μαρτυρήσασα ἐν Κύπρῳ παρὰ τὸ χωρίον Κοιλάνι τῆς ἐπαρχίας Λεμεσοῦ, ἔνθα καὶ ὑπάρχει ναὸς ἀφιερωμένος εἰς αὐτήν. Κατὰ τὴν περιγραφὴν τοῦ Lusignan ἐδεικνύοντο κατὰ τὴν ἐποχὴν του ἵχνη αἵματος τῆς μάρτυρος.

171. *Μελέτιος* Ἐπίσκοπος. Εἰς τὸ Συναξάριον τῆς Κωνσταντινουπόλεως μνημονεύεται τὴν 21ην Σεπτεμβρίου μετὰ τοῦ Ἰσαακίου ἢ Ἀκακίου Ἐπισκόπου Σίτης τῆς Κύπρου καὶ μετὰ βραχέος κοινοῦ ὑπομνήματος.

172. *Μνάσων* Ἐπίσκοπος Ταμασοῦ. Εἰς τὸ Συναξάριον τῆς Κωνσταντινουπόλεως μνημονεύεται κατὰ τὴν 19ην Ὀκτωβρίου: «τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἄθλησις τοῦ ἀγίου ἱερομάρτυρος Μνάσωνος ἐπισκόπου Κύπρου». Οἱ Κύπριοι χρονογράφοι Μαχαιρᾶς καὶ Κυπριανός καὶ ὁ Etienne de Lusignan ταυτίζουσι τοῦτον πρὸς τὸν Μνάσωνα, ὅστις ἐφιλοξένησε τὸν Ἀπ. Παῦλον εἰς τινα κώμην ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἀπὸ Καισαρείας εἰς Ἱεροσόλυμα. Κατ' αὐτοὺς ἐπανελθὼν εἰς Κύπρον ἐγένετο Ἐπίσκοπος Ταμασοῦ, διαδεχθεὶς τὸν Ἀγ. Ἡρακλείδιον. Κατὰ τὸν χρονογράφον Κυπριανόν, βραχίων τοῦ Ἀγ. Μνάσωνος ἐφυλάσσετο εἰς τὸ χωρίον Ποταμιοῦ τῆς ἐπαρχίας Λεμεσοῦ.

173. *Μνημόνιος* Ἐπίσκοπος Ἀμαθοῦντος. Ἄγνωστος εἰς τοὺς Κυπρίους χρονογράφους καὶ τοὺς συναξαριστάς. Μνεῖα τούτου γίνεται εἰς τὸν βίον τοῦ Ἀγ. Τύχωνος, τοῦ ὁποῦ θεωρεῖται προκάτοχος εἰς τὴν ἐπισκοπὴν Ἀμαθοῦντος. Ἔζησε κατὰ τὸν 4ον αἰῶνα.

174. *Μνημόνιος* Ἐπίσκοπος Κιτίου. Μετέσχε καὶ ὑπέγραψε τὰ Πρακτικὰ τῆς Β' ἐν Κωνσταντινουπόλει Οἰκουμενικῆς Συνόδου τῷ 381.

175. *Μύρων* Ἐπίσκοπος Ταμασοῦ. Εἰς τὸ Συναξάριον τῆς Κωνσταντινουπόλεως μνημονεύεται ἄνευ ὑπομνήματος τὴν 17ην Σεπτεμβρίου ὁμοῦ μετὰ τοῦ Ἀγ.

Ἡρακλειδίου, οὗτινος ὑπῆρξε μαθητής.

176. *Νεῖλος* Ἀρχιεπίσκοπος. Μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ ὡς Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου, καταριθμεῖται δὲ μεταξύ τῶν Ἀγίων τῆς Κύπρου. Ἀγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

177. *Νεῖλος* Ἐπίσκοπος Ταμασοῦ. Δὲν ἀναφέρεται ὑπὸ τῶν Κυπρίων χρονογράφων καὶ τῶν συναξαριστῶν. Οὗτος κατήγετο ἐκ Παλαιστίνης, ὁπόθεν ἦλθεν εἰς Κύπρον τῷ 1172 καὶ ἤσκησεν εἰς ὄρος, ἐνθα ἶδρυσεν Μονὴν ἐπ' ὀνόματι τῆς Θεοτόκου, τὴν γνωστὴν σήμερον Μονὴν τῆς Παναγίας τοῦ Μαχαιρᾶ. Ἀργότερον ἐγένετο Ἐπίσκοπος Ταμασοῦ. Τούτου σφύζεται Τυπικὴ Διάταξις τῆς Μονῆς Μαχαιρᾶ, ἐξ ἧς ἀρνούμεθα καὶ τὰς περὶ αὐτοῦ πληροφορίας.⁴⁷

178. *Νεμέσιος* μάρτυς. Μνεῖα τούτου γίνεται εἰς χειρόγραφον Βέρνης τοῦ Ρωμαϊκοῦ Μαρτυρολογίου κατὰ τὴν 20ὴν Φεβρουαρίου. Ἀναφέρεται ἐπίσης εἰς τὴν Διάταξιν τοῦ Καρδινάλιου Eudes de Châteauroux, ὡς καὶ ὑπὸ τοῦ χρονογράφου Κυπριανοῦ.

179. *Νεόφυτος* Ἀρχιεπίσκοπος. Ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ ὡς Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου, καταριθμεῖται δὲ μεταξύ τῶν Κυπρίων Ἀγίων. Ἀγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν. Δὲν πρέπει νὰ ταυτισθῇ οὗτος μὲ τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Κύπρου Νεόφυτον τοῦ 13ου αἰῶνος.

180. *Νεόφυτος* Ἐγκλειστος. Οὗτος ἐγεννήθη περὶ τὸ 1134 εἰς τὸ χωρίον Λεύκαρα τῆς ἐπαρχίας Λευκωσίας. Ἐμόνασε κατ' ἀρχὰς εἰς τὴν Μονὴν Χρυσοστόμου καὶ βραδύτερον εἰς ἀπόκρημον περιοχὴν παρὰ τὴν Πάφον, ὅπου ἐλάξευσεν ἐπὶ βράχου τὸ Ἀσκητήριόν του, τὴν μέχρι σήμερον σφζομένην Ἐγκλειστραν αὐτοῦ, ἐν τῇ ὁποία διῆλθεν ἐν ἀσκήσει, μελέτῃ καὶ συγγραφῇ ὀλόκληρον αὐτοῦ τὸν βίον. Ἐχειροτονήθη πρεσβύτερος ὑπὸ τοῦ Ἐπισκόπου Πάφου Βασιλείου Κιννάμου. Ὑπῆρξεν ὁ πολυγραφώτερος συγγραφεὺς τοῦ 12ου αἰῶνος. Ἀπέθανεν εἰς βαθὺ γῆρας καὶ ἐτάφη ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ λαξευθείσῃ Ἐγκλειστρᾷ, περὶ τὴν ὁποίαν ἰδρύθη ἀργότερον Μονὴ φέρουσα τὸ ὄνομά του. Ἡ μνήμη αὐτοῦ ἐορτάζεται τὴν 24ην Ἰανουαρίου καὶ τὴν 28ην Σεπτεμβρίου. Ἀγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

181. *Νέστωρ* Ἐπίσκοπος Τριμυθοῦντος. Εἰς τὸ Συναξάριον τῆς Κωνσταντινουπόλεως μνημονεύεται ἄνευ ὑπομνήματος τὴν 7ην Μαρτίου καὶ συνορτάζεται μετὰ τοῦ Ἀγ. Ἀρκαδίου.

182. *Νικάνωρ* Διάκονος. Οὗτος ἦτο εἷς τῶν ἑπτὰ διακόνων. Εἰς τὸ Συναξάριον

47. Σίμων Μενάρδου, Ἡ ἐν Κύπρῳ Ἱερὰ Μονὴ τῆς Παναγίας τοῦ Μαχαιρᾶ, Πειραιεὺς 1929.

τῆς Κωνσταντινουπόλεως μνημονεύεται τὴν 28ην Ἰουλίου: «Ὁ δὲ Νικάνωρ τὸ Εὐαγγέλιον κηρύσσων κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν ἀπέθανε καθ' ἣν ὁ Ἅγιος Στέφανος σὺν τοῖς χιλίοις ἄλλοις, τῶν ἡλικιότων εἰς Χριστόν». Ὑπὸ τοῦ Etienne de Lusignan καὶ τοῦ χρονογράφου Κυπριανοῦ ἀναφέρεται, ὅτι ὁ Νικάνωρ ἦτο Κύπριος ἐν Ἱεροσολύμοις καὶ ὅτι ἐπιστρέψας ἀργότερον εἰς Κύπρον καὶ κηρύττων τὸν Χριστόν ὑπέστη μαρτυρικὸν θάνατον.

183. *Νικήτας* Ἐπίσκοπος Χύτρων. Ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ ὡς Ἐπίσκοπος Χύτρων, καταριθμεῖται δὲ μεταξὺ τῶν Κυπρίων Ἀγίων. Ἀγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

184. *Νικόλαος* Ἐπίσκοπος Πάφου. Ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ ὡς Ἐπίσκοπος Πάφου, καταριθμεῖται δὲ μεταξὺ τῶν Ἀγίων τῆς Κύπρου.⁴⁸ Ἀγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

185. *Νίκων* Ἐπίσκοπος Ἀρσινόης. Ἄγνωστος εἰς τοὺς Κυπρίους χρονογράφους καὶ τοὺς συναξαριστάς. Ὑπὸ τοῦ Ἀγ. Νεοφύτου φέρεται ὡς προκάτοχος τοῦ Ἀρκαδίου εἰς τὴν ἐπισκοπὴν Ἀρσινόης. Ὁ Νίκων χαρακτηρίζεται ὑπὸ τοῦ Ἀγ. Νεοφύτου ὡς «μέγας» καὶ ὡς «ἀποπερατώσας τὸν βίον ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ».

186. *Νόμων*. Ἄγνωστος εἰς τοὺς Κυπρίους χρονογράφους καὶ τοὺς συναξαριστάς. Κατὰ τὸ ἐν τῇ Ἀκολουθίᾳ αὐτοῦ περιλαμβανόμενον συναξάριον, οὗτος ἀπὸ νεαρᾶς ἡλικίας ἐγκαταλείψας τὰ ἐγκόσμια ἔζησεν ἀσκητικὸν βίον. Ἀπέθανεν εἰς βαθὺ γῆρας «καὶ ἡ πάντιμος σορὸς τῶν αὐτοῦ λειψάνων ποιεῖ ἄπειρα θαύματα». Οὗτος συνεορτάζεται μετὰ τοῦ Ἀγ. Βηχιανοῦ τὴν 11ην Δεκεμβρίου.⁴⁹

187. *Ὀλβιανός*. Μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ μεταξὺ τῶν ἐκ Παλαιστίνης τριακοσίων καὶ ὡς ἀσκήσας παρὰ τὸ χωρίον Λάρνακα τῆς ἐπαρχίας Κυρηνείας. Ἀγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

188. *Ὀνησίφορος*. Ἄγνωστος εἰς τοὺς Κυπρίους χρονογράφους καὶ τοὺς συναξαριστάς. Κατὰ τὸ ἐν τῇ Ἀκολουθίᾳ αὐτοῦ περιλαμβανόμενον συναξάριον, οὗτος κατήγετο ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, ὁπόθεν ἦλθεν εἰς Πάφον. Ἐκεῖθεν ἐπροχώρη-

48. Εἰς τὴν ἔκδοσιν ὑπὸ τοῦ R. Dawkins τοῦ Χρονικοῦ τοῦ Μαχαιρᾶ ὁ Νικόλαος ἀναφέρεται ὡς Ἐπίσκοπος Ἀρσινόης (ὡς εἰς τὸ χειρόγραφον τῆς Βενετίας), ἐνῶ εἰς τὸ χειρόγραφον τῆς Ὁξφόρδης ἀναφέρεται: «Ἅγιος Νικόλαος ἐπίσκοπος Πάφου», τὸ αὐτὸ δὲ ἐπαναλαμβάνει καὶ ὁ Strambaldi: "Santo Nicolo vescovo di Baffo", εἰς τὸ Χρονικὸν του, ἔκδοσις R. De Mas Latrie, Paris 1893, σ. 12.

49. A. K. Ἰντιάνον, Οἱ Ἅγιοι Βηχιανὸς καὶ Νόμων. Ἡ ἀνέκδοτη ἀκολουθία τοῦ Ἁγίου Νόμωνα, ἐν Κυπριακαῖ Σπουδαί, τόμ. Δ' (1940), σ. 65-86.

σε πρὸς τὸ χωρίον Ἀναρίταν τῆς ἐπαρχίας Πάφου καὶ ἤσκησεν εἰς σπήλαιον. Ἡ μνήμη αὐτοῦ ἐορτάζεται τὴν 18ην Ἰουλίου.⁵⁰

189. *Ὁρέστης*. Μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ μεταξὺ τῶν ἐκ Παλαιστίνης τριακοσίων καὶ ὡς ἀσκήσας παρὰ τὸ χωρίον Κοφίνου τῆς ἐπαρχίας Λάρνακος. Ἀγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.⁵¹

190. *Παλάμων*. Ἄγνωστος εἰς τοὺς Κυπρίους χρονογράφους καὶ τοὺς συναξαριστάς. Εἰς τὸν βίον τοῦ Ἀγ. Κωνσταντίνου τοῦ ἐξ Ἰουδαίων ἀναφέρεται ὅτι κατὰ τὴν εἰς Κύπρον ἐπίσκεψίν του πρὸς προσκύνησιν τῶν ἐν τῇ νήσῳ φυλαττομένων ἱερῶν λειψάνων ἐπεσκέφθη οὗτος καὶ τὸν ναὸν τοῦ Ἀγ. Παλάμωνος καὶ προσεκύνησε τὸ ἐν αὐτῷ φυλασσόμενον λείψανον τοῦ Ἀγίου.⁵²

191. *Παμμέγιστος*. Μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ μεταξὺ τῶν ἐκ Παλαιστίνης τριακοσίων καὶ ὡς ἀσκήσας παρὰ τὸ χωρίον Ἀχερὰν τῆς ἐπαρχίας Λευκωσίας καὶ θεωρεῖται ὡς εἷς τῶν συνοπτικῶς καλουμένων Ἀγίων Ἡλιοφώτων, τῶν ὁποίων ἡ μνήμη ἐορτάζεται τὴν 13ην Ἰουλίου. Ἀγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

192. *Παμφοδίτης*. Ἀναφέρεται καὶ οὗτος ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ ὡς εἷς τῶν συνοπτικῶς καλουμένων Ἀγίων Ἡλιοφώτων, συνεορταζόμενος μετ' αὐτῶν. Ἀγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

193. *Πανάρετος* Ἐπίσκοπος Πάφου. Οὗτος ἐγένετο Ἐπίσκοπος Πάφου τῷ 1767 καὶ ἀπέθανε τῷ 1790. Κατὰ τὸ συναξάριον αὐτοῦ ἔζησεν ἐν ἀγιότητι βίου καὶ ἐπετέλεσε διάφορα θαύματα. Ἡ μνήμη αὐτοῦ ἐορτάζεται τὴν 1ην Μαΐου.⁵³

194. *Πανηγύριος*. Ἄγνωστος εἰς τοὺς Κυπρίους χρονογράφους καὶ τοὺς συναξαριστάς. Τούτου σφάζεται χειρόγραφος Ἀκολουθία ἄνευ συναξαρίου. Ἐκ τῆς

50. *I. Π. Ταικνοπούλλου*, Ἀκολουθία τοῦ Ἀγίου Ὀνησιφόρου, ἐν Κυπριακαὶ Σπουδαί, τόμ. ΚΗ' (1964), σ. 235-261.

51. Εἰς χειρόγραφον Ἀκολουθίαν, ἐκδοθεῖσαν ἄνωνύμως ὑπὸ *Σ. Μενάρδου* ἐν Λεμεσῷ τῷ 1902, ὑπὸ τὸν τίτλον «Συναξάριον Ἀγίων τῆς Κύπρου. Α'. Ἅγιοι Ρηγίνος καὶ Ὁρέστης», φέρεται συνεορταζόμενος ὁ Ἀγ. Ὁρέστης μετὰ τοῦ Ἀγ. Ρηγίνου τὴν 20ὴν Αὐγούστου εἰς τὸ χωρίον Φασούλαν τῆς ἐπαρχίας Λεμεσοῦ. Δὲν εἶναι βέβαιον, ἐὰν οὗτος πρέπει νὰ ταυτισθῇ μετὰ τοῦ μνημονευομένου ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ Ἀγ. Ὁρέστου.

52. *Acta Sanctorum Novembris*, τόμ. IV, Bruxelles 1925, σ. 636-637 καὶ *K. Χατζηψάλτη*, Ἡ Ἐκκλησία Κύπρου καὶ τὸ ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἀρχομένου τοῦ ΙΓ' μ.Χ. αἰῶνος. Συνοδικὴ πρᾶξις τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως σχετικῶς πρὸς τὴν ἐκλογὴν καὶ τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου Ἡσαίου, ἐν Κυπριακαὶ Σπουδαί, τόμ. ΚΗ' (1964), σ. 141-168.

53. Ἡ Ἀκολουθία καὶ ὁ βίος αὐτοῦ ἐδημοσιεύθη εἰς τὸν *Μέγαν Συναξαριστὴν*, Μάιος, σ. 31-53.

ἀκολουθίας του συνάγεται ὅτι ἤσκησε παρὰ τὸ χωρίον Μαλούνταν τῆς ἐπαρχίας Λευκωσίας, ὅπου σφύζεται καὶ εἰκὼν αὐτοῦ χρονολογουμένη ἀπὸ τοῦ ἔτους 1705. Ἡ μνήμη αὐτοῦ ἐορτάζεται τὴν 15ην Μαΐου, ἡμέραν τοῦ θανάτου του.⁵⁴

195. *Πάππος* Ἐπίσκοπος Χύτρων. Ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ ὡς Ἐπίσκοπος Χύτρων. Μνεία τούτου γίνεται ἐπίσης εἰς τὸν βίον τοῦ Ἁγ. Ἐπιφανίου, ἔνθα χαρακτηρίζεται ὡς ὁμολογητής, ὡς καὶ εἰς τὸν βίον τοῦ Ἁγ. Δημητρίου. Ἀγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

196. *Παῦλος* Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως. Οὗτος ἦτο Κύπριος τὴν καταγωγὴν καὶ καταριθμεῖται μεταξὺ τῶν Ἁγίων τῆς Κύπρου. Ἐγένετο Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως τῷ 780 ἐπὶ βασιλείων Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης. Παραιτηθεὶς τοῦ θρόνου ἀπεσύρθη εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Φλώρου ἐν Κωνσταντινουπόλει. Τῇ προτροπῇ αὐτοῦ ἡ Εἰρήνη συνεκάλεσε τὴν Ζ' Οἰκουμενικὴν Σύνοδον. Ἀγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

197. *Παῦλος* μάρτυς. Οὗτος μνημονεύεται εἰς τὸ Tresor de Chronologie μεταξὺ τῶν Ἁγίων τῆς Κύπρου καὶ ἀναφέρεται ὡς ὑποστάς μαρτυρικὸν θάνατον ὑπὲρ τῶν ἁγίων εἰκόνων.

198. *Παφνούτιος*. Μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ μεταξὺ τῶν ἐκ Παλαιστίνης τριακοσίων καὶ ὡς ἀσκήσας παρὰ τὸ χωρίον Ἀχεράν τῆς ἐπαρχίας Λευκωσίας. Εἶναι εἰς τῶν συνοπτικῶς καλουμένων Ἁγίων Ἡλιοφώτων. Ἀγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

199. *Πήγων*. Μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ μεταξὺ τῶν ἐκ Παλαιστίνης τριακοσίων καὶ ὡς ἀσκήσας παρὰ τὸ χωρίον Κούρδακα τῆς ἐπαρχίας Πάφου. Ἀγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

200. *Πλούταρχος* Ἀρχιεπίσκοπος. Οὗτος μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ ὡς Ἀρχιεπίσκοπος, καταριθμεῖται δὲ μεταξὺ τῶν Ἁγίων τῆς Κύπρου.⁵⁵

201. *Πολέμιος*. Μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ μεταξὺ τῶν ἐκ Παλαιστίνης τριακοσίων καὶ ὡς ἀσκήσας παρὰ τὴν κωμόπολιν Μόρφου τῆς ἐπαρχίας Λευκωσίας. Ἀγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

54. Α. (Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου *Μαχαρίου Γ'*), Ὁ Ἅγιος Πανηγύριος, ἐν Ἐκκλησιαστικὸν Βῆμα, ἔτος Α', ἀριθ. 3, Λευκωσία 11 Φεβρουαρίου 1954.

55. Εἰς σφζομένης ἐπιγραφᾶς ἐπὶ τοῦ ὑδραγωγείου Κωνσταντίας ἀναφέρεται, ὅτι τοῦτο ἐκτίσθη ἐπὶ Ἀρχιεπισκόπου Πλουτάρχου. Πιθανῶς ταυτίζεται οὗτος μὲ τὸν ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ μνημονευόμενον Πλούταρχον.

202. *Πολύδωρος* Νεομάρτυς. Οὗτος κατήγετο ἐκ Λευκωσίας καὶ ὑπέστη μαρτυρικὸν θάνατον ἀπαγχονισθεὶς ὑπὸ τῶν Τούρκων ἐν Νέα Ἐφέσῳ τὴν 3ην Σεπτεμβρίου τοῦ 1794.⁵⁶

203. *Πορφύριος* Ἀρχιεπίσκοπος. Οὗτος ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ ὡς Ἀρχιεπίσκοπος, καταριθμεῖται δὲ μεταξὺ τῶν Ἁγίων τῆς Κύπρου. Ἀγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

204. *Ποτάμιος* μάρτυς. Μνεῖα τούτου γίνεται εἰς τὸ χειρόγραφον Βέρνης τοῦ Ρωμαϊκοῦ Μαρτυρολογίου κατὰ τὴν 20ὴν Φεβρουαρίου. Ἀναφέρεται ἐπίσης ὑπὸ τοῦ χρονογράφου Κυπριανοῦ.

205. *Ρηγῖνος* Ἀρχιεπίσκοπος. Οὗτος μετέσχε καὶ ὑπέγραψε τὰ Πρακτικὰ τῆς Γ' ἐν Ἐφέσῳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου τῷ 431.

206. *Ρηγῖνος* μάρτυς. Ἄγνωστος εἰς τοὺς Κυπρίους χρονογράφους καὶ τοὺς συναξαριστάς. Κατήγετο ἐκ Χαλκηδόνος, ὅθεν ἦλθεν εἰς Κύπρον, ὅπου καὶ ἐμαρτύρησε παρὰ τὸ χωρίον Φασούλαν τῆς ἐπαρχίας Λεμεσοῦ. Εἰς τὸ χωρίον τοῦτο σφάζεται ἠρειπωμένος ναὸς ἀφιερωμένος εἰς τὸν Ἁγ. Ρηγῖνον ὑπεράνω ὑπογείου λαξευτοῦ τάφου, ἔνθα δεικνύεται ἡ σαρκοφάγος αὐτοῦ. Ἡ μνήμη αὐτοῦ ἐορτάζεται μετὰ τοῦ Ἁγ. Ὁρέστου τὴν 20ὴν Αὐγούστου.

207. *Ρόδων* Ἐπίσκοπος Ταμασοῦ. Ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ ὡς Ἐπίσκοπος Ταμασοῦ. Ἀναφέρεται ἐπίσης εἰς τὰς Πράξεις τοῦ Ἀπ. Βαρνάβα, μνημονεύεται δὲ καὶ εἰς τὸν βίον τοῦ Ἁγ. Ἡρακλειδίου. Διεδέχθη τὸν Μνάσωνα εἰς τὴν ἐπισκοπὴν Ταμασοῦ. Ἀγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

208. *Σαλαμάνης*. Μνεῖα τούτου γίνεται ὑπὸ τοῦ Etienne de Lusignan καὶ φέρεται ὡς μαθητὴς τοῦ Ἁγ. Ἰλαρίωνος τοῦ Μεγάλου. Ἀγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

209. *Σαπρῖκιος* Ἐπίσκοπος Πάφου. Οὗτος μετέσχε καὶ ὑπέγραψε τὰ Πρακτικὰ τῆς Γ' ἐν Ἐφέσῳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου τῷ 431.

210. *Σέργιος* Ἀρχιεπίσκοπος. Ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ ὡς Ἀρχιεπίσκοπος, καταριθμεῖται δὲ μεταξὺ τῶν Ἁγίων τῆς Κύπρου. Πιθανῶς ταυτίζεται μετὰ τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Σέργιον (642-665). Ἀγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

211. *Σπυρίδων* Ἐπίσκοπος Τριφυθοῦντος ὁ θαυματουργός. Μετέσχε τῆς Α' ἐν

56. Ἡ κἀρα τοῦ Ἁγ. Πολυδώρου φυλάσσεται εἰς τὸν ἐν Ἀθήναις ἰ. ναὸν τῆς Ἁγ. Αἰκατερίνης.

Νικαία Οικουμενικῆς Συνόδου τῷ 325. Φέρεται ἐπίσης ἡ ὑπογραφή αὐτοῦ εἰς τὰ Πρακτικά τῆς ἐν Σαρδικῇ Συνόδου τῷ 343. Ἐγκώμιον τοῦ Ἁγ. Σπυριδῶνος συνέγραψεν ὁ Θεόδωρος Ἐπίσκοπος Πάφου τῷ 655.⁵⁷ Εἰς τὸ χωρίον Τρεμετουσιᾶν τῆς ἐπαρχίας Λάρνακος, ἀρχαίαν Τριμιθοῦντα, ἔνθα ἡ ἐπισκοπὴ του, ὑπάρχει ναὸς καὶ Μονὴ ἀφιερωμένα εἰς αὐτόν. Πρόσφατοι ἀνασκαφαὶ ἔφερον εἰς φῶς τὴν περιφημον βασιλικὴν τοῦ Ἁγ. Σπυριδῶνος, χρονολογουμένην ἀπὸ τοῦ 4ου αἰῶνος.⁵⁸ Ἡ μνήμη αὐτοῦ ἐορτάζεται τὴν 12ην Δεκεμβρίου.

212. *Σπυριδῶν* Ἐπίσκοπος Χύτρων. Οὗτος μετέσχε καὶ ὑπέγραψε τὰ Πρακτικά τῆς Ζ' ἐν Νικαία Οἰκουμενικῆς Συνόδου τῷ 787.

213. *Συνέσιος* Ἐπίσκοπος Καρπασίας. Μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ ὡς Ἐπίσκοπος Καρπασίας. Βίον αὐτοῦ ἔγραψεν ὁ Ἀκάκιος μοναχός. Τοῦ Ἁγίου τούτου ὑπάρχει ναὸς εἰς τὸ χωρίον Ριζοκάρπασον, χρονολογούμενος ἀπὸ τοῦ 12ου αἰῶνος. Ἡ μνήμη αὐτοῦ ἐορτάζεται τὴν 16ην Μαΐου. Ἀγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

214. *Σωζόμενος*. Μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ μεταξὺ τῶν ἐκ Παλαιστίνης τριακοσίων καὶ ὡς ἀσκήσας παρὰ τὸ χωρίον Ποταμιᾶν τῆς ἐπαρχίας Λευκωσίας. Πλησίον τῆς Ποταμιᾶς ὑπάρχει χωρίον φέρον τὸ ὄνομα τοῦ Ἁγίου Σωζομένου, ὅπου δεικνύεται ὁ τάφος καὶ τὸ ἀσκητήριον αὐτοῦ, κοσμούμενον διὰ τοιχογραφιῶν, μερικαὶ τῶν ὁποίων ἀναφέρονται εἰς θαύματα τοῦ Ἁγίου. Ἡ μνήμη αὐτοῦ ἐορτάζεται τὴν 21ην Νοεμβρίου. Ἀγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.⁵⁹

215. *Σωζόμενος* Ἐπίσκοπος Καρπασίας. Ἦσκησε, κατὰ τὸν Μοναχὸν Ἀκάκιον, εἰς σπήλαιον εἰς τοποθεσίαν Κομφά, κειμένην παρὰ τὸ χωρίον Ταύρου τῆς ἐπαρχίας Ἀμμοχώστου. Οὗτος εἶναι διάφορος τοῦ Σωζομένου, ὅστις ἤσκησε παρὰ τὴν Ποταμιᾶν. Ἡ μνήμη του ἐορτάζεται τὴν 20ὴν Νοεμβρίου.

216. *Σώζων* μάρτυς. Κατὰ τὸν Μαχαιρᾶν οὗτος ἦτο ποιμὴν, ὑπέστη δὲ μαρτυρικὸν θάνατον διὰ πυρὸς κατὰ τινὰ τῶν Ἀραβικῶν εἰς Κύπρον ἐπιδρομῶν. Ἀσκητήριον αὐτοῦ, γνωστὸν ὡς σπήλαιον τοῦ Ἁγ. Σώζοντος, εὐρίσκεται παρὰ τὸ χωρίον Ἀσπρογιᾶν τῆς ἐπαρχίας Πάφου. Ἀγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

57. P. Van den Ven, La legende de St. Spyridon évêque de Trimithonte, Louvain 1953.

58. Α. Παπαγεωργίου, Ἔρευνα εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἁγ. Σπυριδῶνος ἐν Τρεμετουσιᾶ, ἐν Κυπριακαὶ Σπουδαί, τόμ. Α' (1966), σ. 17-31.

59. Ν. Κληρίδου, Κυπριακὴ Ἁγιογραφία. Ὁ Ἅγιος Σωζόμενος. Προλεγόμενα καὶ κείμενον τῆς Ἀκολουθίας, ἐν Κυπριακαὶ Σπουδαί, τόμ. Β' (1938), σ. 105-120.

217. *Σωσικράτης* Ἐπίσκοπος Καρπασίας. Μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Μαχαιροῦ ὡς Ἐπίσκοπος Καρπασίας, καταριθμεῖται δὲ μεταξὺ τῶν Ἁγίων τῆς Κύπρου. Ἄγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

218. *Σωτήρ* Ἐπίσκοπος Θεοδοσιανῆς (τῆς σημερινῆς Λεμεσοῦ). Μετέσχε καὶ ὑπέγραψε τὰ Πρακτικὰ τῆς Δ' ἐν Χαλκηδόνι Οἰκουμενικῆς Συνόδου τῷ 451.

219. *Σωτήριχος*. Μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ χρονογράφου Κυπριανοῦ μεταξὺ τῶν ἔξωθεν ἐλθόντων καὶ ὡς ἀσκήσας παρὰ τὸ Παλαίκλυθρον τῆς ἐπαρχίας Λευκωσίας. Ἄγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

220. *Σωφρόνιος* Ἀρχιεπίσκοπος. Εἰς τὸ Συναξάριον τῆς Κωνσταντινουπόλεως μνημονεύεται μετὰ βραχέος ὑπομνήματος τὴν 8ην Δεκεμβρίου. Κατὰ τὸ συναξάριον τοῦ διεκρίνεται διὰ πολυμαθειαν καὶ εὐλάβειαν, «ὥστε καὶ μεγάλων χαρισμάτων ἀξιωθῆναι καὶ πολλὰ θαύματα ποιῆσαι». Διεδέχθη τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Δαμιανόν, καὶ «ἐγένετο πενήτων χορηγός, ὀρφανῶν βοηθός, χηρῶν προστάτης, καταπονουμένων λυτρωτής, γυμνῶν σκέπη. Οὕτω δὲ βιώσας καὶ Θεῷ ἀρέσας ἐν πᾶσιν, ἐν εἰρήνῃ ἐκοιμήθη».

221. *Τιμόθεος*, σύζυγος τῆς Ἁγ. Μαύρης. Περὶ τούτου βλέπε ὅσα ἐλέχθησαν περὶ τῆς Ἁγ. Μαύρης.

222. *Τίμων*. Τοῦτον, κατὰ τὰς Πράξεις τοῦ Βαρνάβα, συνήντησαν οἱ Βαρνάβας καὶ Μᾶρκος εἰς Κρομμυακίτην, τὸ σημερινὸν χωρίον Κορμακίτην τῆς ἐπαρχίας Κυρηνείας, ἀσθενοῦντα δὲ ἐθεράπευσαν. Οὗτος ἠκολούθησε τὸν Βαρνάβαν εἰς τὰς ἀνά τὴν Κύπρον περιοδείας του διὰ τὴν διάδοσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἄγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

223. *Τίτος* μαθητῆς Παύλου. Μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Etienne de Lusignan καὶ τοῦ χρονογράφου Κυπριανοῦ. Ὁ Κυπριανὸς ἀναφέρει: «Τίτος μαθητῆς Παύλου ἀπὸ τὸ μέρος τῆς Πάφου. Ἐχειροτονήθη ὑπ' αὐτοῦ διάκονος τῆς αὐτῆς χώρας εἰς τὴν ὁποίαν ἐμαρτύρησε».

224. *Τριφύλλιος* Ἐπίσκοπος Λήδρας. Εἰς τὸν συναξαριστὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως μνημονεύεται ἄνευ ὑπομνήματος τὴν 12ην Ἰουνίου. Φέρεται ἢ ὑπογραφή του εἰς τὰ Πρακτικὰ τῆς ἐν Σαρδικῇ Συνόδου τῷ 343 ὡς Ἐπισκόπου Λήδρας (τῆς σημερινῆς Λευκωσίας). Ὑπῆρξε, κατὰ τὸν Ἱερώνυμον, ὅστις ἀνέγνωσεν ὑπόμνημα αὐτοῦ εἰς τὸ Ἔσσημα Ἀσμάτων, πολυγραφώτατος καὶ εὐγλωττότατος. Οὐδὲν ἔργον αὐτοῦ διεσώθη.⁶⁰

60. *Ἱερωνύμου*, Ἐπιστολὴ 70 ad Magnum. Saint Jerome lettres, τόμ. III, texte etabli et traduit par Jérôme Labour, Paris 1953, σ. 213 καὶ *Τοῦ αὐτοῦ*, De viris illustribus, Migne, PL, τόμ. 23, σ. 695. Ἄγο-

225. *Τυχικός* Ἐπίσκοπος Νεαπόλεως. Μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ ὡς Ἐπίσκοπος Νεαπόλεως (τῆς σημερινῆς Λεμεσοῦ). Ἄγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

226. *Τύχων* Ἐπίσκοπος Ἀμαθοῦντος. Εἰς τὸ Συναξάριον τῆς Κωνσταντινουπόλεως μνημονεύεται μετὰ ὑπομνήματος τὴν 16ην Ἰουνίου. Οὗτος ἔζησε τὸν 4ον αἰῶνα καὶ ἐγένετο Ἐπίσκοπος Ἀμαθοῦντος, διαδεχθεὶς τὸν Μνημόνιον, ὑπὸ τοῦ ὁποίου εἶχε χειροτονηθῆ διάκονος. Τούτου σφύζεται ἠρειπωμένος ναὸς εἰς Ἀμαθοῦντα, παρακείμενον δὲ χωρίον φέρει τὸ ὄνομα τοῦ Ἁγίου Τύχωνος.⁶¹

227. *Τύχων* Ἐπίσκοπος Ταμασοῦ. Οὗτος μετέσχε καὶ ὑπέγραψε τὰ Πρακτικὰ τῆς Β΄ ἐν Κωνσταντινουπόλει Οἰκουμενικῆς Συνόδου τῷ 381.

228. *Φιλάργιος* Ἐπίσκοπος Κουρίου. Εἰς τὸ Συναξάριον τῆς Κωνσταντινουπόλεως μνημονεύεται μετὰ βραχείος ὑπομνήματος τὴν 9ην Φεβρουαρίου. Οὗτος ὑπῆρξε μαθητῆς τοῦ Ἁπ. Πέτρου καὶ ἐγένετο Ἐπίσκοπος Κουρίου, ὑποστὰς μαρτυρικὸν θάνατον.⁶²

229. *Φίλων* Ἐπίσκοπος Καρπασίας. Μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ ὡς Ἐπίσκοπος Καρπασίας. Πληροφορίας περὶ τούτου ἔχομεν ἐπίσης ἐν τῷ βίῳ τοῦ Ἁγ. Ἐπιφανίου. Οὗτος κατήγετο ἐκ Ρώμης, ἐλθὼν δ' εἰς Κύπρον ἐχειροτονήθη ὑπὸ τοῦ Ἁγ. Ἐπιφανίου Ἐπίσκοπος Καρπασίας. Τούτου σφύζεται ναὸς παρὰ τὸ χωρίον Ριζοκάρπασον τῆς ἐπαρχίας Ἀμμοχώστου, ἣ δὲ μνήμη αὐτοῦ εορτάζεται τὴν 24ην Ἰανουαρίου. Εἰς χειρόγραφα, διὰ τῶν ὁποίων παρεδόθη τὸ Συναξάριον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, φέρεται ὡς Φιλήμων.⁶³

230. *Φιλωνίδης* Ἐπίσκοπος Κουρίου. Εἰς τὸ Συναξάριον τῆς Κωνσταντινου-

λουθία τούτου ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ πρ. Λεοντοπόλεως *Σωφρονίου Εὐστρατιάδιου*, εἰς τὸ περιοδικὸν Ἀπόστολος Βαρνάβας, περ. Β', τόμ. ΣΤ' (1934), σ. 184-188 καὶ 200-204.

61. Βίον τοῦ Ἁγ. Τύχωνος ἔγραψεν ὁ Ἰωάννης ὁ Ἐλεήμων. Ἀκολουθία αὐτοῦ ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ πρ. Λεοντοπόλεως Σωφρονίου Εὐστρατιάδου εἰς τὸ περιοδικὸν Ἀπόστολος Βαρνάβας, περ. Β', τόμ. ΣΤ' (1934), σ. 148-152 καὶ 164-173 καὶ *H. Usener*, *Der heilige Tychon*, Leipzig-Berlin 1907. Ἐπίτομος βίος τοῦ Ἁγ. Τύχωνος ἐξεδόθη τὸ πρῶτον ὑπὸ *H. Delehaye*, εἰς *Analecta Bollandiana*, XXVI (1907), σ. 229-232.

62. Κατὰ τὸν χρονογράφον Κυπριανὸν ὁ Φιλάργιος ἦτο Ἐπίσκοπος Σόλων.

63. Κατὰ τὸν Σουΐδαν ἔγραψεν ὑπομνήματα εἰς τὴν Πεντάτευχον καὶ τὸ Ἄσμα Ἀσμάτων (Migne, PG, τόμ. 40, στ. 27-154). Ὑπὸ Θεοδορήτου Κύρου, Μαξίμου Ὁμολογητοῦ καὶ Μιχαὴλ Γλυκᾶ φέρεται ὡς συγγραψας Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν (βλ. *K. Σπυριδάκι*, Ἡ ζωὴ καὶ τὸ ἔργον τῶν Ἁγίων Καρπασίας, ἐν Κυπριακαὶ Σπουδαί, τόμ. ΙΑ' (1947), σ. ιξ'-λβ' καὶ Ἁ. Παπαγεωργίου, Τὰ Γράμματα καὶ ἡ Παιδεία ἐν Κύπρῳ κατὰ τὴν Βυζαντινὴν περίοδον, Λευκωσία 1967, σ. 2-3).

πόλεως μνημονεύεται μετὰ βραχέος ὑπομνήματος τὴν 30ὴν Αὐγούστου. Ἐμαρτύρησε κατὰ τοὺς ἐπὶ Διοκλητιανοῦ διωγμούς.

231. *Φυλάριος*. Ἐπίσκοπος Πάφου. Ἀπλῆ μνεία τούτου γίνεται ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ. Ἀγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.⁶⁴

232. *Φωκάς*. Ἀγνωστος εἰς τοὺς Κυπρίους χρονογράφους καὶ τοὺς συναξαριστάς. Ὑπὸ τινων ἀναφέρεται ὡς Κύπριος Ἅγιος, οὐδὲν ὅμως περὶ αὐτοῦ εἶναι γνωστόν. Ναοὶ τινες ἐν Κύπρῳ φέρουν τὸ ὄνομα τοῦ Ἁγ. Φωκά.

233. *Φωκίων*. Μνεία τούτου γίνεται ὑπὸ τοῦ Etienne de Lusignan. Φέρεται ὡς μαθητῆς τοῦ Ἁγ. Ἰλαρίωνος τοῦ Μεγάλου. Ἀγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

234. *Φωτεινή*. Μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ, ἡ δὲ μνήμη αὐτῆς ἐορτάζεται τὴν 2αν Αὐγούστου. Εἰς τὸ χωρίον Ἅγιον Ἀνδρόνικον τῆς ἐπαρχίας Ἀμμοχώστου ὑπάρχει ναὸς ἀφιερωμένος εἰς τὴν Ἁγ. Φωτεινὴν, παρ' αὐτῶ δὲ δεικνύεται ὁ τάφος τῆς Ἁγίας. Ναοὶ ἀφιερωμένοι εἰς τὴν Ἁγ. Φωτεινὴν ὑπάρχουν καὶ εἰς ἄλλα χωρία τῆς Κύπρου. Ἀγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

235. *Φωτεινός*. Ἀγνωστος εἰς τοὺς Κυπρίους χρονογράφους καὶ τοὺς συναξαριστάς. Ὑπὸ τινων ἀναφέρεται ὡς Κύπριος Ἅγιος, οὐδὲν ὅμως περὶ αὐτοῦ εἶναι γνωστόν.

236. *Φώτιος*. Μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ μεταξὺ τῶν ἐκ Παλαιστίνης τριακοσίων καὶ ὡς ἀσκήσας παρὰ τὸ χωρίον Ἀθηαίνου τῆς ἐπαρχίας Λάρνακος, ὅπου σφύζεται καὶ ἡρειπωμένος ναὸς, ἀφιερωμένος εἰς αὐτόν. Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Πάφου ὑπάρχει χωρίον φέρον τὸ ὄνομα τοῦ Ἁγίου Φωτίου μετὰ ὁμωνύμου ἐν αὐτῷ ναοῦ. Ἡ μνήμη τοῦ Ἁγ. Φωτίου ἐορτάζεται τὴν 18ην Ἰουλίου. Ἀγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

237. *Χαρέτης* (ἢ *Χαρέστης* ἢ *Χαρίτων* ἢ *Χεραρέτης*). Μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ μεταξὺ τῶν ἐκ Παλαιστίνης τριακοσίων καὶ ὡς ἀσκήσας παρὰ τὸ χωρίον Ἀξύλου τῆς ἐπαρχίας Πάφου. Ἀγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

238. *Χριστοφόρος*. Μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ μεταξὺ τῶν ἐκ Παλαιστίνης τριακοσίων καὶ ὡς ἀσκήσας παρὰ τὸ χωρίον Κούρδακα τῆς ἐπαρχίας Πάφου. Ἀγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

64. Ὑπὸ τοῦ H. Delehaye οὗτος ταυτίζεται πρὸς τὸν Φιλάριον Ἐπίσκοπον Κύπρου, μνημονευόμενον εἰς τὸ Συναξάριον τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὴν 9ην Φεβρουαρίου. Εἰς τὸ χειρόγραφον Oxford τοῦ Μαχαιρᾶ ἀναφέρεται ὡς Φυλαρίων Ἐπίσκοπος Κυρηνέων.

239. *Χριστοφόρος*. Ὑπὸ τοῦ Μαχαιρᾶ μνημονεύεται μεταξύ τῶν ἐκ Παλαιστίνης τριακοσίων καὶ ἕτερος Ἄγ. Χριστοφόρος, ὅστις φέρεται ὡς ἀσκήσας παρὰ τὸ χωρίον Κοφίνου τῆς ἐπαρχίας Λάρνακος. Ἄγνοεῖται ὑπὸ τῶν συναξαριστῶν.

Ἐκ τοῦ ὡς ἄνω καταλόγου καταδεικνύεται ὁ μέγας ἀριθμὸς τῶν Κυπρίων Ἁγίων. Ἐκ τούτων ὀγδοήκοντα ὀκτῶ ἦλθον ἔξωθεν καὶ ἤσκησαν ἐν Κύπρῳ, ὀκτῶ δὲ ἦσαν Κύπριοι μαρτυρήσαντες ἢ ὁσίως τελειωθέντες ἐν εἰρήνῃ ἔξω τῆς Κύπρου. Ὁ ἀριθμὸς τῶν Κυπρίων Ἁγίων εἶναι μεγαλύτερος, δὲν διεσώθησαν, ὅμως, ἀπάντων τὰ ὀνόματα.⁶⁵

Παραλλήλως πρὸς τὸ πλῆθος τῶν ἐπωνύμως ἀπαριθμηθέντων Κυπρίων Ἁγίων, μέγας ἀριθμὸς τοποθεσιῶν καὶ χωρίων τῆς νήσου φέρουσιν ὀνόματα Ἁγίων. Περὶ τὰς τρεῖς χιλιάδας τοποθεσίαι εἰς διαφόρους περιοχὰς τῆς νήσου εἶναι φερώνυμοι Ἁγίων. Εἰς πλείστας ἐξ αὐτῶν σφύζονται μικροὶ ναοὶ ἢ ἡρειπωμένα παρεκκλήσια. Ἐβδομήκοντα ἑπτὰ ἐκ τῶν ἑξακοσίων τριάκοντα τεσσάρων πόλεων καὶ χωρίων τῆς Κύπρου φέρουν ὀνόματα Ἁγίων.

Ἡ Κύπρος ἔχει ἱστορίαν μακρὰν καὶ περιπετειώδη. Ὑπετάγη ἀλληλοδιαδόχως εἰς διαφόρους λαοὺς. Διετήρησεν, ὅμως, ἀλώβητον τὸν ἑλληνικὸν αὐτῆς χα-

65. Ἐκ τῶν ἐκ Παλαιστίνης ἐλθόντων καὶ ἀσκησάντων ἐν Κύπρῳ τριακοσίων, περὶ τῶν ὁποίων ὁμιλεῖ ὁ Μαχαιρᾶς εἰς τὸ Χρονικὸν του, μνημονεύονται τὰ ὀνόματα πενήκοντα τεσσάρων μόνον ἐξ αὐτῶν. Μερικοὶ τῶν Κυπρίων Ἁγίων τιμῶνται ἀνωνύμως. Οὕτως εἰς τὸ χωρίον Ἄνω Ἀρχιμανδρίταν τῆς ἐπαρχίας Πάφου ὑπάρχει λαξευτὸν σπήλαιον, κοσμούμενον διὰ τοιχογραφιῶν μοναχῶν καὶ καλούμενον σπήλαιον τῶν Ἁγίων Πατέρων. Εἰς τὸ δυτικὸν τοίχωμα τοῦ σπηλαίου φυλάσσεται θήκη περιέχουσα λείψανα τῶν ἐκεῖ ἀσκησάντων, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα ἐκάλυπεν ὁ χρόνος καὶ ἠλήθη. Ἄνωνύμως τιμῶνται ἐπίσης δύο Κύπριοι Ἅγιοι, τῶν ὁποίων εἶναι γνωστὸν τὸ μαρτύριον, δὲν διεσώθησαν, ὅμως, τὰ ὀνόματα. Μνεῖα τούτων γίνεται τὴν 18ην Ἰουνίου εἰς τὸ Συναξάριον τῆς Κωνσταντινουπόλεως: «Οἱ Ἅγιοι δύο μάρτυρες οἱ ἐν Κύπρῳ τοὺς πόδας καταφλεχθέντες τελειοῦνται». Εἰς τὸν Συναξαριστὴν τοῦ Νικοδήμου Ἀγιορείτου τὴν 7ην Ὀκτωβρίου ἀναγράφεται: «Οἱ ὀσσοὶ ἐνενηκοντα ἑννέα πατέρες οἱ ἐν τῇ νήσῳ Κρήτῃ ἀσκήσαντες ἐν εἰρήνῃ τελειοῦνται». Ἐκ τούτων οἱ τριάκοντα ἑννέα, ὡς ἀναφέρει ὁ Συναξαριστής, ἦσαν Κύπριοι, οἵτινες μετέβησαν εἰς Κρήτην καὶ συνήσκησαν μετὰ τῶν ἄλλων ἑβδομήκοντα. Ἄνωνυμοι ἐπίσης εἶναι οἱ ὡς Ἅγιοι Φαίνοντες ἀναφερόμενοι εἰς τὸν βίον τοῦ Ἄγ. Κωνσταντίνου τοῦ ἐξ Ἰουδαίων: «...ἐν τινὶ τόπῳ τῶν ἐγχωρίων δυσεμβόλῳ τε καὶ ἀποκρήμνῳ ἱερὰ κατὰ κεινται λείψανα ἁγίων (Φαίνοντες οὗτοι ἐκέκληντο)». Οἱ Ἅγιοι οὗτοι εἶναι προφανῶς οἱ παρὰ τὴν πόλιν τῆς Κυρηνείας τιμῶμενοι Ἅγιοι Φανέντες, περὶ τῶν ὁποίων ὁμιλεῖ ὁ Μαχαιρᾶς, ἄνευ ὅμως μνεῖας τῶν ὀνομάτων ἢ τοῦ ἀριθμοῦ αὐτῶν. Ἄνωνυμα ὡσαύτως εἶναι καὶ περὶ τὰ δεκαπέντε Ἀσκητήρια, μερικὰ τούτων χρονολογούμενα ἀπὸ τοῦ 4ου αἰῶνος, μετ' ἐπιγραφῶν ἢ ὑπολεμμάτων τοιχογραφιῶν καὶ χριστιανικῶν συμβόλων.

ρακτῆρα, ἔκδηλον ἐν παντί καὶ μαρτυροῦντα τὴν ἐνότητα τῶν Ἑλλήνων, ἧτις κατὰ τὸν Ἡρόδοτον ἀποδεικνύεται διὰ τὸ ὄμμαμον, τὸ ὁμόθησκον, τὸ ὁμόγλωσσον καὶ τὸ ὁμότροπον. Εἰς ἀρχαιοτάτους χρόνους ἀνέπτυξε λαμπρὸν ἑλληνικὸν πολιτισμόν. Ἐγέννησε κατὰ τὴν προχριστιανικὴν περίοδον μεγάλους ποιητὰς καὶ φιλοσόφους, διὰ τῶν ὁποίων συνέβαλε μέγας εἰς τὴν παγκόσμιον διανόησιν. Ἄφ' ἧς δ' ἐποχῆς διὰ τῶν Ἀποστόλων Παύλου καὶ Βαρνάβα ἐδέχθη τὸν Χριστιανισμόν, ἐγέννησεν ὁσίους καὶ μάρτυρας, οἵτινες ἠδραΐωσαν τὴν ἐν Κύπρῳ Ἐκκλησίαν τοῦ Κυρίου καὶ διὰ τὸ πλῆθος τῶν ὁποίων ὁ χρονογράφος Μαχαιρᾶς ἀπεκάλεσε τὴν Κύπρον ἁγίαν νῆσον.

Βιβλιογραφία

1. Acta Apostolorum Apocrypha, τόμ. II,2, έκδοσις R.A. Lipsius καὶ M. Bonnet, Darmstadt 1959.
2. Acta Sanctorum, Antverpiae 1643-Bruxellis 1925.
3. Ἀκολουθία τοῦ Ἁγίου ἐνδόξου Ἀποστόλου Βαρνάβα συντεθεῖσα μετὰ προσθήκης ἀναγκαίων τινῶν, οὕτως ὥς καθορᾶται, διορισθεῖσα τε ψάλλεσθαι οὕτω κατὰ πάσας τὰς ἐν Κύπρῳ Ἱερᾶς Ἐκκλησίας εὐχαριστίας ἕνεκεν τῶν ὧν ἀπέλαυσεν ἡ Κύπρος δι' αὐτοῦ χαρίτων Αὐτονόμου τε καὶ Προνομίων παρὰ τοῦ Μακαριωτάτου καὶ Λογιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου Κυρίου Φιλοθέου, οὗ τῆ σπουδῆ καὶ δαπάνῃ καὶ τύποις νῦν πρῶτον ἐξεδόθη, Ἐνετίησιν 1756.
4. Ἀκολουθία τοῦ Ἁγίου Ἱερομάρτυρος Ἐρμογένους τοῦ θαυματουργοῦ ψαλλομένη τῇ ε' Ὀκτωβρίου, νῦν πρῶτον τύποις ἐκδοθεῖσα σπουδῆ μὲν καὶ δαπάνῃ τοῦ Πανιερωτάτου καὶ Λογιωτάτου Μητροπολίτου Κιτιαίων Κυρίου Κυρίου Μακαρίου Κυπρίου, ἐπιστασία δὲ τοῦ λογιωτάτου ἐν μοναχοῖς Κυροῦ Ἀθανασίου Καρύδη Κυπρίου τοῦ ἐκ τῆς Εὐαγοῦς Ἐπαρχίας τοῦ ἄνωθεν Μητροπολίτου, Ἐνετίησιν 1771.
5. Ἀκολουθία τοῦ ἐν Ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἡρακλειδίου Ἐπισκόπου Ταμασίων τοῦ Θαυματουργοῦ τῇ ΙΖ' Σεπτεμβρίου, νῦν πρῶτον τύποις ἐκδοθεῖσα σπουδῆ μὲν καὶ δαπάνῃ τοῦ Μακαριωτάτου καὶ Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Νέας Ἰουστινιανῆς καὶ πάσης Κύπρου Κυρίου Κυρίου Χρυσάνθου, ἐπιδιορθώσει δὲ τοῦ λογιωτάτου ἐν Ἱερομονάχοις Κυρίου Παρθενίου, τοῦ καὶ ὀπωσοῦν διδασκαλικοῦ ἐπαγγέλματος ἐπιφέροντος ἐν Κύπρῳ, Ἐνετίησιν 1774.
6. Ἀκολουθία τοῦ Ἁγίου Ἱερομάρτυρος Θεράποντος τοῦ θαυματουργοῦ ἐκδοθεῖσα σπουδῆ τε καὶ φιλοτίμῳ δαπάνῃ τοῦ εὐγενεστάτου Κυρίου Κυρίου Μιχαὴλ τοῦ Μακαριωτάτου Κύπρου, Ἐνετίησιν 1801.
7. Ἀκολουθία τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Λαμπαδιοῦ, ἐκτεθεῖσα παρὰ Γερασίμου Ἱερομονάχου τοῦ Κυπρίου καὶ τυπωθεῖσα ἐξ οἰκείων ἀναλωμάτων, Ἐνετίησιν 1667.

8. Ἀκολουθία τοῦ ἐν Ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Μνάσωνος ἐπισκόπου Ταμασίων τοῦ θαυματουργοῦ ψαλλομένη τῇ 18ῃ Ὀκτωβρίου, νῦν πρῶτον τύποις ἐκδοθεῖσα σπουδῇ μὲν καὶ δαπάνῃ τοῦ Μακαριωτάτου καὶ Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Νέας Ἰουστινιανῆς καὶ πάσης Κύπρου Κυρίου Κυρίου Χρυσάνθου, ἐπιδιορθώσει δὲ τοῦ λογιωτάτου ἐν Ἱερομονάχοις Κυρίου Παρθενίου, τοῦ καὶ ὁπωσοῦν διδασκαλικοῦ ἐπαγγέλματος ἐπιφέροντος ἐν Κύπρῳ, Ἐνετίησιν 1774.
9. Ἀκολουθία τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Νεοφύτου τοῦ Ἐγκλείστου ψαλλομένη κατὰ τὴν 18ῃ τοῦ Ἀπριλίου Μηνὸς νῦν πρῶτον τύποις ἐκδοθεῖσα προτροπῇ μὲν τοῦ Μακαριωτάτου καὶ Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου τῆς Νέας Ἰουστινιανῆς καὶ πάσης Κύπρου Κυρίου Κυρίου Χρυσάνθου, διὰ δαπάνης τῶν ἐν τῇ αὐτοῦ Μονῇ Πατέρων, τῇ ἐπιστασίᾳ δὲ καὶ ἐπιδιορθώσει τοῦ ταπεινοῦ ἐν Ἱερομονάχοις Κυπριανοῦ καὶ τοῦ αὐτοῦ θρόνου Ἀρχιμανδρίτου τοῦ ἐκ Κοιλανίου πολιτείας, Ἐνετίησιν 1778.
10. Ἀκολουθία τῶν ὁσίων Ἀναστασίου, Χαρίτωνος, Αὐξεντίου καὶ Κενδέα, τοῦ Ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ, τοῦ Ἁγίου Δημητρίου Κυθήρης καὶ Κωνσταντίνου Μάρτυρος, νῦν τὸ πρῶτον ἐκδοθεῖσα σπουδῇ μὲν καὶ δαπάνῃ τοῦ Μακαριωτάτου καὶ Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου πάσης Κύπρου Κυρίου Κυρίου Χρυσάνθου δι' ἐπιστασίας δὲ τοῦ Κυπριανοῦ Ἀρχιμανδρίτου, διορθωθείσαι ὡς οἶόν τε ὑπὸ τοῦ Ἱεροδιακόνου Ἀνθίμου, τῶν Κυπρίων, Ἐνετίησιν 1779.
11. Ἀκολουθία τῆς Ἁγίας Φωτεινῆς, ἐκδίδεται τῇ φροντίδι κ. Χριστοφῆ Μιχαήλ, ἐπιτρόπου τῆς Ἐκκλησίας, ἐν Λευκωσίᾳ 1907.
12. Ἀκολουθία τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἀναστασίου τοῦ θαυματουργοῦ, οὗ ἡ μνήμη τελεῖται τῇ 17ῃ Σεπτεμβρίου, ἐν Λευκωσίᾳ 1915.
13. Ἀκολουθία τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν καὶ ὁμολογητοῦ Χαρίτωνος καὶ τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Αὐξεντίου τοῦ θαυματουργοῦ, ἐν Λευκωσίᾳ 1914.
14. *Analecta Bollandiana*, Bruxellis 1882 κ. ἕξ.
15. Ἀπόστολος Βαρνάβας, Λευκωσία 1923 κ. ἕξ.
16. *Beck Hans Georg*, Kirche und theologische Literatur im byzantinischen Reich, München 1959.
17. *Bibliotheca Hagiographica Graeca*, ἔκδοσις γ' ὑπὸ *F. Halkin*, Bruxelles 1957.

18. Βίος καὶ Ἀκολουθία τοῦ Ἁγίου ἐνδόξου ἱερομάρτυρος Θεράποντος τοῦ θαυματουργοῦ ἕξ ἀρχαίου χειρογράφου εὕρισκομένου ἐν τῷ ἐν Ἀνδριτσαίνῃ ὁμωνύμῳ Ναῶ, δαπάνη τοῦ ἐν Ἀθήναις Συλλόγου τῶν «Ὀλυμπίων», ἐν Ἀθήναις 1904.
19. *Cobham Claude Delaval*, The Churches and Saints of Cyprus, London 1910.
20. *Cobham Claude Delaval*, Excerpta Cypria, Cambridge 1908.
21. *Gelzer H.*, Leontios von Neapolis, Leben des heiligen Johannes des Barmherzigen, Erzbischofs von Alexandrien, Freiburg i. B. und Leipzig 1893.
22. *Gregoire H.*, St. Demetrianos, évêque de Chytri (île de Chypre), ἐν Byzantinische Zeitschrift, τόμ. 16 (1907), σ. 204-237.
23. *Γεδεὼν Μ.*, Βυζαντινὸν Ἑορτολόγιον, ἐν Κωνσταντινουπόλει 1899.
24. *Γεωργίου Φιλίππου*, Εἰδήσεις ἱστορικαὶ περὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου, Ἀθήναι 1875.
25. *Gianelli C.*, Codices Vaticani Graeci 1485-1683, Romae 1950.
26. *Gunnis R.*, Historic Gypsus, London 1936.
27. *Dawkins R.M.*, Leontios Makhairas-Recital concerning the Sweet Land of Cyprus entitled «Chronicle», vol. I-II, Oxford 1932.
28. *Dawkins R.M.*, On a Hagiographical Source by Leontios Makhairas, ἐν Κυπριακὰ Χρονικά, τόμ. ΙΑ' (1935), σ. 10-23.
29. *Delehaye H.*, Synaxarium Ecclesiae Constantinopolitanae, Propylaeum ad Acta Sanctorum, Novembris, Bruxellis 1902.
30. *Delehaye H.*, Saints de Chypre, ἐν Analecta Bollandiana, τόμ. XXVI, Bruxelles 1907.
31. *Delehaye H.*, Une vie inédite de Saint Jean l' Aumonier, ἐν Analecta Bollandiana, τόμ. 45 (1927), σ. 19-73.
32. *Deubner L.*, De Incubatione capita quattuor, Lipsiae 1900.
33. *Dmitrievskij A.*, Opisanie Liturgitseskish Rukopisej, τόμ. I, Kiev 1895, τόμ. II, Kiev 1901, τόμ. III, Petrograd 1917.
34. *Δουκάζη Κ. Χρ.*, Μέγας Συναξαριστής, τόμ. 1-12, ἐν Ἀθήναις 1889 κ. ἕξ.
35. *Duckworth H.T.F.*, St. John the Almsgiver Patriarch of Alexandria, A biographical Sketch, Oxford 1901.

36. *Dikiyoropoulos A.*, The Church of Cyprus during the period of the Arab wars, A.D. 679-965, ἐν *Greek Orthodox Theological Review*, τόμ. XI, no. 2, Brookline Mass., Winter 1965-1966.
37. *Devreesse R.*, *Codices Vaticani Graeci II (330-603) et III (604-866)*, Romae 1937 καὶ 1950.
38. Ἐκκλησιαστικὸν Βῆμα, Λευκωσία 1954-1956.
39. Ἐκκλησιαστικὴ Ζωή, Λευκωσία 1959-1960.
40. *Ehrhard A.*, *Überlieferung und Bestand der hagiographischen und homiletischen Literatur der griechischen Kirche*, τόμ. I-III, Leipzig 1937-1952.
41. *Εὐστρατιάδου Σωφρονίου*, Μητροπολίτου πρ. Λεοντοπόλεως, Ὁ Ἅγιος Θεόδοτος Ἐπίσκοπος Κυρηναίας, ἐν Ἀπόστολος Βαρνάβας, περ. Β', τόμ. Δ' (1932), σ. 5-14.
42. *Εὐστρατιάδου Σωφρονίου*, Συμπλήρωμα ἀγιορειτικῶν καταλόγων Βατοπεδίου καὶ Λαύρας, 1930.
43. *Εὐστρατιάδου Σωφρονίου*, Ἀκολουθία τοῦ Ἁγίου Τύχωνος Ἐπισκόπου Ἀμαθοῦντος τῆς Κύπρου, ἐν Ἀπόστολος Βαρνάβας, περ. Β', τόμ. Στ' (1934), σ. 148-152 καὶ 164-173.
44. *Εὐστρατιάδου Σωφρονίου*, Ἀκολουθία Ὁσίου Τριφυλλίου Ἐπισκόπου Λευκωσίας, ἐν Ἀπόστολος Βαρνάβας, περ. Β', τόμ. Στ' (1934), σ. 184-188 καὶ 200-204.
45. *Εὐστρατιάδου Σωφρονίου*, Ἀγιολόγιον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἔκδοσις Ἀποστολικῆς Διακονίας Ἐκκλησίας Ἑλλάδος, Ἀθήναι.
46. *Εὐστρατιάδου Σ.* καὶ *Ἀρκαδίου Μοναχοῦ*, *Catalogue of the Greek Manuscripts in the Monastery of Vatopedi on Mount Athos*, Cambridge (Mass.) 1924.
47. *Ἐφραὶμ Ἀθηναίου*, Περιγραφή τῆς Σεβασμίας καὶ Βασιλικῆς Μονῆς τοῦ Κύκκου..., Ἐνετίησιν 1751.
48. *Ζαννέτου Φ.*, Ἱστορία τῆς νήσου Κύπρου, τόμ. Α', Λάρναξ 1910.
49. *Θέμελη Τιμοθέου*, Ἀρχιεπισκόπου Ἰορδάνου, Αἱ ἐπωνυμίαι τῆς Παναγίας ἐν Κύπρῳ, ἐν Ἱεροσολύμοις 1926.
50. *Ἱερωνύμου*, *De viris illustribus*, ἐν *Migne*, PL, τόμ. 23.
51. *Ἱερωνύμου*, Ἐπιστολαί. *Saint Jerôme lettres, texte établi et traduit par Jérôme Labour*, tom. I-IV, Paris.

52. *Ἰντιάνου Α.*, Λησμονημένος Λευκωσιάτης Ἅγιος: Θεοφάνης Μοναχός, ἐν Κυπριακὰ Γράμματα, τόμ. Ζ' (1942-1943), σ. 14.
53. *Ἰντιάνου Α.*, Οἱ Ἅγιοι Βηχιανὸς καὶ Νόμων. Ἡ ἀνέκδοτος Ἀκολουθία τοῦ Ἁγίου Νόμωνα, ἐν Κυπριακαὶ Σπουδαί, τόμ. Δ' (1940), σ. 65-86.
54. *Ἰωάννου* μοναχοῦ ἀγιορείτου, Βίοι τῶν ἐν Κύπρῳ Ἁγίων, Κύπρος 1952.
55. *Jeffery G.*, A description of the Historic Monuments of Cyprus, Nicosia 1918.
56. *Κίτρος Βαρνάβα*, Μητροπολίτου, Ἀκολουθία τοῦ Ἁγίου ἐνδόξου Ἀποστόλου Βαρνάβα μετὰ τοῦ βίου αὐτοῦ, ἐν Ἀθήναις 1963.
57. *Κληρίδου Ν.*, Κυπριακὴ Ἀγιογραφία. Προλεγόμενα καὶ κείμενον τῆς Ἀκολουθίας τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Ἰωῆ τοῦ θαυματουργοῦ τοῦ ἐν Περγάμῳ τῷ χωρίῳ, ἐν Κυπριακαὶ Σπουδαί, τόμ. Α' (1937), σ. 89-132.
58. *Κληρίδου Ν.*, Κυπριακὴ Ἀγιογραφία. Ὁ Ἅγιος Σωζόμενος. Προλεγόμενα καὶ κείμενον τῆς Ἀκολουθίας, ἐν Κυπριακαὶ Σπουδαί, τόμ. Β' (1938), σ. 105-120.
59. *Κληρίδου Ν.*, Ἀνέκδοτος Ἀκολουθία τοῦ Ἁγίου Θεοδώρου ἐκ τοῦ χωρίου Πολιτικοῦ τῆς Κύπρου, ἐν Κυπριακαὶ Σπουδαί, τόμ. Γ' (1939), σ. 31-50.
60. *Κληρίδου Ν.*, Ἀκολουθία τοῦ ἐν Ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἡρακλειδίου, ἐν Κυπριακαὶ Σπουδαί, τόμ. Ζ' (1943), σ. 47-69.
61. *Κληρίδου Ν.*, Κυπριακὴ Ἀγιογραφία. Προλεγόμενα Ἀκολουθίας ὁσίου Κενδέα, ἐν Κυπριακαὶ Σπουδαί, τόμ. Θ' (1945), σ. 37-55 καὶ τὸ κείμενον τῆς Ἀκολουθίας τοῦ Ἀγ. Κενδέα, ἐν Κυπριακαὶ Σπουδαί, τόμ. Ι' (1946), σ. 69-84.
62. *Κληρίδου Ν.*, Προλεγόμενα καὶ κείμενον τῆς Ἀκολουθίας τοῦ ἁγίου ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Μάμαντος τοῦ θαυματουργοῦ, ἐν Κυπριακαὶ Σπουδαί, τόμ. ΙΕ' (1951), σ. 89-145.
63. *Κληρίδου Ν.*, Προλεγόμενα καὶ κείμενον τῆς Ἀκολουθίας τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Θεράποντος τοῦ θαυματουργοῦ, ἐν Κυπριακαὶ Σπουδαί, τόμ. ΙΘ' (1955), σ. 73-97.
64. *Κληρίδου Ν.*, Ὁ Μεγαλομάρτυς Ἅγιος Μάμας, Μόρφου 1963.
65. *Κληρίδου Ν. κ.ἄ.*, Οἱ Ἅγιοι τῆς Καρπασίας, βλ. Σπυριδάκι Κ.
66. *Κληρίδου Ν.*, Προλεγόμενα καὶ κείμενον τῆς Ἀκολουθίας τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Εὐφημιανοῦ τοῦ θαυματουργοῦ, ἐν Κυπριακαὶ Σπουδαί, τόμ. ΚΘ' (1965), σ. 145-158.

67. *Κληρίδου Ν.*, Εἶναι τρεῖς οἱ ἅγιοι Δημητριανοὶ στὴν Κύπρο; ἐν *Κυπριακαὶ Σπουδαί*, τόμ. ΚΖ' (1963), σ. 137-144.
68. *Κυπριακὰ Χρονικά*, Λάριναξ, τόμ. Α'-ΙΓ', 1923-1937.
69. *Κυπριακαὶ Σπουδαί*, Λευκωσία, τόμ. Α', 1937 κ.έξ.
70. *Κυπριανοῦ Ἀρχιμανδρίτου*, Τυπικὴ σὺν Θεῶ διάταξις καὶ λόγοι εἰς τὴν ἑξαήμερον τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Νεοφύτου τοῦ Ἐγκλείστου..., Ἐνετίησιν 1779.
71. *Κυπριανοῦ Ἀρχιμανδρίτου*, Ἱστορία χρονολογικὴ τῆς Νήσου Κύπρου, Ἐνετίησιν 1788, ἔκδοσις β', Λευκωσία 1902.
72. *Κρουμβάχερ Κ.*, Ἱστορία τῆς Βυζαντινῆς Λογοτεχνίας, μετάφρ. Γ. Σωτηριάδου, Ἀθήναι 1897-1900.
73. *Κυριαζῆ Ν. Γ.*, Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Λαμπαδιστής, ἐν *Κυπριακὰ Χρονικά*, τόμ. ΙΒ' (1936), σ. 245-257.
74. *Κυριαζῆ Ν. Γ.*, Ἀκολουθία Ἁγίου Ἰωάννου Λαμπαδιστοῦ, ἐν *Κυπριακὰ Χρονικά*, τόμ. ΙΒ' (1936), σ. 257-260.
75. *Κυριαζῆ Ν. Γ.*, Ἀνέκδοτος Χειρόγραφος Ἀκολουθία Ἁγίου Ἰωάννου Λαμπαδιστοῦ (1721), ἐν *Κυπριακὰ Χρονικά*, τόμ. ΙΒ' (1936), σ. 268-289.
76. *Κυριαζῆ Ν. Γ.*, Ἀκολουθία Ἁγίων Ἰωνᾶ καὶ Φιλίππου, ἐν *Κυπριακὰ Χρονικά*, τόμ. ΙΒ' (1936), σ. 292-304.
77. *Κυρμίση Π.*, Ὁ Ἅγιος Νεομάρτυς Πολύδωρος, ὁ ἐκ Λευκωσίας, ἐν Ἀπόστολος Βαρνάβας, περ. Β', τόμ. Β' (1937), σ. 186-192.
78. *Κύρρη Κ. Π.*, *Κυπριακὰ Ἀγιολογικὰ καὶ Μοναστηριακὰ Μελετήματα*, ἐν *Κυπριακαὶ Σπουδαί*, τόμ. ΚΖ' (1963), σ. 181-222.
79. *Latysev*, *Menologii anonymi byzantini.... quae supersunt*, I-II, Petropoli 1911-1912.
80. *Le Quien M.*, *Oriens Christianus*, Paris 1740.
81. *Lusignan Etienne de*, *Description de toute l' île de Chypre*, Paris 1580.
82. *Lusignan Stefano*, *Chorograffia et breve historia universale dell isola de Cipro...*, Bologna 1573.
83. *Lusignan Stefano*, *Recolta di cinque discorsi, intitolati*, Corone, Padova 1577.
84. *Mansi I.D.*, *Sacrorum Conciliorum nova et amplissima Collectio*, t. I-XIII, Florentiae 1759-1767.

85. *Mas Latrie L. de*, Le tresor de Chronologie, Paris 1889.
86. *Mas Latrie L. de*, Histoire de l' île de Chypre sous le régime de la Maison de Lusignan, τόμ. I-III, Paris 1852-1865.
87. *Mas Latrie L. de*, Chroniques d' Amadi et de Strambaldi, τόμ. I-II, Paris 1891-1893.
88. *Melioranskij M.B.*, Georgij Kirpjanin i Joan Jerusalemjanin, Petersburg 1901.
89. *Μενάρδου Σ.*, Τοπωνυμικὸν τῆς Κύπρου, ἐν Ἀθηνᾶ, τόμ. 18, Ἀθῆναι 1906, σ. 315-421.
90. *Μενάρδου Σ.*, Ἡ ἐν Κύπρῳ Ἱ. Μονὴ Μαχαιρᾶ, Πειραιεὺς 1929.
91. *Migne J.*, Patrologiae cursus completus, series Graeca, τόμ. 1-161, Parisiis 1857-1866, series Latina, τόμ. 1-221, Parisiis 1844-1864.
92. *Nau F.*, La légende de Saints évêques Héraclide, Mnason et Rhodon ou l' Apostolicité de l' 'église de Chypre, Revue de l' Orient Chrétien, 2e serie, τόμ. II (XII), Paris 1907.
93. *Παπαδοπούλου Χ.*, Ἀκολουθία τοῦ Ἀποστόλου Τυχικοῦ ἐνὸς τῶν ἐβδομήκοντα, οὔ ἢ μνήμη τελεῖται τῇ 8ῃ Δεκεμβρίου, ἐν Λευκωσίᾳ 1912.
94. *Παπαδοπούλου Χ.*, Ἀκολουθία τῶν ὁσίων Βαρνάβα καὶ Ἰλαρίωνος, ἐν Κυπριακαὶ Σπουδαί, τόμ. Β' (1938), σ. 81-104.
95. *Παπαδοπούλου Χ.*, Ἀκολουθία τοῦ ὁσίου Βαρνάβα τοῦ ἐν Βάση, ἐν Κυπριακαὶ Σπουδαί, τόμ. Γ' (1939), σ. 51-76.
96. *Παπαδοπούλου Χ.*, Πότε ἤλθον οἱ Ἀλαμάνοι Ἅγιοι εἰς Κύπρον, ἐν Κυπριακαὶ Σπουδαί, τόμ. Η' (1944), σ. 127-128.
97. *Παπαδοπούλου Χ.*, Χρονικὰ Σημειώματα, ἐν Κυπριακὰ Χρονικά, τόμ. Α' (1923), σ. 281-283.
98. *Παπαδοπούλου Χ.*, Διορθωτικὰ Σημειώματα, ἐν Κυπριακὰ Χρονικά, τόμ. Γ' (1925), σ. 281.
99. *Παπαδοπούλου Χ.*, Χριστιανικαὶ Μελέται, Λευκωσία 1955.
100. *Ροδινοῦ Ν.*, Περὶ ἡρώων, στρατηγῶν, φιλοσόφων, ἁγίων καὶ ἄλλων ὀνομαστῶν ἀνθρώπων ὅπου εὐγέκασιν ἀπὸ τὸ νησί τῆς Κύπρου, Ρώμη αχνθ'.
101. *Κοικυλίδου Κ. Μ.*, Τὰ κατὰ τὴν Λαύραν καὶ τὸν Χεΐμαρρον τοῦ Χουζιβᾶ. Οἱ βίοι τῶν Ἁγίων Γεωργίου καὶ Ἰωάννου... καὶ τὰ θαύματα τῆς... Χουζιβιωτίσης, ἐν Ἱεροσολύμοις 1901.

102. *Μακαρίου Χρυσοκεφάλου*, Λόγοι Πανηγυρικοί ιδ', ἐν Κοσμοπόλει (= Βιέννη).
103. *Νεοφύτου Ἐγκλείστου*, Τυπική σὺν Θεῷ διάταξις καὶ λόγοι εἰς τὴν ἑξαήμερον, ἐπιμελεία Ἀρχιμανδρίτου Κυπριανοῦ, Ἐνετίησιν 1779.
104. *Νικοδήμου Ἀγιορείτου*, Συναξαριστὴς τῶν δώδεκα μηνῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἔκδοσις γ', ἐν Ζακύνθῳ ΑΩΞΗ'.
105. *Νικοδήμου Ἀγιορείτου*, Νέον Μαρτυρολόγιον, ἔκδοσις γ', ἐν Ἀθήναις 1961.
106. *Οἰκονόμου Ζ.*, Ὁ Ἅγιος Κενδέας, ἐν Πάφος, τόμ. Α' (1935-1936), σ. 186.
107. *Παπαγεωργίου Ἀ.*, Σύντομος Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου, Λευκωσία 1962.
108. *Παπαγεωργίου Ἀ.*, Τὰ Γράμματα καὶ ἡ Παιδεία ἐν Κύπρῳ κατὰ τὴν Βυζαντινὴν περίοδον, ἐν Δελτίῳ Ὁμίλου Παιδαγωγικῶν Ἐρευνῶν Κύπρου, ἔτος Ε' (1966), σ. 17-29.
109. *Παπαγεωργίου Ἀ.*, Ἡ Παλαιοχριστιανικὴ καὶ Βυζαντινὴ Τέχνη τῆς Κύπρου, Λευκωσία 1966.
110. *Παπαγεωργίου Σπ.*, Ἀσματικὴ Ἀκολουθία καὶ βίος τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Σπυρίδωνος, ἐν Ἀθήναις 1901.
111. *Παπαδοπούλου Χρ.*, Ἡ Ἐκκλησία Κύπρου ἐπὶ Τουρκοκρατίας, Ἀθήνησι 1927.
112. *Παπαδοπούλου Χρ.*, Φίλων ἐπίσκοπος Καρπασίας, ἐν Ἐκκλησιαστικῶς Κῆρυξ, τόμ. Β' (1912), σ. 372-375.
113. *Παπαϊωάννου Χ.*, Κατάλογος χειρογράφων τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου, Ἀθήναι 1906.
114. *Παπαϊωάννου Χ.*, Ὁ Ἅγιος Λάζαρος, Λάρναξ 1912.
115. *Παπαϊωάννου Χ.*, Φῶς, Λευκωσία 1911.
116. *Παπαχαραλάμπους Γ.*, Ἀπὸ τὴν Βυζαντινὴν Κύπρον, ἐν Κυπριακαὶ Σπουδαί, τόμ. ΚΕ' (1961), σ. 123-130.
117. *Πιερίδου Α. Ζ.*, Συναξάριον Ἁγίων τῆς Κύπρου, Β'. Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Λαμπαδιστῆς, ἔκδοσις δευτέρα, ἐν Λάρνακι 1902.
118. *Petit L.*, Bibliographie des Acolouthies greques, Bruxelles 1926.
119. *Σάθα Κ.*, Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη, τόμ. Β', Ἐνετίησιν 1872.
120. *Σάθα Κ.*, Vies des Saints Allemandes de l' Église de Chypre, ἐν Archives de l' Orient Latin, τόμ. II, 2 (1873), σ. 405-426.

121. Σπυριδάκι Κ., Παπαχαραλάμπους Γ., Κληρίδη Ν., Οἱ Ἅγιοι τῆς Καρπασίας (Ἅγ. Φίλων, Ἅγ. Συνέσιος, Ἅγ. Θύρσος, Ἅγία Φωτεινή καὶ Ἅγ. Σωζόμενος), ἐν Κυπριακαὶ Σπουδαί, τόμ. ΙΑ' (1947).
122. Συκουτρῆ Ι.Α., Κυπριακὴ Ἀγιογραφία Α', ἐν Κυπριακὰ Χρονικά, τόμ. Β' (1924), σ. 47-59.
123. Συκουτρῆ Ι.Α., Κυπριακὴ Ἀγιογραφία Β', ἐν Κυπριακὰ Χρονικά, τόμ. Β' (1924), σ. 234-245.
124. Συκουτρῆ Ι.Α., Παλαιογραφικὰ ἐκ Κύπρου, ἐν Κυπριακὰ Χρονικά, τόμ. Β' (1924), σ. 149-174.
125. Συναξάριον Ἀγίων τῆς Κύπρου, Α'. Ἅγιοι Ρηγίνος καὶ Ὁρέστης, ἐν Λεμεσῶ 1902.
126. Σωτηρίου Γ., Τὰ Βυζαντινὰ Μνημεῖα τῆς Κύπρου (Λεύκωμα), Ἀθῆναι 1935.
127. Σωτηρίου Γ., Ὁ ναὸς καὶ ὁ τάφος τοῦ Ἀπ. Βαρνάβα παρὰ τὴν Σαλαμίνα τῆς Κύπρου, ἐν Κυπριακαὶ Σπουδαί, τόμ. Α' (1937), σ. 175-187.
128. Σωτηρίου Γ., Παλαιὰ χριστιανικὰ κοιμητήρια τῆς Κύπρου, ἐν Κυπριακὰ Γράμματα, τόμ. Β' (1935-1936), σ. 309-311.
129. Τσικνοπούλλου Ι. Π., Νεοφύτου Μοναχοῦ καὶ Ἐγκλείστου, Τυπικὴ σὺν Θεῶ Διαθήκη, ἐν Λάρνακι 1952.
130. Τσικνοπούλλου Ι. Π., Ὁ Ἅγιος Νεόφυτος καὶ ἡ Ἱερὰ αὐτοῦ Μονή, ἐν Κτήματι Πάφου 1955.
131. Τσικνοπούλλου Ι. Π., Ἀκολουθία τοῦ Ἀγίου Ὀνησιφόρου, ἐν Κυπριακαὶ Σπουδαί, τόμ. ΚΗ' (1964), σ. 245-261.
132. Φιλίππου Α., Ὁ Ἅγιος Κενδέας καὶ ὁ ἐν Κτήματι ναὸς αὐτοῦ, ἐν Κυπριακὰ Χρονικά, τόμ. Β' (1924), σ. 224-227.
133. Φιλίππου Α., Ἡ ἐν Κύπρῳ διαμονὴ καὶ ὁ θάνατος Ἰλαρίωνος τοῦ Μεγάλου, ἐν Κυπριακαὶ Σπουδαί, τόμ. Δ' (1940), σ. 33-38.
134. Φιλίππου Α., Ὁ Ἅγιος Πανάρετος, ἐν Πάφος, τόμ. Α' (1935-1936), σ. 311.
135. Φιλίππου Α., Ἅγιος Νεόφυτος, ἐν Πάφος, τόμ. ΣΤ' (1941), σ. 140.
136. Φιλίππου Α., Ἅγιος Κενδέας, ἐν Πάφος, τόμ. Α' (1935-1936), σ. 187.
137. Usener H., Der heilige Tychon, Leipzig 1907.
138. Χατζηγιώάννου Ι., Ἱστορία καὶ ἔργα Νεοφύτου τοῦ Ἐγκλείστου, Ἀλεξάνδρεια 1914.

139. *Χάκκετ Ι.* - *Παπαϊωάννου Χ.*, Ἱστορία τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου, τόμ. I-III, ἐν Ἀθήναις καὶ Πειραιεῖ 1923-1932.
140. *Hackett J.*, *History of the Orthodox Church in Cyprus*, London 1901.
141. *Halkin F.*, *Les actes apocryphes de St. Héraclide de Chypre, disciple de l' Apôtre Barnabé*, ἐν *Analecta Bollandiana*, τόμ. 82, Bruxelles 1964.
142. *Χατζηψάλτη Κ.*, Ἀκολουθία τοῦ Ἁγίου Εὐλαλίου, ἐν *Κυπριακαὶ Σπουδαί*, τόμ. Θ' (1945), σ. 7-35.
143. *Χατζηψάλτη Κ.*, Περὶ τῆς ἐν Πάφῳ Μονῆς τῶν Ἱερέων καὶ τῶν κατὰ παράδοσιν ἰδρυτῶν αὐτῆς ἁγίων Εὐτυχίου καὶ Νικολάου, ἐν *Κυπριακαὶ Σπουδαί*, τόμ. ΙΣΤ' (1952), σ. 1-8.
144. *Hill George*, *A History of Cyprus*, τόμ. I-IV, Cambridge 1940-1952.
145. *Χρήστου Π.*, Ὁ Ἀπόστολος Βαρνάβας, Ἀθῆναι 1951.

ΠΙΝΑΚΕΣ